عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر وېبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر وېبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندي کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چي د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوري‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر وېبپاڼه د ژبي د بداينې په برخه کې د ژباړي پلوۍ ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چي د خپلي ژبي د بداينې لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر وېبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوري‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلي و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووې او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د توري شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړې په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې ديرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړې سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« دروند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما دې سراې تر مخه تيريږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې ساري انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولایت ونیوه او هغه یې د خپل سلطنت په پولو کې را ننویست ، نو زما دغه دوست ، خیرالدین ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولایت ته د اسلام ددین د تبلیغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم باید روښانه کړم چې د روميليا ولایت د یونان د تهریس او مقدونیه د رایوځاې کیدو څخه جوړ شوی دې . خیرالدین دخپلو څو نورو مسلمانو مبلیغینو سره یو ځاې د تبلیغ کار پیل کړې و ، خو یواځې څو میاشتې کیدې چې هغه د تبلیغ ددغه سترکار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو یو شمیر نامعلومو نصراني صلیبیانو په هغه او دهغه په ملګرو یرغل وکړ او ټول یي له منځه یوړل .
دهغه وخته راهیسي چې د خیرالدین د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسیدلي، نو ښځې یې سوګند کړې او ویلي یي دي چې: « تر څومې چې د خپل میړه د قاتلینو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلین مې له منځه نه وی وړې تر هغې به هیڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهید شوې دغه دوست ، خیرالدین ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر یې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بیا یې د روميليا د ولایت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر یو سالار چې شاهین نومیده د روميليا څخه په تیریدو سره یي غوښتل په نورو ولایتونو هم حمله وکړي . ددې یرغل علت داو چې د بوسنیا ، بلغاریه اویو شمیر نورو صلیبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف یو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سیمو یې یرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولایتونه بیرته ونیسي . د صلیبیانو په دغه لښکر کې د البانیې ، ګرې ، مکیار او پولینډ جنګیالي هم شامل شوی و. ددغي متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهین ، تر قوماندې لاندې یو لښکر ور ولیږه . لا له شاهین په ډیره هوښیارۍ سره دصلیبیانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهین په دې پوهیده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانیانو د لښکر شمیره څو څو ځله ډیره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهین په ناڅاپی توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانیانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته یې ماته ورکړې نو په دې خاطر یې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر یې کاوه چې په دې تر تیب به وتوانیږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سیمې بیرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر یو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډیر شراب یې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحالیو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهین ورته د ډیره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهین د نصرانیانو له دې بدمستۍ څخه ډیره زیاته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپریوت . کله چې نصرانیانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بیم باجې ویرونکې اواز واورید نو اوسان یې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهین د هغې عام وژنه پیل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپایانو متحد ځواک ته ډیره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خیرالدین مشر زوې هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاې ته رسیدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډیر بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګیر کړ او شهید یې کړ . خو بیا هم معلوم نه شول چې وژونکی یې څوک دي ؟ »
برهان الدین د خبرو په جریان کې لږ څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ اندیښنې او وراني ویجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې یې خپل ځان کلک کړ، او بیا یې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وویل چې دخیرالدین د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند یاد کړ چې تر هغې چې دخپل میړه د وژونکو څخه یې بدل نه وي اخستې نو هغه به پڼې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کیدو وروسته د خیرالدین بل ځوې د خپل پلار او ورور د وژونکو د پیدا کیدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولایت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پیداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بریالي شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بیرته راستیدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، یو وژل شوې ، بل د وژونکو د پیدا کیدو پسې د روميليا ولایت ته ورغلې ، او دریم یې همدلته دې . ددغه دریم ځوې نوم یې علي دې . ته په دې خبر یې چې زما یو ځوې و چې نوم یې علي و او ما ور ته ډیره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بیا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکیې په افق باندې و ځلیږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پاې ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخلیدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلې دغه بې څوکه والي نه د په ځنګ کیدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چې ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاونده ده ،د دې رمۍ پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنۍ له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .

زه تاته دا هم باید ووایم چې ما په خپل خرڅ علي ته د بروصې په مدرسه کې ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږی چې هغه خپلې عسکري او دیني روزنې سر ته رسولې او زه په دې ویاړم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولې بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلې دې .

نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکرۍ روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځې علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووایاست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چې نن ماښام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شونې ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کې هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .

درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراې په لور ورځې .

دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :

«درونډ برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چې ددغه میرنۍ ښځې سره ، چې زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چې «تر هغې چې د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلي پنې به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسې میرنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې ستري ویاړلې ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟

د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مختله غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځې ته ځي او خپل عسکری تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصې د ښار په شمالي څنډه کې پروت دې . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»

ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .

کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکې خبر راوړې دې ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دې بلکه ډير زيرى دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځاې روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډيره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دي ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلي ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوې نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دې ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميراني او همت ښې نښاني په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلي او د خپل کرچار پاکوالې يې سر ته رسولي . ساروان به کله کله علي ته په ډير شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځاې د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې ستري غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځاې ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغي ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته وينې هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلې خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغې او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يې ور سره وکړ . دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يې خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د پخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و ښښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غړيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دې . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډير غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوې تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دې ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پرديو په څير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دي څه ډول اړيکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه اندېښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلي وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلني او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل څپې اوريدل کيږې او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايي او نقرئي ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پیغله شوې نجلۍ ، دښایست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدین ورته وویل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه یم ، خو تا ته دا وایم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سیمه کې پردۍ یې ، نو داپه خپل زړه کې ولیکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه یې را ښکیل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ یې . دوی به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څیر سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هیږم چې ته د کومه ځایه راغلې یې ، کوم ځای پیژنې ، د کومو قافلو سره اړیکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بیا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپیدا شوو پوکنیو او یا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کیږی . او دا ولیکه چې لونی د پرېښتو د زړونو څخه هم ډیرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقیقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووایه چې ته څه ویل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول اندیښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک یې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پیژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سیمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې یې؟
د برهان الدین ددې خبرو په اوریدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانی زغم نور هم ډیریده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډیره ډاډمنه توګه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل چې لمړۍ تاسې ووایاست چې تاسې څوک یاستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پیل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدین د خپل ځان په هکله په څه ویلو پیل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ یې تر دې ځایه راوړې وه یوه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«واوره ریونا ! دا برهان الدین صیب دې چې د ترکانو د اوسني سلطان ، سلطان مراد د زوې بایزید استاد او مربي دي ، بایزید ولیعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ریونا په نامه یاده شوې وه برهان الدین ته مخ واړاو ه او ورته یې وویلې ،« درند برهان الدین صیب ! تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زه باید تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ریونا دې ، زه د یونان د رومیلیا د ولایت د تهریس د سیمې اوسیدونکې یم ، دا چې زه څوک یم ، ددوې سره ولې تر دې ځایه راغلې یم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم یو په تفصیل سره تاسې ته ووایي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوی زما به اړوند څه وایی . »
د ریونا ددې خبرو وروسته برهان الدین د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بیا یې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وویل . « ووایی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځایه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سیمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالې، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه یوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدین تر دې ځایه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه یوه یې په خبرو پیل وکړ .
« درونډ برهان الدین صیب ! ته پوهیږی چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغیدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهریس په سیمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلینو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ریونا نومیږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شمیره له مونږ ډیره وه نو دهغوې څخه مو یو څو له منځه یوړل او پاته یې و تښتیدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمي شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کیدو په هکله هیڅ هیله نه وه ، نو مونږ ته یې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلین څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلی به قاتلین پیژني. نو دعلي د مشر ورور د وینا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځایه راوسته ، خو مونږ په ډیر خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهریس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوریدو سره د علي مور ، قیرات ، په زمکه را پریوته او په خپلو پښو یې لاس را ښکوده او واویلا یې پیل کړه . د علي کوچنۍ خور سریان ورمنده کړه اوخپله مور یې په غیږ کې و نیوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور یې په غیږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه یې کوله ، خو قیرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره يې ويل چې : «اې زما زويه ! .... زما زويه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ويجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهيدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څير دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهيدم چې زما د رڼا هغه مينار به هم په تيارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکيږی .»
ددې خبرو تر ځنګ به قيرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نورهم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفرياد به يې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستې يې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونيوله بيا يې هغه دخپلې سينې سره را يو ځاې کړه او په زړه ډکي اواز يې په ژړا ژړا کې ورته وويل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلې په کلي ګرزيږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سيورو ، او د اوربلونکې لاوې د سيلاب په څير په خپلو دښمنانو باندې را پريوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به يې کيږدم. مورې ! که هغه وژونکی او قاتلان د زندان د اوسپنو د سيخانو تر شا هم پاته شي ، په يخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بيا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډيدونکې څپې ....د پړکيدونکې ، کړکيدونکې بريښنا د لمحو ...د وږو سترګو په څير پر هغوې ورپريوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب ريښتيا کړم .»
غملړلې قيرات دخپل غم په فرياد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سريان ته يې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو يې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه يوه يې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته يې وويل :
ريونا ! دغه زړه ښخه چې وينې دهغې نوم قيرات دې ، او دا د هغې، مجدالدين، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قيرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قيرات لور او د مجدالدين خور ده او هغه ځوان چې قيرات او دغه ځوانې نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدين کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدين د قاتلينو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خير دې.
قيرات ، سريان او علي درې واړو دا خبرې اوريدې ، تردې وخته پورې قيرات تر ډيره ځايه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو يې ريونا ته ځان ور نژدې کړ. ريونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کيدونکې وکتله نوپه ټول وجود يې لړزه و لګيده ، شونډې يې په رپيدو شوې . د قيرات شاته سريان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کيدو سره قيرات غوښتل څه ووايي خو دهغې څخه د مخه ريونا په ژړغوني او لړزيدونکې اواز وويل :
« زما د وژلو تر مخه زما يوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بيا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وايم هغه رښتيا دی ، زه به هيڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وايم . زه ډيره خواشينې يم چې په هغې ټکر کې مجدالدين ووژل شو . مجدالدين ما ډير ښه پيژانده ، دا چې څه ډول مې پيژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصيلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او يا نه ، دا به ستاسې واک او اختيار وی خو هغه څه چې زه يې وايم تاسې يې په غور سره واورئ.»
قيرات، علي او سريان ريونا ته په رانزدې کيدو سره تم شول ، دهغوې په تم کيدو ريونا کې څه حوصله را پيدا شوه او يوځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«تاسې پوهيږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د يونان د تهريس ولايت سوبه کړ . زه دهمدې ولايت دتهريس اوسيدونکې يم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډير وخت مجدالدين زمونږ دکلی لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړيکې لري . يا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهيږم چې قاتلين او وژونکي څوک دي ؟ او دا چې هغوې دمجدالدين سره څه دښمني لري ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدين ، ليدنه کتنه د زمونږ د کلي د يوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د يوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدين ، د همدغې نجلۍ سره ليدنه کتنه پيل کړه ، اخر دا ليدنې کتنې په نژدې اړيکو باندې تبديلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدين سره مينه پيدا کړه او دهغې په خاطر يې نصرانيت پريښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډير وخت مجدالدين هملته زمونږ کلي کې اوسيده .اوبيا به د همغه ځايه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بيرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسي ته وایم د څوکالو پخوانی پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لرې ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شونې وه چې په ډېرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځای غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پایلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اودلته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوې شکمن دې چې شونې ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خدای حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وایې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دې نو بیازه تاسي سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسي له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځای ځیګې به معلوم کړم او بیا به تاسي ته ووایم چې قاتل څوک دې ؟چیرې اوسیږي او ولې یې ستا میړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځایه د خبرو وروسته ،ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږڅه ځنډه یې په ډېره ژوره توګه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ.

«درنې مشرې ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته بښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځای ځیګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسي دا سي فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوې په وژلو کې شریکه یم، نو بیا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تیکي را وکاږي او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ریونا د زنګونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ.

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډېرې مینې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوې چې ته دروا غ نه وایې ، ته ریښتیا وایې ، ته بې ګناه یې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالې ، زوال ،بیلتون او هجر ښکار شوې نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلی خیال مه کوه . واوره لورې ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میړه د قاتلانو نښې نښانې را پیدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چیرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړای شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړي له مونږه سره اوسیدې شې دلته به ستا پالنه د یوې ډېرې ستري او دروندې میلمنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیړو پاڼو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډیره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختې و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خوندیتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسي پر ما باندې ډېر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړای شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندۍ اوسیدو له پاره راغلې یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودريد او ورته يې وويل :
« قيرات ! زما درنې خورې ! د ريونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زيرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووايم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګيزه شو، د زړه له کومې خواشينې وړاندې کوم . هغه ډير پوه او بيدار هلک و ، خو هغه زيرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسيدلې چې ستا زوې علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په ديني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بريالې شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علي ، يادونه وشوه نو په هغه وخت کې يوائې زه نه ، بلکه ولي عهد بايزيد ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئيسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد يوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام على د هغه دربار ته راولي ، بيا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پيل وکړ او سلطان ته مې وويل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره يو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زيرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې على به ددې وروسته يوائې علي نه وى بلکه هغه ته به «علي پاشا» ويل کيږي . زه به تا ته دا هم ډاګيزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شي نوسلطان به هغه ته يوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربې پوهه ، جرءت ،د تورى وهلو او جنګى وړتياو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چيرې علي په دې دنده کې بريالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بايزيد نه وروسته دويم کس ته ورسيږى .
دخبرو تر دې ځايه پورې برهان الدين لږ څه ځنډنې شو او بيا يې دوباره خپله وينا پيل کړه او ويې ويل :
زما خورې ، قيرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سريان او د دغې بلې لور ريونا سره يوځاې خپله رمه حويلۍ ته يوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته يوسم ، تر څو يې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهيږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قيرات د برهان الدين ددې وړانديز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ريونا يې تر دې ځايه راوړې وه ، يوه وويل چې :
برهان الدين صيب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدين د دې خبرې په اوريدو سره هغوې ته وويل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډيره مننه چې دغه نجلۍ ريونا مو په خوندي توګه تر دې ځايه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پريکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت ياست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوريدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځايه څخه وکوچيدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدين د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته يې وويل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه ليدنې کتنې کيږې راکيږى .» ددې خبرې په اوريدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قيرات ريونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز يې ورته وويل :
«ريونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سريان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بيا به له دې ځايه کوچ وکړو .
ريونا ورته سمدستې په ځواب کې وويل چې :
« اې زما مينه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چيرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډيره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودريږه، زه به دخپلې خور سريان سره يو ځاې د رمې حيوانات را ټول کړم ، بيا به ټول يو ځاې له دې ځايه وکوچيږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ويې ويل : له تاسې درې واړو څخه يو هم و نه خوځيږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به يې در وسپارم . تاسې درې واړه بيا هغه سنبال کړئ او تر کوره يې ورسوئ .»
بيا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور يې سره را ټول کړل او قيرات ، ريونا اوسريان ته يې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ريونا په يوه لاس کې دخپل آس قيضه نيولې وه او بل لاس يې پورته پورته کاوه او رمه يې پرې کنترولوله . تر څنګ يې برهان الدين په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسي پيښي مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والي ولري . خو ټول کړچار مثبت دي او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولئ:

علي د برهان الدين سره يو ځاې د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوې بايزيد ، د بايزيد زوې ارطغرل ، سليمان ، عيسې ، موسې ،محمد او دڅونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو اميرين او دعدليې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوې ته يې ښه راغلاست ووايه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلی په غوږ کې څه وويل ، نو علی ور مخته شو او دسلطان سره يې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لورې ته را ورسيد نو د روغبړ وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنګ کيناوه ، او هغه ته يې په غوږونو کې څه وويل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډير خوښ ښکاريده ، خپل زوې بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلي سره د په وا څخه پيژندګلوی لرې ؟»
بايزيد په ډير ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د جنګی او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر يم »
وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنګ په يوه خالي ځاې کې کيناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخيرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکرې روزنه په ډيره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وايم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د ويړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوې بايزيد هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس خبر شوې يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « دروندده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغي چې د هغه بل ورور مجدالدين هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنۍ هيله ده . دروندده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوې ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . دروندده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښنو ته رانه وړې تر څو يې چې د خپل ميره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د يخ له لاسه پړکې شکيږي . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د يخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سريان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ويلې کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د شهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازې علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شوني ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه يوازې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالي شي.
د خيرالدين زويه ! د بلغاريې حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ايکسلا، سره يو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپيتيو يرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوې کله په مقدونيه کې وينه تويونکې عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوې ددغې يرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بايزيد تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاريې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې دشپيتيو يرغلونو جوګه نه شي .
د خيرالدين زويه ! زه پوهيږم چې ته د هغو سيمو سره اشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبين او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بريمند شوې نو زما د زوې بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :
محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپني يا کاڼي څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښي ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارينتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وران ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيرې به په تورو تيارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يوازې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را واړاوه اوورته يې وويل :
«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلې فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهمغه ځوانانو په څير را مخته شې لکه څنګه چې درياب اشنا ځاځکې په بحر باندې بدليږي . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په څير يرغل وروړې او خپله بريا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :
درونده سلطانه ! زه به هيڅکله هم تا ناهيلي نه کړم ، هغه هيلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و خيژم .
سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :
دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بايزيد سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ شه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوې و. خو د خوني څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :
علي پاشا ! زه پوهيږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولي ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شي کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو ځای د خوني ښځه ووت .
٣*****
قیرات او سریان دواړه مور اولور د ریونا په ګډون دخپلې رمې سره یوځای د حویلې په لور روان و ، او حویلې ته ورننوتل ، ریونا وکتل چې د حویلی د اوسیدو برخه دومره پراخه نه ده لیکن ددې حویلی انګړ ډیر پراخه دې . حویلی ته په ورننوتلو سره سم قیرات او سریان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلویا پنځه ویشتو ښځه ډیرې نه وې د انګړ په یوه برخه کې غوښتل و تړي ، په دې وخت کې ریونا یوه اړخ ته ولاړه وه ، تر یوه وخته پورې هغې هغوی ته کتل اوبیا په تیزی سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې یې پیل وکړ. قیرات ورته وویل :
« ریونا ! زما لورې ! پریږده ، ته خو دلته زمونږه سره یوه ډیره درنه میلمنه یې او زمونږ سره نه ښایي چې مونږ د یوه میلمه ښځه دغه ډول کار واخلو » .
ریونا په ډیر پراخه زړه او دخپلوی په توګه یې وویل :
« محترمې قیرات ! تا ماته خپله لور ویلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور یې ، نو ایا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړي او زه دې د هغې سیل کوم. »
قیرات د ریونا ددې خبرې ځه ځواب ورنه کړ . یټه خوله پاته شوه ، ریونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو یې پیل وکړ .
کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بیا قیرات وویل :
« زه غواړم چې تا هلته په میلمستون کې کینوم ، بیا به زه او سریان دواړه د وزو ښځه پې را واخلو ، بیا به ماښامې تیار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا ښځه ډیر څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په میلمستون کې کینوم ، بیا به نو زه اوسریان د وزو ښځه د شیدو د اخیستو له پاره راستنې شو او د ډوډی انتظام به هم وکړو .»
قیرات غوښتل ریونا میلمستون ته یوسي ،خو ریونا په خپل ځای باندې ولاړه پاته شوه . تر یوه وخته پورې مسکی وه ، او بیا یې قیرات ته وویل :
«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ویلې دې ، په دې اساس زه د سریان په څیر تاته دمور غړ کولې شم ، که زه د لور په څیر په میلمستون کې کینم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د یوې لور په څیر له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تیار کړه ، زه او زما خور سریان به دواړه د وزو ښځه شیده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما ښځه و پوښتې بیا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »
په دې وخت کې سریان هم په منډه د ریونا ښنګ ته راغله ، په مینه یې دهغې لاس و نیو او پورته شول ، قیرات تر یوه وخته پورې مسکی او خندنی وه ، دا سې په ډاګه کیده چې هغې د ریونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځای په لور ولاړه ، سریان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شیدو لوښي یې راوړل او د ریونا سره یو ځای یې د وزو په لوشولو پیل وکړ .
د وزو د شیدو اخستلو وروسته ریونا او سریان دواړه د په لنځای په لور ولاړې او د قیرات سره یې یو ځای د ډوډی د په لې کار تر سره کړ .
د ډوډی د تیارولو وروسته درې واړه د په لنځای ښځه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې یې خپل لاسونه او مخونه پریمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو ښځه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پیل شول . د اذان د اوریدو سره سم قیرات او سریان دواړه ولاړې او اودسونه یې وکړل او بیا یې د ریونا تر مخه په میلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سریان او قیرات لمونځونه ادا کول ریونا هغوی ته په ډیر ذوق سره بلکه په حیرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قیرات اوسریان دواړه د ریونا تر ښنګ کیناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر یې په خپلو منځو کې خبرې پیل کړې .
د لږ ځنډ وروسته علی پاشاهم حویلی ته را ننوت ، خپل آس یې د رمې د ځناورو تر ښنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ ښځه داوسیدو د ځای په لور را ته ، مور یې ورته ور غږ کړ او هغه یې د میلمستون په لور را وباله . علي پاشا میلمستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر ښنګ کیناست ، موریې ورته وکتل او ویې ویل :
« زویه علي پاشا ! ما په ډیره بې صبری سره ستا انتظار کاوه ، حویلی ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو ښځه پې اخستې او دغو دواړو یو ځای د ماښام ډوډی تیاره کړې ده . ټولو په ډیره بې قراری سره ستا انتظار کاوه . حقیقت دادې چې ما غوښتل د ریونا ښځه ډیر څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډیره بیړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بیا دریونا سره خبرې وکړو.
قیرات تر همدې ځایه خبرې وکړې چې علي پاشا یې په خبرو کې را ننوت او ویې ویل :
« مورجانې ! تا خو ریونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې یو درنه میلمنه ده . دا چې بیرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسیږي هغوی ددې څخه کار اخست . »
په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :
محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملي واى چې هغه ښځه چې ماته يي لور ويلي هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلي دي . زه دې کار ته هيچا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيچاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستي دې.»
د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟
قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :
«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوی ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکې پيدا نه کړې او هغوی ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوی دي .
ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :
«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لرې . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .
په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُنډی لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکې او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکې دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.
دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالي بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځايه ريونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر يې وکړ، اوبيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوې مجدالدين د ښځې نريوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وويله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسې ټول پوهيږئ چې زما نوم ريونا دې . زه د خپل مور اوپلار يواځنۍ لور يم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسيږو زما پلار دهمغې کلي سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کيتهنا دې ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډيره زياته مينه کوي ، کله چې هغوې ته ډاگيزه شي چې زه چا تښتولې يم ، نو په هغوې به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چيرې ته ماته اجازه راکړې چې بيرته ولاړه شم نوهيله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره يوځاې و ليږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو يو څه بايد ووايم چې ما له دې ځايه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره يو ځاې وليږه .
زه ستا په زوې باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کرچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به يې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلينو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هيله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بريالې شي .»
د قيرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پيل وکړ . هغه ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«ريونا واوره !ستا وړانديز په پله عملي بڼه نيسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې يم . هغه ماته يو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاريه حکمران سيسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هريو سائرکن او ايکسلا سره يو ځاې د مسلمانانو په سيمو شپنې يرغل کوي . هغوې کله په روميليا باندې او کله هم په مقدونيه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې يو لښکر تيار کړې او ماته يې حکم کړې چې زه په يوه اونۍ کې دننه ددې ځايه څخه د بلغاريې د حکمران سيسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکې او مشران هم وي ، هغوې به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې يوه اونۍ وروسته له دې ځايه د خپل لښکر سره يو ځاې هغه لورې ته روانيږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزيږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ريونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووايې خو په همدې وخت کې قيرات په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا زويه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې يې . خو ګوره زما زويه ! زه ډيره زياته خوشحاله يم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې يې او تر څنګ يې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجانې ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ يې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې يم ، هغه ماته دا هم ډاګيزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کيږي که چيرې زه د هغې دندې په اجرا کې بريالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حيثيت د ولي عهدبايزيد نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قيرات د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوريدو سره ډيره زياته خوښمنه وه . بيا هغه را پورته شوه او د ريونا په لور يې و کتل او ويې ويل :
« ريونا لورجانې !ته همدلته کينه ، زه او سريان به ډوډۍ را وړو ، او بيا به يې ټول په ګډه وخورو.» ريونا سمدستې له خپله ځايه پورته شوه د قيرات په اوږو يې لاس کيښود ، او بيرته يې په خپل ځاې کنيوله ، اوبيا يې په ډيره مينه قيرات ته وويل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاې کينه ، اوس ستا يوه نه دوه لوڼې دي ، زه اوسريان ځو او دواړه به ميلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بيا به يې ټول په ګډه وخورو . » د ريونا ددې خبرې په اوريدو سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، بيا ريونا اوسريان دواړه را ووتلې ، په ډيره بيړه يې کار پيل کړ، دخوراک حښاک لوښې يې ميلمستون ته راوړل او بيا څلور واړه کيناستل او يو ځاې يې ماښامې وخوړ .

پرلپسې لري....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاريخي ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرېچار مثبت دي او د ليکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاريخي ناول دريمه برخه لولئ:

۴***** (۳)

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به يې ډېر وخت د بايزيد سره او د خپل هغه لښکر په پيژندګلوۍ کې تيراوه چې
چې مور يې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکليف څخه يې شکايت کاوه ، د سختې يخنۍ او توفاني هواو د لړيدو په اساس دهغې لوڅ
کټل چې ريونا او سريان دواړه په لمڅي د پرتې قيرات په سر ولاړ ې دي ، د ريونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښې و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خيستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښې يې پر ځمکه کيښودل ، اوبيا يې د ريونا او سريان په لور وکتل او ويې
خويندو تيار کړيده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،›› په دې خبره ريونا اوسريان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کيناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را روانې شوې ، د ريونا تر څنګ ناستې سريان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زويه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته يواځې ته ستره پانګه ګرځولې يې .، زويه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلينو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرينږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلين ، دا دمنافقت وارثين که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او يا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بيا به هم زه رڼا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکليف ، خفګان او اذيب ټول له ياده وويستل ، بيا يې په ډ
؟ دخپلې مور دخبرو په اوريدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بيا يې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قيرات ته وويل : « مور
ډاډمنه او بې انديښنې اوسی، زما په نه موجوديت کې نه يواځې برهان الدين بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بايزيد له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ايا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه يواځې همدا شل پنځه ويشت وز
زخمونه را پيدا شو چې له ما څخه يې د ريونا سره خبرې کول هير کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تيار کړه ، چې ته هم د هغه سره يوځاې هغه لورې ته وخوزيږې . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دي ويلې او يواځې
په دې خبره باندې ريونا سمدستې ځواب ورکړ او نيوکه يې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د يوې درنې ميلمنې
هيڅکله هم له ياده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سينې کې يادې ساتم. ددې خبرو وروسته قيرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې يې کيښوول ، په ميلمستون کې يې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو يو ځاې د ريونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبيدو ته ور نژدې شو نو رڼا يې هم سوکه سوکه په کميدو شوه . د شپې تورو تيارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونين، دهغه واړه سالاران ، او نور لاربښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلي تا ته ښکارې ، نوم يې «تولک » دې ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ريونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بيا يې
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،›› د ريونا اواز د ډيرې مينې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دري
يې د ځوانۍ په دهليز کې قدم ايښودې دې ، د نسوانيت نښې د هغې په مخ باندې راښکاريدې ، د ځنډ په دغه ګړيو کې ريونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ريونا اواز ډېر متين ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ريونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هيڅکله هم د ضرور ت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه يو ، او نه خلک ته ازار رسونکې يو
بيا مومې ، زه پوهيږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پريوتې ، خو زه تا ته يقين درکوم چې که چيرې زما د کلي کوم کس
ريونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څير نازکه يې . زه غواړم ته تنها خپلې خويلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بيا يې ته بيرته په خوندې توګه تر دې ځايه را ورسولې ، ګوره ريونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنيانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره يوسه ، هغه سامان او نقدو روپيو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ريونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځيده او دهغې خبرې يې ورغوڅې کړې ، او په لړزيدلي اواز
غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بيا به ته حتما له ما سره زما تر حويلۍ پورې زما د پاکوالي او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ريونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر يوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ يې کاو
ميوه يې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونيت کې هيڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته يې وويل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ريونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم يو ځل وينم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تيارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډيره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بيا د يوې ډيرې سترې حويلۍ تر
پاشا د ريونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و دريد . کله چې په يوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځايده ، مخته راغله او په ډېره بې صبرۍ سره يې ريونا په غيږ کې و نيوله ، بيا يې دهغې مخ ، تندې ، سترګي او ان تر شونډو پ
«کيتهنا »ده. زړې کيتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بيا يې مخ د حويلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز يې غږ
نه پوهيده ، هغه هم را مخته شو او ريونا يې په غيږ کې و نيوله او ډېره مينه يې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کيدو وروسته ريونا
څوک دي ؟ د کومه ځايه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې يم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ څه ارام او کيناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ ه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتيا نه لرې . ريونا په خندا سره دعلي پاشا سره يو ځاې حويلۍ ته ور ننوته ،
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښيګڼې اوبيا دهغه ځايه دبيرته د را تللو په اړه تفصيلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځايه پورته شو او دخپلې لور ريونا او ښځې کيتهنا په لور په کتلو سره يې وويل : راځۍ چې د علي پاشا څنګ ت
ددې غوښتنې په اساس ريونا او مور يې دواړه له ځايه را پورته شوې ، بيا درې واړه دهغې خونې څخه را وواتل او د ميلمستون په لور
حال کې چې ريونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډېر وياړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ريونا زما يوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ريونا ماته او زما ښځې ته زمونږ له ځانه هم درنه او ګرانه د
په دې وخت کې زه تاته زوې ووايم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونيت سره رستاک ته ور م
سره ريونا ، رستاک ، او کيتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شيبه وروسته رستاک د لږ څه ساه اخستلو سره سم بيا په خبرو پيل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ريونا کوژده شوې وه ، خو کيداې شي چې هغه د کومې غلبې انګيرنې په واسط
پاکوالې د بيانولو څخه زه معذور يم ، که چيرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شريک وي نو ياد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تيرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بيرته زما کورته را ورسيده ، نو زم
زما زويه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وريرونو له ځانه سره دلته کلي ته بير
مونږ ته دا خبر هم را ورسيد چې ريونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هيچا ته په دې هکله
ورځې په مونږ تيريدې نو دهغې ويل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کيدو او خپريدو څخه خوندی کړې دې . د ريونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې ځومره خ
. زما زويه ! تا زمونږ د بدقسمتۍ زنځيرونه غوڅ کړل ، زمونږ د زړه په کتاب کې دې د څيرو ښايسته ټکي وليکل. علي پاشا زما زويه
د ابرو او عصمت سره يوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بيرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ ډېر احسان وکړ او
دريونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبيا علي پاشا هغه ته وکتل او ويې ويل : درونډ رستاک صيب ! هغه څه چ
درونډ رستاک صيب ! ته خو زما داسې ستاينه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بيرته راستن
چې در يونا سره مونږ د داسې سلوک په کولو سره مونږ خپله يوه ستر ديني فريضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ريونا شايد زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته يې وويل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګيرنې او يا کوم فريب ښکار کيږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم
کړي او بيا بيرته تر دې ځايه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زيادت او کمښت دوې ته ويلې دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار و
سهي او سلامته را ورسوي ، او بيا کور هم دومره لرې چې واټن يې دسلونو کيلومترو پورې رسيږي ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ريونا وويل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې يې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاريه دحکمران سيسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصيت کوم چې د سيسمان پر خلاف پر ډېر احتياط ، ډېرې هوښيار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو څخه يواځې يوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ،
ته د زړه له کومې مبارکي وايم . دا يو داسې اعزاز دې چې هر څوک يې خاوند کيدې نه شي . ريونا ما ته دا هم ويلي چې تا خپل لښکر
کړم . د رستاک په دې وړانديز علي پاشا ټکان وخوړ او ويې ويل : « نه ! دورندرستاک صيب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تي
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې يوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ريونا مور کيتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ سره يو ځاې خورې .» د کيتهنا په دې وړانديز علي پاشا غوښتل څه ووايې چې ريونا پرې را مخته شوه ، او ويې ويل :
ستا مجبوريت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې يې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ سره يو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بيا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبيا دهغې وروسته زه سمدستي خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه بايد د لښکر د کوچ کولو تياري هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتيا هم نشته چې ووايې د نريوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شې او که نه . زه په خپله تا د دنريوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بيا به د نريوس کره يو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ريونا د ميلم
څنګه مې چې درته په وا ويلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدين د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ريونا د خبرو په اوريدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ريونا ته يې مخ کړ او ويې ويل : ګوره ريونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره يو ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او د ريونا سره يو ځاې دحويلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد گوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شوني به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي *****۶
اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و ښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانۍ په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلۍ انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼې وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکۍ وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلي پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږ ی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولي يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګۍ وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله ، هغه مخته راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يې مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلي مور پربيسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان يې سنبال کړ او مور ته يې وويل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووينه ، دا هغه علي پاشا دې چې زما ميړه به يې زمونږ تر مخ تل ډيره ستاينه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربيسا پورته شوه لمړئ يې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندې يې ښکل کړ او دخپله ځانه سره يې کيناوه .
خو علي پاشا هلته کينه ناست ، لمړئ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره يې و . هغه ته يې غاړه ورکړه او ښه مينه يې ورسره وکړه . او وروسته يې خيسار سره هم همدا ډول مينه وکړه . بيا يې دواړه په غيږه کې کنيول ، او د زړې پربيسا تر څنګ کيناست ، نريوس او ريونا دهغوې تر مخ کيناستل . بيا پربيسا په خبرو پيل وکړ ، هغې علي پاشا ته وويل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدين يو ډير عجيب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره ليدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کيداې شي ريونا تاسې ته دا خبره کړې وې او که نه يې ويلې نو زما لور نريوس به تاته په تفصيل سره ووايي . هغه به تل زمونږ سره ښپنه کوله ، په دې ترتيب زمونږ دهغه سره ليدنه کتنه کيدله ، په همدې جريان کې نريوس او مجدالدين يو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخيستو وروسته به هغه همدلته ډير ته را ته . ځکه چې هغه به ډير وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځيده ، بيا ډيره بده پيښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدين کار هم پاې ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغې دکوچنيانو د سر سيورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم يتيمان شول .
د زړې پربيسا خبرو علي پاشا ويلې کړ. هغه به بيا بيا د کندام او خيسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به يې ، بيا يې پربيسا ته وکتل او ويې ويل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخيسار يتيمان شوې نه دې ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندې او سلامت يم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شيان را استولي هغه به ريونا تاسې ته تسليم کړې .
ددې خبرې سره سم ريونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره يې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره يې کړل او هغوې ته يې ور وښوول ، بيا علي پاشا د خپل جيب نه د نغدو پيسو خلطه را وويسته ، دخپله ځايه را پورته شو ، کندام اوخيسار دواړه يې په لمڅې کينول ، د نغدو پيسو کڅوړه يې د نريوس په غيږ کې کيښوده اوبيا يې هغې ته وويل :
نريوس خورې ! دا دنغدو پيسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هيږم چې زما دوروراو ستا دميړه مجدالدين د مړينې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذريعه نه شته ، دا نغدې پيسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هيله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نريوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاې شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بيرته چپ پاته شو ، او بيا وروسته يې يو ځل بيا اواز واوريدل شو .
نريوس خورې ! ايا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذريعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنريوس مور پربيسا وويل :
علي پاشا زويه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه يو که څه هم ډير وخت و شو چې زما ميړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ يو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نريوس د پلار يو پيژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نيمايې فصل هغه اخلي او نيمايې مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کيږئ چې د لږ څه کمښت زيادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کيږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووايم چې د ريونا پلار او دهغې مور ډير وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس يې هم کوئ .
کله چې پربيسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پيل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نريوس ! دهغې وخته چې د ريونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدين دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه يې دوه کوچنيان هم پيدا شوې دې نو د همغې وخته را هيسې هغه ستا او ستا د کوچنيانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ايا دا شوني ده چې کله ته د دواړو کوچنيانو سره يو ځاې بروصې ته ولاړه شې او هملته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نريوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې علي پاشا ته وويل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او هملته په اوسيدو باندې هيڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنيان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووينه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو ديد يې کم دې ، ډير واټن سفر نه شي کولې ، خو بيا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې يوه نه يوه ورځ به زه خپله مور د ريونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د ليدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو يو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجانې ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نریوس په لور یې وکتل ، په ځواب کې نریوس په ډېرمتانت سره وویل : زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تیزو سترګو سره د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل .
مونږ به کندام اوخیسار ولې هلته له ځانه سره ایساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤلیت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسیږي ، تر څو چې ځوانان شي او بیا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا میره د هغه ځاې اوسیدونکې و ، له تاسره کوم پیوند نه لري .
نریوس خورې ! مونږ هلته ډېر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډېر څه تر لاسه کیږي . مونږ د ښې ډیرې زمکې خاوندان هم یو او دهغې څخه دومره عاید مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره یې بیا هم نه شو تمامولاې او ذخیره ترې کوو. ما هلته یوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سریان پیدا شوې وه نو دهغې د شیدو له پاره زما مور دوه وزې اخیستې وې هغه وزې مونږ بیا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچیان پیدا کړل او دومره برکت یې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډیرښت اوس دادې دهغوې شمیره پنځه ویشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دڅرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډېره زیاته مینه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پیدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لوېې مو کړې ، بیا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښین په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعلیم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه یوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډیره ښه درجه بریالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه یې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته یو لښکر راکړ او د بلغاریه د حکمران سیسمان د ځپلو له پاره یې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سیمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ایکسلا او سائرکن سره یوځاې شپیني یرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وینې تویوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې یم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسیدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نریوس تر یوه وخته پورې ډېره غمجنه او په فکر کې ډوبه کیناسته ، اوبیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«علي پاشا ، زما ډېر دروند وروره ! ایا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تیره کړې اوبیا سهار وختې خپل لښکر ته ور وخوزیږې .
د نریوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډېره معذرت کونکې ژبه وویل چې :
« درنې خورې ، نریوس ! ستا وینا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ویلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک څښاک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزیږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کیدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک څښاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بیا نو زه د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل منزل په لور روانیږم . درنې خورې نریوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې یې پر ما ډېر زیات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معیار باندې پوره پوره دکیوتو وړ یم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهلیت او وړتیا په ځان کې وینم . بس ددې ځایه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هیله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنیان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نریوس خورې ! که چیرې ته د ځینو مجبوریتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنیانو سره د کتلو له پاره ډېرې زیاتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چیرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډېر زیات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه باسم . زما وروره ! که چیرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نریوس دا جملې په ډېره زیاته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ويستلې .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تيار کړم . ډوډۍ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډۍ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې ! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړۍ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښۍ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونۍ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور تولله پيښنه په تفصيل سره وويله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه ورځ چې نښته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نښته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پيژندونکاو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلي خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيچا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجانې ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نښته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تيښتې بريالي شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نښته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه تولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې ! ايا داسې شوني نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستې له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ، کندام ، خیسار او نریوس سره یو ځاې د حویلۍ څخه ووت .
د هدیرې په لور د تللو په وخت کې نریوس یو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! کله چې د لمرې ځل له پاره ستا ورور مجدالدین زمونږ کلی ته راغی نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدین په یوه آس سپور و ، داسې معلومیده چې یو شمیر خلکو هغه ته دا ویلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسیدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغی او زمونږ څخه یې اوبه و غوښتې او ویې څکلې ، دهغې وروسته یې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بیا هغه زمونږ د کلي په لور راغی ، کیداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځیده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو یوه ګیډۍ په سر ایښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه یواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدین سره لیدنه وشوه ، زما په لیدلو سره هغه سمدستې خپل آس و دراوه ، هغه ګیډۍ چې ما په سر ایښودې وه هغه یې له ما څخه واخسته او په خپل آس یې کیښوده ، او بیا یې زه د خپل کور تر څنګ پریښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دویمه لیدنه وه. دهغې عادات او کرچار زما د مور ډیر زیات خوښ شول .
بیا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې یواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتیب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدین او زه ، یو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بیا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدین له ماڅخه بیل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هیڅکله هم زمونږ د بدلې څخه خوندی پاته نه شي .
نریوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لکه د بُت په څیر په لار روان و . بیا د زړه اواز د شپې په دغه تیاره کې واوریدل شو چې ویل یې :
نریوس خورجانې ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څیر کلک او په محبت کې لکه د وریښمو په څیر نرم یو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وینو به زمکه لمده وم .
ددې خبرې په ویلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هدیرې ته ور ننوتي وو. بیا نریوس د شپې په تیاره کې د یوه قبر تر څنګ و دریده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره یې علي پاشا ته وویل چې :
« دا ستا د ورور مجدالدین قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و درید ، نریوس ، ریونا ، او دواړه کوچنیان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان و . بیا علي پاشا د قبر تر څنګ کیناست، تر یوه وخته پورې یې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل یې ، بیا یې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډیره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور یې وکتل ، او ویې ویل :
اې لایزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جمیل او اجمل یې ، ته مکمل او اکمل یې ، زه مسلمان یم ، یواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې یم ، د اړتیا و په وخت کې یواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فیکون ، او د لوح و قلم مالک یې ، همدا ته وارث یې ، نو اې الله ! ما ته توفیق را کړه چې زه د مرګ د تیزو سیلیو په څیر د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا ودیوالونه ددیمک چینچې خوړلي لرګیو اوبامو په څیر کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و لیکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځایه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بیا وروسته یې یوځل بیا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز یې وویل :
اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کریم او رحیم یې ، ټول صفت او صمدیت همتا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانیت محسن ، دصفا اومروا د نوراني وادیو کې سعې کونکو ، د احد په ډیرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس میدان کې ستا د وحدانیت په خاطر دځان ځارونکو په طفیل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بریا او کامراني را په برخه کړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بیا یې نریوس ته بیا بیا وکتل اوریونا ته یې وویل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره یو ځاې روان و ، په لاره کې یې نریوس ته مخ واړاوه ، او ورته یې وویل:
نریوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره یو ځاې ددې ځایه کوچ کوم . ته بیا په دې هکله اندیښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلین هیڅکله هم خوندی پرې نه ږدم . ولو که هغوې د زمکې په تل کې هم پټ شوی وي . په دې لړ کې زه د ریونا ، د ریونا د پلار او مور هم ممنون یم ، ځکه چې هغوې هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چیرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، یا زه په جنګ کې و نښلم ، او یا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پیسو اړتیا وی نو پرته له ځنډه د ریونا د پلار څخه یې و غواړه . دخپلو اړتیا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بیرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د اندیښنې کولو اړتیا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس ډیره خوشحاله شوه . بیا یې دهمدې خوشحالۍ په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسیږي ، ګرانه وروره ! د پیسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زیاتې پیسې دې چې هغه تر ډیره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنیان او کوچنیانو ته د خپل کاکا په څیر و کتلې ، اوس به دوې ډیر وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پیدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وایې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډیر فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بیا په تلو تلو کې هغوې کلې ته ور ننوتي و ، علي پاشا نریوس او دواړه کوچنیان تر کوره پورې یوړل ، او بیا د ریونا سره یو ځاې د هغوې کور ته روان شو .

د ریونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ریونا ته مخ را واړاوه او ورته یې وویل :

« ریونا ! زه په میلمستون کې کینم ، ته به زما سره یوه مهربانی وکړې چې ماته به ډیره ژر ډوډۍ تیاره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تیار کړم .

په ځواب کې د ریونا په مخ باندې د خوښې لیکې راښکاره شوې ،بیا هغه د حویلۍ بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ریونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کیتهنا هم ملګرې و. ټولو یو ځاې په میلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښې کیښوول ، څلورواړو یو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته یې د علي پاشا د وینا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانیست ،

دشپې په تیاره کې رستاک ، کیتهنا او ریونا علي پاشا ته الوداع ووایه ، بیا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډیره بیړه یې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسیدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکریانو ته یې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بیا یې د خپل لښکر سره یو ځاې د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۵)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)

پرلپسې *****۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره یو ځاې د بلقان غرنیو سیمو ته رسیدونکې و چې ډیر یو بد خبر ورته ورسید .او هغه داچې سلطان مراد په یوګوسلاویه کې د بوسنیا یې سیمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلي و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاریه له اړخه د پاڅون یا بغاوت کومه هیله نه تر سترګو کیده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سیمو کې امن امان ټینګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاې ځاې يې د مسلمانانو د ويني تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاې کړل او ډير ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځاې او هرې سيمي دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو ويني به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاې په ځاې شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .
دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولاې . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاې شول.
کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينۍ وينه تويونکي يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکي اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .
هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاې شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.
علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې علی پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،
علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالي په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .
خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکي زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړې و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونۍ دخپل لښکر سره يو ځاې د جنګي امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.
د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځاې د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .
علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېد لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شميره ډيره زياته ده، او په ځای ځای کې يې دشپينيو يرغلونو او وينوتويولو په واسطه حوصلې هم ډيرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي يرغل په واسطه ، لکه د خيرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاربنود په څير ، سيلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرئ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننويستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدينو په څير په دښمن باندې په پوره مستئ سره يرغل وروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه ميدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترينه ماته ورکولو باندې بريمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختئ او بربادئ پيلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنئ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره يوځاې د هغوې د لښکر لمړنئ کرښې ماتې کړې او په ډيره چټکئ سره دهغوې حالت د خرابيدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مخته ليکی يو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستئ کرښې هم يو په بل پسې په ډيره تيزئ سره له منځه يوړې .
هغه وخت چې د جنګ پيلامه وشوه نو سائرکن او ورور يې ايکسلا دواړه به دويمه درجه ليکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړيو صفونو بيخ وويست نو په دې ليکو کې دايکسلا او سائرکن نائبين له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دويمې درجې د ليکو صفا کول پيل کړل نو سائرکن اوايکسلا د ويرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنيو ليکو ته په شا شول . دلمړيو ليکو څخه منځنيو ليکو ته د هغوې تيښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پيدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ويره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمير دکمښت له پاره يې پر هغوې ډيرې تيزې حملې پيل کړې .
اوس نو هره ګړئ د سائرکن اوايکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوايکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پايلو ته ورسيدل ، چې که چيرې دوې د شوميلا په پراخه ميدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له يوه مخې له منځه يوسي ، دهمدې پايلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتيدل او د ترانوا په ښار کې يې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .
ددې پريکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې يې دتيښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تيښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصيبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهين په څير د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه يې د تيښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتيدلي عسکر يې لکه د توتانو دپاڼو په څير په زمکه را پريستول .
هغه وخت چې سائرکن اوايکسلا دواړه و تښتيدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوايکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې يې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړي لښکر نه و پريښې ، هغوې ته دخپلي سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شوميلا په ميدانو کې د صف ارا کړې و . په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وينه تويونکې جنګ وکړ چې دهغې په پايلو کې سائرکن اوايکسلا دواړه د يو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتيدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډيره عاجزئ او انکسارئ سره يې دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشيت په دغه پيمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکميت يواځې او يواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لويې مالک او څښتن يې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان يې ، اې الله ! يواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځينې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بيا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صليب باندې او بيا بل ته د حرا په غار کې پيغام نازلوې ، اې زما الله ! يوازې ته ددې وړ يې چې د کلي او حرم په مسجدو کې ، په کليساګانو او صومعو کې ، په هيکلونو او معبدونو کې يوازې ستا عبادت وشي . او يوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د يوې نالوستې پاڼې په څير نوم ورکې وم . زما الله ! د شوميلا په ميدانو کې اوبيا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو اې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون يم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړئ يې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبيا يې دښارد نظم ونسق په جوړولو پيل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره يې دلته کار کاوه او هره ګړئ او هره لمحمه يې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاريه حکمران سيسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دئ ، په داسي حال کي چي خپل داواړه زامن يې د نائيکوپولس د ښار په لور استولي دي تر څو هغوئ د هغه ځایه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سيمو څخه بيرته په ويستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوريدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره يو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه يې د جاسوسانو يو جال خپور کړ تر څو يې هغوئ د بلغاريه دحکمران سيسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځای د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه ميله لرې تللي و چي د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بيا خبر ورکړ چي د بلغاريه حکمران دخپل لښکر سره يو ځای د توپان په ځير مخته را روان دئ او اوس نژدې پنځه ميله واټن ته را رسيدلي دئ . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وويل چي سيسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې يرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو ليکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته يې پوره پوره زيان ورسيږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چي سيسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر يې پيل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډير ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سيسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر ليکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار يې کم کړ تر څودليکو تر تيب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره يواځي دوه ميله مخته تللي و چي مخکي ورته د سيسمان لښکر دتوپان د تورور تيارو په ځير تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، دهغوې صفونه يې منظم کړل ، تر څو د بلغاريي دپاشاه د لښکر يرغل تم کړی او بيا په خپله کار روايي وکړي .
د بله اړخه د بلغاريه پادشاه سيمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په ځير را پريوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشوميلا په ميدانوکي دسيسمان دواړو زامنو ته نه هيريدونکي ماته ورکړې و ه او د هغوې څخه يې د بلغاريه ښار ترانوا هم نيولي و . نو په دې خاطر سيسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډير په غصه او قهر ډکر ته راوتلي و. په دې خاطر يې د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقيقت کي دهغه ددې کار څخه مقصد داو چي که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کي خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتي بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاريه د حکمران سيسمان ځان غولونه وه ، ځکه چي د هغه د حملي د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تيارو. علي پاشا په ډير جرأت او پوره تجربي او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سيسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تيب يې خپله دفاع ټينګه کړه ، او دهغي وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغي .
هغه تر هر څه د مخه د برق په ځير د زوال ورکوني او ړنا کونکي ذات نوم واخست او دهغه (د تکبير) غږ ئي پورته کړ . کله چي دهغه د تکبير غږ په فضا کي زمزمې پيل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبير په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ويرونوکو توپانو په ځير په خپل دښمن باندې يرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسيده لکه کوم اتشفشان يا اورغورځوونکي غرونه چي دډيرجوش څخه دچاوديدو په حال کي وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کي د مرګ سيورې چاودېدلي و . په تيارو او نوم ورکو واديو کي وينې بيونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلوليو پيوندونه يو له بله سره شليدلي و ، او د جمود او سکوت دوره په يوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاريه پادشاه سيسمان هم د علي پاشا په مقابل کي د ډيرو دريدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډيره تيزئ سره د سيسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلي ونې د راتويدونکو پاڼو په ځير کړې و. د سيسمان بدقسمتې وه چي هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکي ماتې سره مخ شو او تښتيد. علي پاشا د نه تم کيدونکو توپانو په ځير دهغوې پسې تر شاو لاړ او دهغي په لښکر يې د پرلپسې حملو په پايلو کي دهغوې شميره را و غورځوله .
په هغه وخت کي چي د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاريه پادشاه سيسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو يو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته يې ددريدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، کله چي سيسمان وکتل چي دښمن يې تعاقب پريښې دئ نو د ارامئ ساه يې واخيسته ، او د مخکي په ځير يې په منډه منډه خپلو پناه ځايو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چي هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستې وپوښتل . دوستانو ! تاسې چي زه ودرولم او سيسمان مو را څخه خلاص کړ نو ايا ستاسې په دې کار کي زما له پاره څه سلامتي او غوره والي شته ؟ دهغي په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه يوه يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یي درولي ، په حقیقت کي د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چي له تا څخه یي هلته د شومیلا په میدانو کي ماته خوړلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسي را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چي د نائیکو پولس په ښار کي د خپل ځان له پاره ډیر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوې کړنلاره او وړاندیز همدا دې چي کله چي د هغوې پلار سیسمان له تاسره ټکر شي نو دوې به د شا له خوا په تاسي یرغل راوړي تر څو ستاسي ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چي دهغوې دا پلان د بریالیتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسیدو تر مخه یي پلار د علي پاشا په لاسو د ډیري خرابي ماتي سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوې د ماتي دخبر وروسته ، څرنګه چي دهغې زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلي ونو هغوی ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوې پلان لري چي د شپي له اړخه پر تاسي باندي یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلاې شي .

د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یي په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یي وویل :

زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسي ډیر زیات ممنون یم چي تاسي ما ته په ډیر ښه وخت کي اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چي د اروپا دا دښمن په مکارۍ کي د ګیدړې ، په خباثبت کي د مار ، په ګندګۍ کي د خنزیر ، په حماقت کي د خره په څیر ، په بې زړه توب کي د خرګوش او په نحوست کي د کارغه په څیر . زه به دهغوې هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مي چي د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتي ورکړې همداسي به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کي د هغوې په ټندو باندې د بدترینې ماتي داغ کیږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :

زماورورنو ! ایا تاسي دا ویلي شئ چي دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کي صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :

پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کي را روان وي .

دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډیر ستاینوڼکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :

« که چیرې داسي وي نو بیا تاسي ډاډمن اوسئ چي زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کي د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترګي دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کي یي د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .

له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چي علي پاشا او دهغې جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .

دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چي ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملې کي علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولی ، هغوې د ډیر بدې ماتي سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.

اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتي ورکولو ورسته هغه د سیلی په څیر دهغوې په تعاقب پسي ولاړ .

ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چي دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوې ډیر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چي علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چي هغوې فکر وکړ چي علي پاشا د هغوې پسي را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسي د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چي هغه د ترانوا په ښار کي ددوې دواړو حالت ډیر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کي به یي هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چي له دوې سره دې ددوې په شمیره کي به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدې فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لورې بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوې د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځای د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا همله په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي ښننه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
*****۸

د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوې بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځای ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوې بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایې خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیدای شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړې وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ې چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالې دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځای د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځای د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکی ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوي يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوي دواړو نايکو پولس دښار په لور تيښته وکړه ، علي پاشا دهغوي پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوي وکتل چې علي پاشا د هغوي پسې را روان دې او که چيرې هغوي نائيکو پولس ښار ته و رننوځي نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوي ښار ته د ننوتلو پر ځاې په هماغه لاره و تښتيدل چې پلار يې پرې تښتيدلي و. علي پاشا د فاتح په څير ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريې هغه برخه چې د شمالې برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځيده .
د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يوائې سلطان مراد بلکه د هغه زوې بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوي ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې، سلطان تر ډيره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاې يې ډډه وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډېر نرم اواز سره يې وويل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نومورې به د حرب وفن يو ډېر ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلۍ ،او د مرګ او اور يو پرانستي درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:
« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زويه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څير نازل شوې يې او دهغوي حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکې لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شې .
دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرنې وقار د فطرت د زانګو په څير محارب ثابت شې . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکې وايم او ستا جنګې پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوې بايزيد په لور په کتلو سره وويل :
بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډېر وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه ډ،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :
محترم سلطان ! زه د ډيره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندګلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې يواځنې وګړې دې . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګيزه شوې وه چې دا به يو ځانګړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډېر مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډيره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنګ مسکې مسکې کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډېر زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
دوستانو ! کوم چې ډېر ښه خبر و هغه خو تاسي ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسې هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسي په ګمان زمونږ له پاره داندېښنې وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :
هغه بل خبر چې لږ څه د انديښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پاروليې ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولې دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرۍ ، پولينډ ، اسکيټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلي دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .

درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډېرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرۍ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږی نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسي او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کي به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .

درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوی ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهۍ او بربادۍ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.

درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .

تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې پايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځای ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښۍ نښې را څرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته وواياست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او همهلته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .

علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادری او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځې راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .

علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د وريښمو ، ورېو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکې سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ويني ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ويني ...نو زما هر فوځې به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .

سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:

اوس تاسې ولاړ شئ.... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړې تر هغه يې ورسوئ .

ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :

بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ور ځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،

زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه وووتل .
۹*****

نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په څیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې .
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوې دې . هغه لمړی د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړی ، چې هغوی ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوی پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښې ښوولې ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږې . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دې. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او دروميليا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړی او هغوی له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنډه پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برې په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په څیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوی په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وي . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستاددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟
د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ څه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په څیرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :
زما خورجانې ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانی وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برباو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځای ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا ، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جوهر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجانې ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړای شم .
نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنی د مجدالدین او دهغه د وورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځای علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیدای . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وي . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړای شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.
ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په برباو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړې ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .
د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځې په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلې کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »
ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځای روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځای کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځای ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :
ریونا جانې ! که بده دربانذې ونه لګي نو یوه پوښتنه کولې شم ؟
په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .
دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د وورور علي پاشا په برباو باندې دومره د خوشحالی او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوی او هغه خوښوې ؟
د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالی نه وویل :
نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځای پیدا شوې دی . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نريوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې نه يواځې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو ليدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلې چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طريقه ډيره خوښه شوه . او همله په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره يو ځاې په عبادت کې شريکه واې اودهغوې په څير مې د کائيناتو مالک ته دبندګۍ سر ټيټولې .
ريونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نريوس هم هغې ته په ډيره عجيبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ريونا يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
نريوس ! ډير وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حيثيت يواځې داسې دې چې زه بايد د اسلام په دايره کې ور ننوځم . خو زه ويريږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډيره زياته صدمه ومومې ، او بيا خو ته پوهيږې چې زمونږ د کلي زيات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې يم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سيمې ته د داسلام د تبليغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادريان نه غواړې چې په دې سيموکې اسلام په دومره تيزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پيروانو ډير سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانيدو تر مخ خنډ دي . ريونا چې چپ شوه نو نريوس د لږ څه وخته پورې مسکۍ وه او بيا يې په ډير شفقت او مينې سره هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډيره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کينه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ريونا د نريوس ددغه د مينې نه ډک وړانديز سره توافق وکړ او بيا دواړو همله په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تيارولو مصروفې شوې
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۷)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسيدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د نائيکو پولس د ښار څخه ووت. هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د روميل د ولايت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته يې د ريونا او نريوس دکلي سره نژدې دېرا او کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د روميل د ولايت په دغه برخه کې خيمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په ليکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خيمو يو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتيارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبيدو ته ډير نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزيدو او څارنې وروسته بيرته خپل آس د خپلې خيمې په لور را و ګرځاوه نو خيمې ته د رارسيدو سره سم ډير حيران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خيمې نه باهر نريوس ، کندام خيسار اود ريونا نه علاوه د ريونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډيره زياته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې يې پرينښودې او دميلمنو په لور يې ور منډه کړه . په دې وخت کې د لښکر يو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس يې و نيوه او يوه لورې ته يې يوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بيا پر زمکه کيناست او دواړه وريرونه يې په ورنو باندې کينول . او دهغوې سره يې د زړه له کومې مينه وکړه . بيا پورته شو او د نريوس په لور په کتلو سره يې ووېل « نريوس خورې ! ته څنګه يې ؟
نريوس په ځواب کې ورته په ډير شوق او مينه و کتل او بيا يې علي پاشا ته ووېل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور يم چې ستا په کتلو خوشحاليږم . زما وروره ! ته پوهيږې چې په دې دنيا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کټلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږې نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کړچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانۍ سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهې ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړي چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناڅاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمې نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ کوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څيرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :

علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځای ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپای ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .

کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :

درونده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسي کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپای ته رسیدو سره سم ستاسي خلکو خدمت ته حاضر شم .

ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتې وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلي وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځاې ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :

زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.

نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .

دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .

علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟

علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړۍ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .

د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :

داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .

رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مړژواندې او لړزیدلي اواز یې ورته وویل :

ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالی په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .

دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کتلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
١١*****
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنۍ د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ گرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړې چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شي په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترگو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوې و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې هملته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې گرد و غبار او دوړې تر سترگو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترگو په کتلو سره د هغه گرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همدلته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واگې و نيسې ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرگندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واگې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلي .
علي پاشا ! ته زما د آس د واگو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغې نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوگند په خداى چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترگې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زويه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ،زما زويه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيرۍ ته دوام ورکړي ، معراج يو انسان په خپل مخ کې د يو سوالګر ، د کوم بينوا او بې اسرې په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . که چيرې د جنګ په دغو ميدانونو کې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواکونو چلينج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ووينې چې مونږ به د هغوی سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرګنديږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانيت څيرې ته روښنايي ور وبښو. او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو واديو کاني به هم ووينې چې د زرو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دکمال په څير نازليږو . دښمن به په خپله ووينې چې مونږ به د هغوی د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو کې هم ددښمن سترګې د وينو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ووينې چې د رښتيا وژونکې او د خپل برخليک او اخرت نه نه ويريدونکې به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومروړو . د بابل د بت په څير به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به وينې چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوی له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څير را وخوټيږو .
تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته يې د بايزيد په لور وکتل او ويې ويل :
بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړې ؟
د بايزيد پر مخ باندې مسکا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم کولې ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وکتل او ويې ويل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلې يې او کوم کړچار چې له تا نه يې هيله کيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف کړې دې . کله چې ستا د کاميابيو او برياو خبرونه هلته بروصې ته راورسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نيغ تير ، نه ټيټيدونکې او نه کږيدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې يو غښتلې يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړي .
د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تيار يې . هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوی د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تيار کړی دی . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تيار ياستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وويل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره يو ځاې کوچ کولو ته تياردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نيولې او ويې ويل : که چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره يې د شينزا د ددرياب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۸)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ریونا لکه د یوې ویریدلې هوسۍ په څیر د نریوس دکور دهلیز ته ور توپ کړ او ور ننوتله . نریوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ریونا ددې بیرنې حالت او په منډه په ورتلو سره نریوس خپله جارو په لاس کې ونیوله ، او دهغې په لور یې و کتل . دخپله ځایه را پورته شوه . خو ریونا د را تګ سره سم وویل چې :

نریوس خورې ! ستا کوچنیان او مور چیرې دي ؟

نریوس سمدستي وویل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولي ! خیریت خو دې ؟ ایا کوم ښه یا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ریونا د یوې لحظې له پاره فکر وکړ او بیا یي د نریوس په لور وکتل او په ژولې ژبه یي وویل :

نریوس ، خورې ! ایا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د شینزا د دریاب د غاړو په لور حرکت کړې ، ایا د تللو په وخت کې یې له تاسره کتلي و ؟

نریوس ددې خبر په اوریدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ویل ، خو په نفي سره یې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ریوناورته وویل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بیا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکایت کولو په خاطر راغلې وم چې که چیرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بیا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم باید راغلي واې اوبیا تللې واې ، خو ستا څخه په اوریدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکایت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسیدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې دلته را رسیدلي و . دلته د رارسیدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتیارولو حکم کړې و .

ویل کیږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خیمې را ویستلي وې او دکوچ له پاره یې تیارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بایزید هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بایزید اوعلي پاشا سره یو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شینزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ریونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بیا یې نریوس ته مخ کړ او ویې ویل :

نریوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې نښتې یې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نریوس په ډیره ترخه توګه د ریونا په لور وکتل ، هغه یې له لاسه و نیوله ، او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا خورې ! د پرديو په څير خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خوېندې سره کينو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته يم . ستا سره په کيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نريوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په يوه لمڅي باندې کيناستلې اوپه خپلو منځو کې يې خبرې پيل کړې .

١٣ ******

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشينزا ددرياب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شينزا دددرياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور ور پروت و . دهغوی د لښکر شميره دومره زياته وه چې ددرياب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولي شو دهغوی دلښکر خيمې تر سترګو کيدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو .، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرګيو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا دريا ب څخه د فوځونو دتيريدولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړې ، څنګه چې دشينزا د درياب په غاړه د لرګي پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې ددغه پُل څخه تير شو اوددښمن مخامخ يې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوی د سلطان مراد، دهغه د زوی او علي پاشا په جرأت او بهادری باندې هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ويښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنګ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډير سخت توپان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تيب دهغوی سره د اوبو ډيره ښه پراخه ذخيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شکې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څير ګرځيدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاې کې د راټوليدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوی ته مخ واړاوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنيوالې يوه دردناکه بيدارې ، ځواني يې يو طلاې خوب او زړښت يې دونې د زيړې پاڼې په څير دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيړې پاڼې ځاې ته رسيدلې يم . يعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند يو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والې ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروې . نو د حالاتو د سختې او تريخوالې ترمخه هره لمحه انسان خپل اصليت بايد له ياده و نه کاږې او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شې د زوال او فنا پابند دې . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هيڅ شې دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ويده کيږې . دهغې بيدارې دخوب نه بې برخې والې دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به يې پيلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهيد شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تيږو په څير جمود نه ګرځئ او نه به د ځرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبيږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غږمبيدونکي اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دښمنانو باندې ور لويږئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانګو به څير زما د زوې بايزيد سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او وروړګلوۍ د نور په څير ..ستاسې خيال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دې . که چيرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسې به نه يواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چيرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتې فکر زنځيرونه ما ت کړئ او جسماني قيد له ياده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خداې به تاسې ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بايزيد ستاسې سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګيو په لور ولاړ شئ . يوازې بايزيد اوعلي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپيلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو! د جنګ د پيلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خداې دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توګه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پيل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو ځرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د يوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځې راخپريږي او يو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

اې خدايه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدير کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نيلګونې سره غاړه غړۍ کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځې رنګينږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد اوعلي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خداې ته زارې اوعذر شروع کړ او ويې ويل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نيازې ويونکي اوس د بدنصيبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيورو په ځير پر مونږ باندې يرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سيلاب له پاره که ته وغواړې نو تيږه ورته آينه کړې . تيارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، يخې ځپې د طور په شعله باندې تبديلي کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالي ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وينه تويونکو هيکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړي پر مونږ باندې يرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و ګرځوي ، ايې زما الله ! زه ستا عاجز بنده يم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وينو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ويرې او رعب تيارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بريمند مو و ګرځوه .

تر دې ځايه سلطان مراد خپله دعا پاې ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنى برخې کې د وريد ، په داسې حال کې چې بايزيد اوعلي پاشا خپلو خپلولښکريانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډيره وخت پورې د جنګ ډول وهل کيده بيا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرويه پادشاه لازار يوائې نه ، بلکه د اروپا د نورو هيوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره يو ځاي و . ټولو په زوره زوره عجيب و غريبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته يې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شميره ښايسته او زينت کړل شوې نجونې را رواني وې چې د صليبي جنګياليو له پاره يې ډاډ اواطمينان ورکاوه . ويل کيږی چې په هغونجونو کې دسرويه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ويل کيږې چې هغه داروپا د ډيرو ښايستو نجونو څخه يوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر يې د طاغوتي ابليس ، او زهرجنو مارانو په ځير يرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستي خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره ميړانه او د يوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پريوتل .

ددغو اروپايي صليبانو جنګياليو له پاره د سلطان مراد ، بايزيد اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحيفه ، کوم نه ليدلي خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په ځير مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکريدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نيولي و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذيت ، هره لمحه حشر پيدا کونکی وي . د تيارو طنابونو کړيو د صليب شکل نيولي و او ژوند يې د اور د سيلاب په ځيرله منځه ووړ .

داروپا دې صيبليانو ته پوره ډاډ بلکه پوره يقين و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډير بده ماتې ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بيا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکريانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډير ې ښايسته او ځوانې نجونې رواني وې . هغوې هم دصليبيانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صليبي جنګيالي هغه وخت ډير حيران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره يې بيا هم مخته تګ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بايزيد او علي پاشا پرې د توپاني سيليو په ځير يرغل کړې و . دهغوې دتيزې او تندې حملې په واسطه داروپايي صليبيانو حالت سوکه سوکه د مړ کيدونکي اور په ځير ګرځيدلي و او مسلمانانو په ډيره تيزی سره د صليبيانو قتل عام پيل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بايزيد دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه يې په تاريخ کې نه ليدل کيږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزوري را پيدا کيده نودوې به د اور د سکروټو او برق په ځير هلته ورسيدل او د دښمن صفونه به يې يو په بل پسې له منځه وړل او يا به يې شاتګ ته مجبورول . په دې جنګ کې بايزيد د تيغ وهلو او توري وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بايزيد ته د (يلدرم يعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوی و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندی و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوی د جنګ اعلی سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندی نیول شوی نو دهغوی حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایي متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوی و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړای . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوی په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوی وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دي او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دی . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغي نو خپل زوی بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایي په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایي اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپاني سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخي تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایي نجونو سره یو ځای چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالي ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوی بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوی یې پوه کړل . هغوی لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نيو يوې لورې ته يوړ او دهغه مرۍ يې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرويه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسيد نو سلطان خپل حالت هم ډير زيات خرابيدونکې و . تر لږ وخته پوې يې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بيا يې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوی بايزيد يلدرم ته مخ کړ او ورته يې وويل :

زما زويه بايده ! د تيرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، ای زما درونده بچيه ! ستا په اوږو پروت وي . زويه ! ته هم گواه اوسه چې په تيرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې يرغل کړ ی ، نو زويه! داسې دښمن مونږ د موسمي گرد و غبار په څير له منځه وړو . بايزيده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو ای زما زويه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدير د عذاب او يو تند او تيز توپان په څير را پورته شه . زويه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حيوانات هغه له منځه وړي او خرابوي يې ، نو ايې بچيه ! رعايا د فصل په څير دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څير دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوی دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصيحت او وصيت کوم ، زما نه وروسته د يوه عادل اونيک زړه حکمران په څير حکومت وکړه تر څو د تاريخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نيکه او ښه توگه ياد کړي .

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره يې ساه واخسته هغه تر يو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بيرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته يې مخ کړ اوپه ډير کمزورې اواز سره يې ورته وويل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ يم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونيت له پاره يې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعريف وکړم . زما زويه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې يم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څير سر ښندويه ، ستا په څير جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړينې تر مخه ستا د حيثيت ټاکل غواړم . زه تا ته د بايزد د زامنو په څير خيال کوم ، زما زويه ! زما نه وروسته د بايزيد ملاتړې اوسه او يوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې يو زوی دخپل پلار سره اوسي . زه پوهيږم چې تا په خپل ژوند کې ډير ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بايزيد يلدرم به زما څخه زيات تا د خپلو بچيانو په څير دوست گڼی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډير اغيزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلي وې ، هغه د سلطان تر څنگ کيناست ، د سلطان لاس يې په دواړو لاسو و نيو ، او اورده شيبه يې خوله پرې ايښې وه او ښکلاوه يې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پريوې . بيا علي پاشا په لړزيدلې اواز وويل :

درونده سلطانه ! وخت به ووينې چې زه د بايزيد يوازې زوی نه بلکه د هغه يو ډير ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لويږم او تر خپو لاندې به يې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زيات و نه شو ويلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه يې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنيانو په څير يې ورته په سلگيو پيل وکړ . بايزيد په خپل ځای ولاړ و ، شونډې يې رپيدې د سترگو يې د اوښکو سيلاب را روان و ، ددوی د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بيا بايزيد د علي پاشا څنگ ته راغې هغه يې ددواړو اوږو څخه و نيو او پورته يې کړ . او بيا يې په خپله غيږ کې و نيو. علي پاشا د سلطان بايزيد په اوږو سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې په کوکو و ژړل . بايزيد دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چې تا په خپل لږ عمر کې ډیرې صدمې ، ډیر ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چې د سلطان د مړینې دا پیښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چې مرګ ویني نو دهغې پخواني زخمونه بیرته را تازه کیږي او د نه زغم داذیت سبب ګرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبایزید په تسلۍ سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلې اوښکې یې وچې کړې او بیا یې په ډیره بې وسۍ سره په خپل مخ کې پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کې سلطان بایزید یو ځل بیا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کینود او ورته یې وویل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په یوه عسکر ې ګاډۍ کې ړدو ، زه غواړم له دې ځایه بروصې ته کوچ وکړو او هملته په بروصه کې د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بایزید په خبرو باندې علي پاشا یو ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ کړ او ورته یې وویل چې : درونده سلطانه ! ستا وینا په ځای ده . که چیرې مونږ د خپل ټول لښکر سره یو ځای له دې ځایه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسیږي چې سلطان له دې دینا څخه تللې دي ، نو ایا دهغوې حوصلې ، او ولولې به بیرته را ژوندۍ نه شي ؟ او هغوې به د شینزا ددریاب څخه په راتیریدو سره یو ځل بیا زمونږ په سیمو باندې دخپلو شیطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهامیه وینا په اساس سلطان بایزید یلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره یې علي پاشا ته په توصیفي توګه وکتل اوبیا داسې معلومیدل چې هغه کومه پریکړه کړې ده نو علي پاشا ته یې وویل :

زويه !کومه اندیښنه چې تا و ښودله هغه په ریښتنې توګه په راتولونکو ورځو کې زمونږ له پاره خطرناکه کیداې شي . اوس زما په فکر کې دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره یو وړاندیز شته که چیرې ته په هغې راضي یې نو زه ډاډ من یم چې بیا به دښمن دومره په اسانۍ سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړای شي .

علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم په لورې په ډیرې مینې سره وکتل او ویې ویل : درونده سلطانه! هغه وړاندیز چې اوس ستا په ذهن کې دی هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندۍ فکر مه کوئ ، هر تجویز چې ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بایزید یلدرم خوشحاله شو او ویې ویل :

زما وړاندیز دادې چې هغه لښکر چې د پخوا څخه ستا په قوماندې کې دې ته دهمغې لښکر سره یو ځای د روميل په ولایت په یوه ځای کې چیرې چې ستا خوښه وي پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چې د روميل په ولایت کې مونږ ته د اوسیدو یو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځایه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه یوسو . خو اوس زما تجویز دادې چې ته د خپل لښکر سره یو ځاې د روميل په ولایت کې پاته شه ، هغه لښکر چې د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او هملته یې د تدفین مراسم تر سره کوم . که چیرې ته ددې له پاره رضامند یې نو په دې پوه شه چې زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپیښیږي . او که ته چیرې خپلې خور ، مور ته کوم پیغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووایه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ویل غواړم چې کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ویره احساس کړې نو سمدستې یې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسې شبکې یو جال په دې سیمه کې و غوړوم او بیا ددې ځایه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د یوې یوې پیښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کې اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځایه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پیژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چیرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پیغام لیږل غواړې نو ماته یې ووایه زه به ستا دخور او مور سره ووینم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بايزيد يلدرم ددې ورانديز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بيا يې سلطا ن ته وويل:

درونده سلطانه ! د هغوی له پاره زما پيغام همدا دی چې هغوی ته زما دخيريت په هکله خبر ورکړئ او هغوی ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هيله لرم چې ډير ژر به يې پيدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوی د مصارفو له پاره څه نقدي رقم ور وليږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کيښود او ورته يې وويل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوی د اخراجاتو مسؤل يم کله چې ته زما د زوی په څير له ماسره يې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څير دي ، ته دهغوی د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، يوازې دهغوی اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوی ساتنه هم د بايزيديلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه بايد ووايم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د روميل په ولايت کې دخپل تم کيدو په وخت کې په ډيره ښه طريقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډيرې خوشحالي سره وويل :

دورند سلطان ! که چيرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره يو ځای د پاته کيدو نه وای ويلی نو ما به په خپله تاته ويلې چې په دې سيمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سيمه کې د قيام او تم کيدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د روميل په ولايت کې د تم کيدو حکم کړې دا زما په هکله يوه ډيره غوره او ښه پريکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهيلي نه کړم .

ددې پريکړې وروسته دسلطان مراد لاش يې په يوې جنګي ګاډئ کې کيښود ، او سلطان بايزيد يلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپيژندل ، او بيا د کساو د ميدانو څخه دواړو سلطان بايزيد يلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره يو ځای کوچ وکړ . د لرګې د همغې پل په واسطه چې دوی د شينزا درياب څخه تير شوي و د همغې پل په واسطه بيرته را تير شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوی د پړاو څخه سلطان بايزيد يلدرم ته د ډير زيات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګی مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شميرلو اندازه يې نه کيده . هغوی دا ټول شيان را ټول کړل او بيا علي پاشا او بايزيد يلدريم دواړه د لښکرو سره يو ځای د روميل ولايت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره يو ځای په هماغه ځای کې قيام وکړ دکومه ځايه يې چې د سلطان مراد او بايزيد يلدرم د لښکرو سره يو ځای د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بايزيديلدرم د خپل پاته لښکر سره يو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

ويل کيږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډير په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډير بهادر ، ننګيالي ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پايلو په اسا س ډير زيات د نيک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسيايی هيواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتيا او ازدواجي اړيکو په قيمت ډيره پراختيا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره يې د اروپا په څو سيمو باندې يرغل وکړ هغه يې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ويشل شوې وه . او ددې غرنيو سيمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صليبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو يې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې يې ورته بوسنيا ويل کيده ، چې په دې سيمه کې د سرويه او بوسنيا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنيا او بلغاريه ويل کيدل ، دغه دواړو خطې د تريس او مقدونيې په نامه يادېدې ، او بيا يې ددغې دواړو خطو يو ځای والي ته د روميليا سيمه ويله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه يعني تريس و نيوله ، بيا يې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونيې يوه برخه يې ونيوله اود عثماني سلطنت برخه يې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوړدې غرنې لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلي بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخېژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډېر ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونده نقريې او يوزر پونده کلنې خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډېره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجې اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډېره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډېر ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکي وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجياني هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجې اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورې په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربي څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیږې اینودل شوې دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوې وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غېږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډېره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډېر یادشوې دي او زړه مي غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډېر ډېر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډېر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلي شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډېرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه ووایي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمې ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمې په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه ووایي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یي د علي پاشا تر مخه کیښود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کیښودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سړرو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت ک ې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لری وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بیایی خپلې مور ته وویلې:

مورجانې ! نریوس او ریونا دغه نزدې کلې کې اوسیږي ، له ما سره ډیر نزدې دی ، زه ډیروخت هلته ورځم اودهغوې سره وینم. دلته زما د پړاو تر یوې میاشتې زیات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنریوس او ریونا سره کتلي دي . بلکه د ریونا پلار ، په خپله ریونا ، دریونا مور کیتهنا او نریوس هم څو ځله دلته زما خیمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سریان دواړه همدلته زما په خیمه کې پاته کیږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځایه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قیرات د نفي سر و خوځاوه ، اوویې ویل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نریوس سره کتل غواړم ،تا وویل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سریان هلته د نریوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همهلته د نریوس سره یو ځای کوو. بلکه زه خو وایم چې تر هغې چې زه اوسریان دلته له تاسره پاته کیږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نریوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنیانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همهلته د نریوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زویه ! زه تر یوې اونۍ پورې دلته پاته کیږم. یوه اونۍ وروسته به زه او سریان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بیرته بروصې ته ستنیږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سوالیه سترګو خپلې خور سریان ته وکتل ، شاید چې هغه غوښتل سریان ته څه ووایی خو سریان پرې را مخته شوه او ورته یې وویلې :

وروره ! څه چې مور وویل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نریوس اودهغې د بچیانو هر یو کندام اوخیسار کتلو ته بې قراره یم . نووروره ! که ته ستومانتیا نه احساسوي نوما او مورمې سمدستي هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته یوازې یوه اونۍ تم کیږو . اوس به مونږ او تاسو همهلته د نریوس په کور کې له یوه بل سره وینو . او یوه اونۍ وروسته مونږ بیرته بروصې ته ستنیږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځایه را پورته شو بیا یې وویل : تاسې مور اولور لږه شیبه دلته کینئ ، زه به دوه اسونه تیار کړم ، یو خپل او بل یو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته یې هغوې ته ګیاه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه یې اوس راوړم یو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بیا به د نریوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همهلته پاته شئ او زه به بیرته را ستون شم . ځکه چې د نریوس په کور کې د زیاتو ځناورو د دریدو ځای نه شته . دهغوې سره یو اس و هغه یې هم و پلوره . اوس چې هغوې چیرې ځې را ځي نو د ریونا پلار رستاک ورته سپرلی تیاروي ، هغه ډیر نیک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نریوس او دهغې دمور پربیسا ډیر پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خیمې څخه را ووت .

لږه شیبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه یې د واګو څخه نیولي و. بیا یې دغه دواړه اسونو دخیمې نه بیرون و درول .اوخپلې مور او خور ته یی ورغږ کړ ، قیرات اوسریان هم دخیمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسریان سره یوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او دیوه اس د زین سره یی وتړله ، بیا یی په یوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کیناست ، او د نریوس او ریونا دکلي په لور سره یو ځای روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قیرات اوسریان سره یو ځای د نریو س کورته ور ننوت ، نو هلته ریونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پریوتو په لور را پرزیدونکې و،نو په دې خاطر کوچنیانو د حویلۍ په انګړ کې د نریوس او ریونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبي يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډيره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډيره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوي وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د ميني اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅي باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅي را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅي کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوی علي پاشا اویا زما زوی مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلې وې . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوی علي پاشا دې لورې ته راغلي دې . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دې .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوې دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرۍ غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستې را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستې له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینښوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کیښوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړي . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دې ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅي باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کیښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکې راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډیر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلي ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډیر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډیر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډیر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کیښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډیر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډیر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوڅې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډیر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راړي دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خدای و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشي نو کتونکي به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلې و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅي ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوی تم کیدا ځای ، او نوره میلمستیا به یې همدلته وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همدلته له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم هملته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم هملته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دې .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندونې اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ په کور کې د ډير ستر او دروند ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولې . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دي ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د داني او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاې ځاې باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څېرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوې او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پڼې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالي اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلي فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښنو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږې ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وې رسيدلې ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايي چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلي هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغي . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونوټيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ ـ د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنې نوم اسکوپلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو ننداړتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځاې نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپنا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپنا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوې دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړی دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره يو پلان شته . که چيرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډير ژر استيفن ته ماتې ورکړو ،او بيرته به يې تيښتې ته مجبور کړو. او يا به يې په جنګ کې ژوندې و نيسو او د خپلو شرايطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بايزيد يلدرم تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بيا يې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتيا سره يې هغه ته وويل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره يو ځاې همدلته قيام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړې ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډيره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځاې کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تياره شي ، شپه پينځه شي نوته به دخپل لښکر سره يو ځاې د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سيمو کې د پاته کيدو په اساس ډيره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسيدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بايزيد يلدرم دوينا په ځواب کې علي پاشا وويل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سيمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ويدين او اسکب تر څنګ تيرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تياره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې يې د دښمن دلښکر پړاو کتلې ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بايزيد يلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځليدې ، اوبيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته يې و ويل :

علي پاشا د شپې په تياره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بايدداسې توپاني حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ويدين په لور ولاړ شم . هلته استيفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استيفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زويه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه يوسې اوبيا د ويدين په لور راشې او په کوم ځاې کې پټ سنګرونه و نيسې ، کله چې زه د ستيفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې يې ځاې په ځاې کړې دې د شا له اړخه پر ما يرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې يرغل يوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه يم چې زه به داستيفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبريمند به ترې را ووځم ، زه هيله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتيب د سرويه پادشاه ستيپفن به دخپل پلار لازارشا ه په څير زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې ستيفن ژوندې و نيسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بيا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بايزيد يلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وويل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډير زيات د پياده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بايزيد يلدرم يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

نو که چيرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاينه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تيارۍ وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بايزيد يلدرم دخپله ځايه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خيمې څخه بيرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تيارې يې و نيوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځاې کې سبا کړه . او سبا يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاي د اسکب په لور روان شو په داسي حال کي چي سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

١٨ *****

د بروصي دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځي وروسته بیا هم نریوس ، دهغي مور او دواړه کوچنیان همله د ریونا په کور کي تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوي کسان د خپلو آسونو سره یو ځاي د ریونا انګړ ته را ننوتل . په دي وخت کي ریونا ، نریوس ، دهغوي مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کي ناست ول او په خپلو منځو کي یي خبري کولي ، ریونا او دهغي پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړي اشاره یي هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندي پوه شوي وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندي پوه شوي وه ، هغوي ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځاي یوي خوني ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا همله په انګړ کي دریدلي پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوي څخه یوه د آس واګي پریښودلي او د رستاک په لور ورغي او هغه ته یي مخ کړ او ورته یي وویل :

اي کاکا ! زه او ورور مي دواړه د یوي مهمي خبري له پاره تا ته راغلي یو . دي سړي همدومره خبره وکړه چي رستاک یي خبره غوڅه کړه او ورته یي وویل . تاسي ته له ماسره دخبرو کولو د اجازي اړتیا نه شته . تاسو زما د خداي ښنلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځاي لرئ ، را ځی هلته په میلمستون کي کینئ . نو هره خبره چي وي هملته به یي په ډاډه زړه سره وکړ و .

درستاک ددي خبري په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندي و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میره او ښځه هم د هغوي تر څنګ په میلمستون کي کیناستل .دهغوي ددي خبري په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چي هغوي ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلي خوني څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازي په ووت کي یي غوږ و نیوه تر څو واوري چي دوي څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چي د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوي و او بیا یي ددغي ټکر وروسته د خپلو ځانو د خوندي کولو په خاطر تیښته کړي وه .

په میلمستون کي تر لږه وخته پوري چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اي کاکا! زه او ورور مي په څو مهمو مسایلو باندي له تاسره خبري کوو. هغه خبره چي تر هر څه لمړئ مونږ له تاسره پری غږیږو هغه داده چي هغه ښځه چي نریوس نومیږي دا دخپلي مور او کوچنیانو سره ولي ستاسي کور ته ډیره ځي راځي؟ ته پوهیږي چي هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکي وړ ده ؟

لمړئ دا چي هغي نصرانیت پریښود ، دي او مور یي دواړو اسلام و مانه . اوبیا یي د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغي دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میره څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددي ښځي سره اړیکي ټینګول ښه کار نه دي . داسي خلک په نصرانیت کي د نفرت اوکرکي وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چي ته هغه پس له دي دلته په کور کي مه پریږده . او دا هم شوني ده چي مونږ د هغي څخه او دهغي ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکي وړ علت دادي چي هغي چي د کوم مسلمان سره واده کړي و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چي همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغي حملي په پایلو کي نه یواځي زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچني ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازي زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکي میره هم و . په دي خاطر د دغي نریوس نومي ښځي میره مجدالدین لکه څنګه چي مونږ ته دکرکي او نفرت وړ دي همداسي باید تاسي هم تري کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چي څرنګه چي دهغي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمیره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنیانو څه بدل اخلو او دهغوی ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کیږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم یو خپله خبره پیل کړي رستاک په خبرو پیل وکړ او ورته یې وویل :

د بلې خبرې د بیانولو تر مخه ، زما بچیانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبیا د بلې خبرې پیل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داویل غواړم چې هیڅکله هم ته اوستا ورور د نریوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنیانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوی د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ریونا او زما ښځه کیتهنا ځکه هغوی دلته ډیر را بولې تر څو مونږ هغوې بیرته د نصرانیت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هیڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نریوس میړه مجدالدین چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډیره هڅه وکړه چې نوموړې بیرته خپل نصرانیت ته راوړو ، نو زه تاسې ته زیرې درکوم چې نریوس او دهغې مور پربیسا اسلام پریښې او بیرته نصرانیت ته را اوښتې دي . په دې خاطر زه تاسې ته داویم چې اوس هغوی دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوی پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوی ووژنئ. اوس هغوی دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره ددواړو ورونو په څیرو کې خوښې راو ځلیده ، په دې وخت کې هغه بل وویل :

که چیرې هغې نریوس او مور یې دواړو اسلام پریښې وي او نصرانیت ته را اوښتې وي نو دا خو رښتیا هم ډیر ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نریوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به یې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور یې بیرته نصرانیت منلې نو دهغې پایلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنیان به هم د نصرانیت په فضا کې را لوې شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهیږې چې ریونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدین سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ریونا به بل چیرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او همدلته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر یوه ته دې خوښه وې د ریونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دریونا خوښې ته هم پریږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ریونا بل چاته نه پریږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوریدلو سره درستاک په څیره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره یې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډیره ځنډه چپ پاته شو اوبیا یې د لږ څه فکر نه وروسته وویل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وویل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډیره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کیدو وروسته ما د ریونا کوژدن دکلې د یوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم دډیر حیثت خاوند ، نصراني او نیک انسان دې ، اوریونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وریرونو څخه یوه یې وویل : ایا ریونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل :

زما زامنو ! ریونا هغه ځوان لیدلې دې خو تر اوسه یې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښیږی هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ریونا رضامندي هم شامله ده . که چیرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه ترله ، بلکه ستاسې د دواړو څخه به مې يوه ته په خوشحالئ سره واده کړې واى، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلې د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوي چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالئ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډير عقل او پوهې څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډيره عاجزئ او ډيره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډير محترم او درانه ياست هغه څه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې څخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډير غور سره واوريدې او دهغې د خبرو څخه ډير زيات خوښمن شول ، تر څنگ يې دهغې د خبرو څخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې څخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډيره عاجزئ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل څخه پوره پوره گټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو څخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په گډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ گورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډير زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې څخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو گواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکي خوندې کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمنې لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر څو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډيره حيرانونکي توگه وکتل . خو څرنگه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې څخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستي ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرايطو چې مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر څه پوهيدو څخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره ووایاست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یوائې د مجدالدین ژوند ته دپاې ټکي نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلۍ په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یوائې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږې .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږې ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دې ، دې ځاې ته یوائې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني ماڼۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمني ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګرنګونو پټۍ ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلې څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمني ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاريه شهزادګان سائرکن او ايکسلا دي .

دلته زمونږ د روميل په ولايت کې ددې تنظيم تر ټولو لوی رکن «يونيسيس »دی ، دا هماغه يونيسيس دی چې زمونږ دکلي سردار هم دی او ته يې ډير ښه پيژنې هم . دپادريانو او راهبانو دی تنظيم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دی چې هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او يايې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبليغ کارونه مه پريږدئ تر څو دهغوی د تبليغاتو له لارې عيسايان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظيم ارکان يو . زمونږ هغه ورور چې، د ريونا کوژده شوی و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظيم رکن و . بلکه داسې و انګيره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظيم رکن و، نو مونږ په دې سيمه کې ټوله کار روايي د خپل کلي د سردار يونيسيس په حکم کوله ، او دهمدې يونيسيس په حکم مونږ د مجدالدين نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلې دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سيمو کې د اسلام تبليغ کاوه . هغه يو ډير زهرجن او اغيزمن تبليغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزيرې څخه د پادريانو او راهبانو له اړخه خاص پيغام راغلي و . چې په هغې کې يې ويلې و چې دغه مبلغ چې نوم يې خيرالدين دی سمدستي له منځه يوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډيرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اينسودې وه . زه بايد دا هم ووايم چې د خيرالدين مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو يوائې د روميليا په ولايت کې نصرانيت پرې ايښې او اسلام يې منلې و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزيرې کې د راهبانو او پادريانو غوږونو ته ورسيدې نو هغوی ډير په غضب شول ،نو د خيرالدين د وژلو حکم يې را وليږه ، اومونږ ته د حکم د رسيدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خيرالدين مو له منځه يوړ.

خبره يوازې تر خيرالدين پورې نه وه را ټوله . په دې سيمو کې په سلګونو مسلمان مبليغين ، چې دلته د تبليغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې يو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دی ورسيدلی ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډيره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتې دي او يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخيرالدين مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستلو له پاره راغی ، مونږ هغه هم له منځه يوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدين ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه يوړ. اوس ويل کيږي چې د مجدالدين يو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نوميږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دی ، همدا سړی په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزيدای شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړی دی چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دی هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو يو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،يو يې درستاک په لو ر وکتل او ورته يې وويل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، يوه اونۍ وروسته به بيرته را ستنيږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ريونا درې واړو ځواب بايد «هو» وي . خو که چيرې تاسې نه وکړه نو په ياد ولرئ چې حالات به دومره خراب شي چې بيا به يې هيڅوک نه شي کنترولولای .

ددې خبرې سره دواړه د ميلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ريونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه يې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کيتهنا دواړه هم د ميلمستون څخه را پورته شوې او د حويلې داخلي برخې ته د ورتللو نيت يې وکړ خو په همدې وخت کې نريوس ، پربيسا ، ريونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوی په ورتګ سره هغوی بيرته په خپلو ځايو کيناستل، هغوی ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې هم هملته کيناستل . بيا نو رستاک د نريوس په لور وکتل اور ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لوري ! دغه زما دواړه وریرونه چي دلته راغلي و هغوې یوائې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجاني ! دوې که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کي زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میړه وژونکي هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کي د راهبانو اوپادریانو به هکله چي څه اوریدلي و او هغه تفصیلات چي وریرونو یي ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کي ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یي وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چي دهغوې د هغې غوښتني به هکله ته څه وایي چي هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یي د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولي شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر ورور څخه هم زما ، چي زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کي شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چي ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کي له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چي دوې ولاړل او تا ته یي د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یي وویل چي یوه اونی وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چي په دې وخت کي د ریونا حالت څومره د اندیښني وړ دې . هغه د غم او اندیښني نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کي ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یي نرې شانته و خندل او ورته یي وویل :

ریونا جاني ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسني کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کي زمونږ نه دفاع وکړي . لورجاني ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چي ما غوښتل چي ځانته دا معلومه کړم چي د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمي رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چي زه به یوه اونۍ وروسته دوې ته ووایم چي د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کي هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یي را ته ډاګیزه کړه چي هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولي وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چي هغه د اوسني جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چي هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کي به بریالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کي د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جاني ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چي ما د خپل کور د ساتني له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چي ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یي بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یي وویل :

نریوس لوري !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کي زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چي تا نصرانیت پرې ایښي او اسلام دې منلي ، بله د قهر خبره ورته داده چي تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یي هم په ګواښلي توګه وویل ، چي نریوس د خپلي مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولي راځي . ما هغوې ته وویلي چي زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چي اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومني . ما هغوې دواړو ته دا وویلي چي نریوس اومور یي اوس اسلام پرې ایښي او بیرته عیسائیاني شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوې دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څېر ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چیرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغې مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپانې توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنځيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپیني وینه تویونکې حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له هغوې بیرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پریوځي .

خو اوس هغوې ته ډیر ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بریالي شوې و . هغه په خپل د

د استیفن د لښکر دې برخې ډیره هڅه کوله چې په یوه ډول نه یوه ډول د شپې یرغل کونکي بیرته دفع کړی خو په ډیره نابېره توګه د نا ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته یې د نیمایي زیات د دښمن لښکر له منځه یوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و ماتې دغه خبر د استیفن دلښکر دریمې برخې ته و نه رسیږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړې یې همله په میدان کې خ چې د سرویه دپادشا استیفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بیا یې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بایزید تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بایزید او دسرویه پادشاه استیفن لښکر ې یو بل ته مخام

*****٢٠

نریوس دخپلې مور بربیسا او دواړو کوچنیانو سره یو ځای څو ورځې هلته د ریونا په کور کې د دیره کیدو وروسته اوس خپل کور ته ت یې په لاسو کې نیولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسیدونکي یوتاش ، چې د ریونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې هغه یې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ یې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتیا وه ، هیچا د خبرو کولو

بیا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه یې یوه رستاک ته وکتل او ورته یې وویل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې یوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته بیرته را ستنیږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډیر خوشحاله شوي و او مونږ هیله من شوي و چې ته به ریونا زمونږ دواړو څخه یوه

خو ددې ځایه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پیل کړه ، رستاک کاکا! په یاد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډیر ذلیل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر یوې لمحې پورې چپ شو اوبیا یې وویل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې یوتاش هم له څ

بیا یې د یوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وریرونو څخه یوه یې ترې و پوښتل : ګوره یوتاشه ! زما کاکا رستاک وایې چې هغه خپله لو له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ایا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې یوتاش په ډیره بیره د نفې ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خن

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم یوتاش په ډیر ډاډمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر یه یې وکړه اوبیا په یوه تیزه منډه د حویلی د

دیوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه یې یوه یو ځل بیا رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتنې ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسې کومه غلطي وکړه او یادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چې مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکانې کیتهنا عکس العمل څه ډول دی ؟

ددې ټول خبرو په جریان کې څومره چې ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټې اوښتې را اوښتې ، ب

زه پوهیږم چې تاسې اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسې نه وایې نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دی او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسې په دې پوهیږئ چې زه به
ستاسې ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دی . زمونږ ل
ډول دی . خو که چیرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چې یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکې مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کې وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسې وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

۲۱ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لرې لرې وړې وه چې تر مخې یې په تور رنګې آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چې هغه سپور چې ددوې په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړۍ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکې په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې او ولې دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چې ته مونږ دواړه ورورنه و نه پیژنې ، په دې خا
لیدلې سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکې سرې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چې ستاسې لاره نیولې هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسې په کوڅو کې ګرځیدونکې انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دی
رب په ذات مې سوګند چې زه به تاسې تیښتې ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شیطانان یاست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه ورورنه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړې اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکې هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولی ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې . رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړينې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوې ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او

واروړئ ابليسانو ! په لايزال خداې مې سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شوندې وچې ژبې او وږې ستونې د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې وويل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير ګرځيدلې وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د پاشا ته ووېل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلې دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بريالې نه شئ مونږ س هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معنې داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوې کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښي اړخ څخه يرغل راو کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکې ثابته شې .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنګې اس ته لغته ورکړه او د ښي لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ ددې بريا په پايلو کې نه يوائې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلې و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س تيار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکې کې کيښوده . په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره يې علي پاشا په غيږ کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستي يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډيره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نيک بختۍ باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيايې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورته
په دې وخت کې دلته را ورسيږې او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډير زياتې پوښتنې دې چې زه غواړم

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و اوبيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلي هغه دې ددې ځايه اوچت ښکاريږي ، ډير نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنده کړه او زه دې په غيږ کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د يو چا
نو دهغوې په خوشحاليو او ډاډ کې به ډير زيات زياتوالي راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمني کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډير لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډيره خفه ، انديښمنه او ورانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په ځيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيل

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستي يې

ريونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په ځيرې باندې د دنيا ټولې نخاوې را يوځاې کړې ، اوبيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ريونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منده کړه او دخپلې مور سره غاړي وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتني او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجاني ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايي او د بې ابرو کيدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په ځير د انګړ په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيره چاپيره کړ

علي پاشا ززويه ! ته زمونږ د ويني سره د شپې دتيارو د عزت اووقارد نور په ځير مخته راغلی يې . زما زويه! زما د حويلی په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وي ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ.

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولې د پرديو په ځير په انګړ کې ولاړ يې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډېر عذر او زارۍ کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډېره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړۍ دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډېر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مړۍ ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکي توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیرېږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغي . هغه همدلته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډېره حیرانه وه او په ډېره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کیږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجودیت ډیر زیات اړین دې . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي یم . خودهغې سره سره بیا هم باید سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه وه . هغه سمدستې د خپل ځایه پورته شوه او دمنت کولو په څیر یې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کینې ، زه همدا اوس بیرته راځم . ددې سره سم ریونا منډه کړه او بیرون ووتله .
د ریونا په بیرته را ستنیدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بیا بیا د میلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ریونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجین لاندې ما ستا له پاره څه میوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وایم چې ته کوچ
علي پاشا سمدستې له خپل ځایه پورته شو . د میلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د میلمستون څخه ووتل بیا ریونا
خداې پاماني وکړه اوبیا یې ټولو څخه په یوه اواز خداې پاماني واخیسته او د حویلۍ څخه ووت،
رستاک ، کیتهنا ، ریونا ، نریوس هم د حویلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دریدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په یوه توپ
د علي پاشا د تلو سره سم ریونا زړه او فکر په یوې ویرانې باندې تبدیل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستې یې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نریوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستې یې مخ بل لورې ته واړا
نریوس د ریونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بیرته دک
کوکو کوکو یې وژړل . خو نریوس هغه دلاسه کړه او بیرته یې میلمستون ته راوسته او خپل مخته یې کینوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ریونا خپل ځان کنترول کړ او بیا نریوس ورته وویل :
ریونا ! زه په تا نه پوهیږم ، له یوه اړخه ماته په اعلانیه او څرګنده توګه وایې چې ته د علي پاشا سره مینه نه لري او نه غواړې چې هغ
د نریوس د خبرو په ځواب کې ریونا په ډیره ژړیدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
نریوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې یې ووژل ، دهغې وروسته یې کله چې دم
ترې بیل کړ . ګوره نریوس خورې ! ددغه غیرۍ خوند اولذت زه د محبت او مینې د اهمیت ، د ځوانې او د ځوانۍ د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نریوس ! زه اوس پوهیږم چې د محبت پرته کائنات هسې یوه تیاره ده ، دغم ناکه سکوت په څیر دې او ژوند دا لوبه د یو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
یوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مینه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څیر دا منسوبیت هم په پټه خوله و
نریوس ! هغه وخت چې ما تاته ویلي و چې زه د علي پاشا سره مینه نه لرم او یوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپریده ،خو ماته بیا هم احساس نه کیده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټۍ کیدو وروسته ما ته دا احساس راپیدا شوې
که چیرې زه د علي پاشا څخه بیله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بیکاره او عبث دې .
تردې ځایه د خبرو وروسته ریونا چپ شوه نو نریوس ورته وویل :
ریونا ! کله چې تیره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پیلامه وکړه . ما
ډیرخفه او غمګین شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې یواځې اویواځې همتا غواړی . له تاسره مینه کو
وکړ او ته یې د خپل زړه څخه ویستلې یې .
د نریوس ددې خبرو په اسا س ریونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر یې ځان سنبال کړ او ویې ویل :
نریوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووایم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره یې چې هغه م
مینې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ایښې دې . زما په فکر به یا په لاره کې او یا خپل لښکر ته د رسیدو
د ریونا ددې خبرو څخه نریوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتیا وروسته ، نریوس فکر وکړ او ویې ویل :
ریونا خورې ! که چیرې ته راضې یې نو کیداې شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښه کړم . اوس خو دا خبره د یق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پیدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه
ریونا د نریوس ددې وړاندیز سره موافقه وکړه ، نریوس د میلمستون څخه ووتله او د حویلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څیر درنښت لرئ ، زه غواړم د ریونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پایلې دادې چې ریونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دریونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګری و ګرځوی ؟
د نریوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کیتهنا یو بل ته وکتل اومسکی شول بیا په سترګو سترګو کې میره او ښځې یو بل ته اشاره
نریوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتیا نه شته . زه پوهیږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژوندپه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پایلو کې ، زه او زما میره یو کار کولي شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ریونا سره د کتلو او لیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژني دهغې وروسته به یو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتیب ډیر ښه ژ وند تر سره کړي .
دکیتهنا د دې خبرو څخه نریوس خوشحاله شوه ، بیا هغه د خپله ځایه پورته شوه ویې ویل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنیان او مور به مې زما په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نریوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کیږې زه له تاسره یو ځای ځم . ستا مور ، دواړه کوچنیان به له ځانه سره هم
رستاک او کیتهنا هم ددې وړاندیز سره توافق درلود .بیا نریوس او ریونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحویلي څخه ووتلې .

٢٠ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره یوځای د سلطان بایزید دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډیر تود ښه راغلاست ووایه. کله چې هغه د خیمې لورې ته راغې نو یو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه یې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خیمې څخه بیرون په خبرو بوخت و او بیا خپلې خیمې ته را ننوت .
د آس د زین سره تړلې سامان ورته یو عسکر راوست او دخیمې په یوه کونج کې یې کیښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې یو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ریونا لیک و ، په ډیره بیړه یې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خیمې کې لګیدلې شم
«زه نه پوهیږم چې تا ته دخط پیلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارینه ته داسې لیک نه و لیکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنی کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې یوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د یوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړیکې اوس له منځه تللې دي . ستا د لیدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مینه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پیدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه یوه میوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبیبه ، ته زما له پاره یوه ډیره مهربانه پریښته یې ، ستا محبت ماته ډیر لطیف روحاني سکون را ښښل
علي پاشا! زما مهربانه پریښتې ! ته هغه لمړې ځوان یې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې یې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځایو کې زما کوژدن شوې ، هغه یوه یې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولی . علي پاشا ! ر یونا یواځې ستا له پار
تر دې ځایه د ریونا لیک پای ته ورسید . علي پاشا بیرته خط دپخوا په څیر قط کړ او په خپلو کالیو کې یې پټ کیښود .د لیک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خیمې څخه بیرون را ووت .

٢١ *****

د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولی و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بیرته ستنیدو خبر ور ورسید،نو بیا سلطان بایزیدد سرویه د پادشاه استیفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بیا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بایزید لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بایزید په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کیده ، او دهغې په ځواب کې د سرویه پادشاه استیفن او دهغې د خور ډس
بیا دسلطان بایزید په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځای د تکبیرونو اوازونه پورته شول ، د تکبیر اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصیدونکې وادیوکې او اتلولۍ دمیدانو په چپه چپتیا کې د بارودی هواو څخه یو توپان را
د بله اړخه استیفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته یې کړل. خو د
لورې را پریوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډیده ، تراو تازه څیرې په وینوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دویدین میدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځایو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه یې د استیفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانایې سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په تودیدو شو نو د سرویه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر یې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استیفن دا لښک
د استیفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دریدای ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه یوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر یې تارو مار کړ دهغوې شمیره یې را کم
استیفن د عسکرو مخکنې صفوف یې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستیفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبیر د اواز پ
د تکبیر اوازونه سلطان بایزید ته هم ورسیدل ، شاید سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتیا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استیفن او دهغې خور ته هم خبر رسیدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان یو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرویه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسررویه پادشاه استیفن دخ
په دې خاطر د جنګ د میدان نه باید پښې سپکې کړې اوکه په دې کې بریالي نه شول نوبیا به دسلطان تر مخه خپله وسله کیږدي او ښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پريکړې وروسته استيفن او ډسپينا خپله ماتي و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتي اراده وکړه. هغوي دمخې او شا له اړخه تښتې
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را وليږه او دخپلې ماتي په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کيښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د راليږل شوي قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاې کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور ډسپينا هم خپلو عس
کيښوده او د جنګي بنديانو په څير د هغې څخه لري فاصله کې قطار ودريدل .
تر دي وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاې شوي و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاې کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمي ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپنا خيمي ته ورننوتل نو دهغې ځيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې وراني
انديښنه بې ځايه وه چې ګني سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالې ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګى مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتي ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتي وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور څټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
دروندہ سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاې دهغې ځوانې او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
دروندہ سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنى جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ، و
شو کولاې ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته ډسپنا لږځه پښه نيولې شوه . د هغې په ځيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
دروندہ سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته يى وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړي نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت وواېو هغه يواځې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کيښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د دروند والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتي خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و دروندہ سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا څټونه پرې کولاې شي.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو دروندہ سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې دروندہ سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استيفن دخبرو وروسته سلطان بايزيد په ډيره معنى لرونكې توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره يې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استيفنه ! زه تيار يم ستا خور ډسپينا د خپلې ښځې په څير قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپينا د اروپا په ډيرو زياتو ښايسته و ښ
د سلطان بايزيد په دې خبره ډسپينا ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ را واړاوه ، تر څنګ يې ورور استيفن هم د سلطان په لور په پ
استيفنه ! ستا خور ډسپينا د ښځې د منلو په څير زما شرط دادې چې تر هر څه لمړئ هغه عيسايت پريږدې او اسلام و مني . که چيرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپينا په مخ باندې د خوشحالى او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډيرې زياتې خوشحاليو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وويل د جنګ دپيلامې تر مخه مونږ په يسوع مسيح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استيفن په ځواب باندې سلطان ډير ډاډ من او خوشحاله شو ، او بيا يې وويل :
ستاسې لمړئ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطيع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوئ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په څير و منم ، خو ګرانه ! ستا دريم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بايزيد ددې سخاوت په واسطه د ډسپينا د زړه غوټۍ و غوړيدې او دخوشحاليونه په کاليو کې نه ځايده ، استيفن هم تر يو وخته پو
درونده سلطان ! ، که چيرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د وررور په څير د هغې کانونو يوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استيفن په ډير اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دريم شرط هم و منوده او تر څنګ يې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل
علي پاشا زويه ! زه همدا اوس د لښکر قاضې را بولم تر څو هغه ډسپينا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپينا د خپلې ښ
به همدلته په روميليا کې د خپل لښکر سره يو ځاې تم کيږې . او د همدې ځايه به د اروپايې ځواکونو څارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بريالې را ووزې ، ګوره زويه ! زما په دې خبرو خو کومه نيوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وويل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هيڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهيږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډير زيات خوشحاله شو، بيا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضې را وبلل شو ، او هغه د استيفن
د ډسپينا او خپل لښکر سره يو ځاې د جنګ ددې ميدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره يو ځاې د
خيمه کيدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (١٣)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول ديارلسمه برخه لولئ:

(١٣)

پرلپسي***** ٢٢

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تيارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبيدو

علي پاشا د ريونا د کاکا د زامنوپه کلي کې يوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړئ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ يې دوه درې ځلې په مينه وواهه او بيا يې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډيره نرمه لهجه يې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به يونيسيس وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حیران شو او په ډیره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل .

اول خو دا وواېه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلۍ دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرۍ غوندې خوښي را ښکاره شو ه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسې ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لږ څه را وغوړید ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو ورورنو ته مات
نن شپه زما سره د یوه درونډ میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علي پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې همهلته د دروازې نه بیرون پریښود او همهلته یې و تا
وایم هغه به درته ووایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلۍ دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته ووایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډیره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا وواېه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډیره بې پروایي سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلي اخستو له پا

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډیره ویرونکي خندا سره او په ډیره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم رښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچني ورور یې نو ته خو بیا ډیر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه ه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختۍ دې لی

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکي دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلي يې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکي لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو يونيسيس! دهغه د ژوند په بيکرانه مسافتو کې د درد او تکليف نه اخوا نور څه نه پريږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه يونيسيس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب يې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وويل ، هغه ستا فريب ، ستا غولنه ده ، شايد تا په داسې چاپيريال کې پالنه موندلې وې ، چيرې چې
داسې شپه وګرځي چې په قسمت کې يې سهار نه وې ليکلې .د هغې دغه تيرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او يونيسيس ته دکتلو پرته يې د مخکې نه په زيات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

يونيسيس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدين په څير باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې يونيسيس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر يې په لوړ اواز يو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته يونيسيس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

يونيسيس! په خپل ځای کينه ، زه به تا پرې نږدم چې دميلمستون څخه بيرون قدم کيږدې ،تا ماته پخوا ويلي و چې ستا يو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوويل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې يونيسيس ډير عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډير نفرت اوکرکې سره يې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چيرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وينه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د يونيسيس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څير دخپله ځايه پورته شو او يونيسيس ته يې په سخت اواز سره وويل :

که چيرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګيرنې ، دهوکې يا فريب کې ککړ شوې يې نو لږ د خپلې ميلمستون څخه بير ون

دهغه په دې خبره باندې يونيسيس نور هم په غصه شو ، هغه د ميلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته يونيسيس يو ځل بيا را پورته شو او ترپوه وخته پورې يې علي پاشا ته د يوه ليونې سپې

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګيد . په دې پيښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بيا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د ليک په څير و ګر

علي پاشا سمدستي د يونيسيس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ويل : خو په يوه نا څاپه توګه يې خپله توره د تيکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره يې يونيسيس ته وويلې :

يونيسيس ! زه د ډيره وخته را هيسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل ميلمستون څخه بيرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له يوې خوا د يونيسيس په مخ باندې مرګ نڅا پيل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
يې وويل :

يونيسيس ! د خپل کور په انګړ کې و دريږه او بيا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ويې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وينا سره سم يونيسيس همله د خپلې حويلۍ په منځ کې ودريد او بيا يې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوې ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظا

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځاې ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې نو
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغې ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومره
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځاې ته ستون شوې هم واې . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسهې نه د

علي پاشا د غابښ چيچني په ځير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړۍ دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړې دې ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په ځير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا ځاپې دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دې

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالۍ نښې را ښرګندېې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښت

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دې ؟

يونيسيس په لړزيدلي اواز او نښتې ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و ځيرونکې ډله ده . هغوې د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوې څومره ډلې چې خپرې دې دهغوې کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په ځير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوې ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوې دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوې خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوې د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوې دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادري کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې ډیوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه وړونه دي چې دهغوی څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندې
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکې ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوی سره یو ځای وي .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوی د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوی ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوی به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځای کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوی یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوی سره یو ځای مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوی ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوی دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتني سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوې خو په خوله څه نه ویلې خو دهغوې په دې

ماتاسو ته د چپ کیدو له پاره نه دې ویلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتني ځواب راکړئ ،که چیرې زما د پوښتني ځواب ر
پرې کړي ، ستاسي ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه يې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر يې وکړ ، يو نظر يې په خپل مخکي ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبیا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډیره وخته پورې ستاسې چپتیا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چیرې یونیسیس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره يو ځاې مجدالدين ، دهغه مشر ورور اوپلار تول وژلي دي

دهغوې دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زيات شو. او تر خپلي مخې ولاړ ځوانانو ته يې وویل :

اې دتيارو شيطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملياتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوې دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوې ته کتل بيا يې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پريکولو په وخت کې هغوې ډيرې زياتې چغې او نارې ووهلې دهغوې ددغه حالت به کتلو سره ديونيسيس او دهغه دک

د هغوې دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د يونيسيس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. يونيسيس ډاډ

يونيسيس ! زه نه غواړم تا د شپې په تياره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کينم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبي خاوندان دي اود پادريانو او راهبانو د انجمن ايجنټان او سرتيرې دي. اوس ته هم همدلته کينه شپه تير

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بيرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې يې دخپلو ملګرو سره يو ځاې ددې شپې د

۲۳*****

په دغه ورځ کله چې د مابنام د تيارې د خپريدوسره سم ښايسته او ښکلې ريونا په منډو منډو د نريوس په کور ور ننوته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نريوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخيست ، د نريوس دا حال د ريونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نريوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته يو ډير ښه خبر واوروم .

د ريونا ددې خبرې سره نريوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنيانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوې په دې بې وخته راتګ باندې نريوس لږ څه حيرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غميز

ريونا ! کله چې ته زمونږ حويلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څيرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بريښني چې دا کومه معمولي پيښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کيتهنا هم په خونه کې کيناستل ، نو بيا په کمرې کې ريونا نريوس ته وويل :

نريوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ريونا تردې ځايه خبره وکړه چې نريوس د غم ، انديښني او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ! ته ما ته زما د ورور علي پاشا په هکله څه ويل غواړې؟ خداې دې نه کړي ايا هغه په کوم مصيبت کې نښتي دې؟ يا کو

دهغې په دې خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل کړه .

نريوس ! ته مه انديښمنه کيږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله انديښمند دي خو زه هيله منده يم چې د کوم کار

نريوس خورې ! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت کې د خپل لښکر سره يو ځاې زمونږ د کلي تر څنګ خيمه
ولاړ ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او انديښمن کړل.

نريوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما انديښنه يوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما
ليک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغې . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاته ووايم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خيمې ته ورغلو نوهلته د علي پاشا نيمايي لښکر و او دهمدې
مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بيا هغوې مونږ ته په تفصيل سره خبره وکړه.

نريوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسيدلې و چې په يونان کې د راهبانو اوپادريانو يو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه يې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سرتيرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نيو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د
مشرې په غاړه لرې ، يعنې ددې کلي ټول وګړي د يوې مجرمې مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيکې

نريوس خورې ! مونږ ته د انديښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلې دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريکه کړم اوهمدې خبرې زه انديښمنه کړې يم .

د ريونا په دې خبرو باندې نريوس هم د غم په فکر کې ډوبه شوه. مور يې هم د انديښنو به بحر کې و غورځيده او کوچنيانو با

ريونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمې پورې تللې وی،نوهلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بيرته د خپل

ريونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بيرته را ستنيدو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بيا يې وويل :

زه به ډوډۍ تيار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به کومه پريکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه
دهغه سره په تفصيل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کينئ چې زه درته غذا تياره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کيتهنا سمدستي وويلې:

نريوس لورې ! تا ته دځه کولو اړتيا نه شته لکه څنګه چې ريونا وويل ،کله چې مونږ دعلي پاشا خيمې ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کيتهنا ددې خبرو په واسطه نريوس تر يوه ځايه ډاډه شوه او بيا يې وويل:

که چيرې تاسي رښتيا هم ډوډۍ خوړلې وې او بيا راغلي ياست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کيتهنا ،ريونا او رستاک د نريوس په دې وړانديز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبيا ريونا نريوس ته وويل:

نريوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړانديز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کيږو، بيا به سهار وختي د علي پاشا د خيمې په لور

نريوس سمدستي له خپله ځايه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنيانو له پاره يې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۱۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسې*****۲۴

تېره برخه له دې ځايه ولولئ

هلته علي پاشا د يونيسيس سره يو ځاې ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د يونيسيس د حويلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم يې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې يې په ډلو ډلو وويشل ، ځوانان يې ترې را وويستل او هغوې يې په يوه ځاې کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنيان ، زاړه او معذور خلک يې ترې بيل کړل . بيا يې يونيسيس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان يې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنيانو ، زړو او معذورينو سره يې هيڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملياتو د پيلامې تر مخه يونيسيس ته مخ کړ او ورته يې وويل :
يونيسيس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وريرونو سره يو ځاې ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره يو ځاې چې تيره شپه يې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتيب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلين ياست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه د څلور و معامله فيصله کړې ده ، يواځې ته پنځم پاته يې ، ستا کار به هم ډير ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګيزه کړې ده چې تاسي ټول د پادريانو او راهبانود هغه انجمن غړی ياست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سيموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپريدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګيزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادريانو د انجمن غړي او سرتيرې دي .
تردې ځايه علی پاشا چپ شو اوبيا يې په لږ څه اوچت اواز سره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دي. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه ښنم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا ځرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دي .

تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا ځاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغی او یونیسیس ته یې وویل:

یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکي یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دي ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکي دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دي . تاسې د کیني نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .

ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .

کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :

دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښنه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړي اړیکي د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللې شئ.

د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایې مرغانو خورا ک ته پریښودل او بیا بیرته خپلې خیمې ته راستون شو .

٢٥ *****

لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمۍ اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایې لښکر سره بیرته د خپلې خیمې په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :

پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمې ته ورځه .

دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.

کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنډه کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.

قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر يې لاس راښکود ،بيا چې کله دهغه مور اوخور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاې کې کيناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادريانو د انجمن غړي او سرتيرې او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللي وې ، کيداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زيان در رسولې واې.
د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :
ګوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته يې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جيرې ما يواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې دشپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادريانو دانجمن غړي او سرتيرې دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه، ښځې او معذورين مې پريښوول او پاته مې ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوې يم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکې د خوشحالی ليکې را پيدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولې ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو اوډيره مينه يې ورسره وکړه. ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندې باندې موچې کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلې:
علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيرې مودې را هيسې يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .
قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د پنو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پني اخستې وې ، چې يوه يې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب ا و ځوانۍ ډيره برخه ته پښې ابلې ليدلې يې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولې. خو د هغه خداې ډير زيات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وبابنه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پڼې ور مخکې کړې ، قيرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼې ور په پښو کړې ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژړا پيل وکړ سريان هم دژړيدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګير شوي و. بيا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه يو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :
ګرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دی! ته ژاړې! د قيرات په اوازکې يودرد ، يوه آه ،اويوډول اذيب او تکليف و.
علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ويې ويل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونيت اوښکی دي، زه د خپل خداې ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالۍ ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پيل کړې او ويې ويل :
علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولې .
قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ويې ويل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلی ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځايه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللي دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالۍ ليکي را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلی ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستي دی . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په ځير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايې چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوی بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوی په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږه سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمې تر څنګ دبلې خيمې په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلي واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمې ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختي زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځای ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غلل. دخيمې تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمې ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمې هغه برخې ته يوړله ،هملته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښوولـه ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړی د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايي هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايي هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرۍ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرۍ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحې په څير نرۍ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړي و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کړچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او مينې انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردۍ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخرې ځای و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څېر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډېر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمې د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډېر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځای هغه نجلۍ د خیمې د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځای ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندې اواز سره قیرات ته وویل :
ای زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډېره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجانې ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډېره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمې هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمې بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډېره بې قرارۍ سره د خیمې دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمې هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډېرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمې دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلای؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځای شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پوهیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دي ، خو زه به اوس ستا ددې رویې اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولي دي او کیدی شي هغه خط علي پاشا لوستي هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې ای مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلې دي نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنترولړه وتلي دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوي او هغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایې سره یو زوروره خندا وکړه او په ډېره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوې ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوي. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .
د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :
نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړي ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولاې ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتي و.
دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلی و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.
خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردۍ نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دې .
ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :
نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟
نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :
ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .
ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغي، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لرې ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وې وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لرې او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دي چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړې .
د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :
واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يوائې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخواني احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکي يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دريدلي ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ،او د سلطان بايزيد سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تياره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مينې اومحبت يو ليک هم ايښي و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هيله منده يم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مينې خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پريږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مينې ته به ترجيح ورکړي .
تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودريده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بيا د اوښکو څو څاڅکي د هغې په لمن باندې لاندې ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلوميده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه.
ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډېر ظلم او تيرې وکړ که چيرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره يې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ويلې شول چې د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پيدا کيدې. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښخه له ځانه سره راوړې ده هغه به يې له ياده ويستلې وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهيږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډېره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي واې نو زه په ډاډ سر ويلې شم چې دوې به زما په حق کې پريکړه کړې واې .
د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې يې سر ټيټ کړې و او څه فکر يې کاوه ، بيايي د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :
ريونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې يو وړانديز شته دې . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بريالۍ کيږې . ريونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره يو ځاې راوستې ، پريږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښځه راغلې نجلۍ دواړه په يوه وخت کې د ښځو په څير ساتلې شي . په دې ترتيب که د بروصې ښځه راغلې نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د ليونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مينه لرې او دخپل ځان له پاره يې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووايه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟
د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بيا يې په ډېره ناخوښۍ سره وويل :
نه نريوس !دا هيڅکله هم نه شي کيداې ،ما دعلي پاشا سره مينه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ې ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ،هو ! که چيرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مينې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په ياد ولره که چيرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مختته تاته وويل چې ريونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .
نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاګيزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې څخه د علي پاشا سره مينه پيل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مينې د جذبې څخه نا خبره وم نوما دغې محبت او مينې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې يې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهې وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و ګرزيد. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيرې زه ريښتا احمقه او نا پوهه نه وايې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دي تللي ، اوس هم که چيرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه يم چې هغه به زما په حق کې پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وويل چې د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چې هغه نجلۍ چيرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره يو ځاې د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډېره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ ځه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : ځه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړي دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلې و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیداې شي تا هم هغه کتلي وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلي وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلي ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوې له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړې چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولې نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښوداې ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کي شو ه او بیا یي په یوه منډه نریوس نه غیږ چاپیره کړه دهغي مخ ، تندې او وجود یي ښکلاوه ، او د ډیري میني وروسته یي ځان جدا کړ او نریوس ته یي وویل :
زما ډیري درنې خورې نریوس جاني ! تا خو په دي خبرو زما ټول غم او هم ، ټولي اندیښني او ټول ... په یوه وار له منځه یوړل . تا خو په ریښتوني توګه د یوې خور حق ادا کړې دې ، نریوس ! کله چې تا زه دخیمي دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کي دا فکر کاوه چي کاشکي زه د اوبو پوکڼۍ وې او پر زمکه باندې د لویدلو سره سم چاودیدلي وې، ما دا ارزو کوله چي کاشکي دا زمکه و چوي او زه په کي ژوندۍ ور ننوځم . نریوس خورجاني ! ته پوهیږې چي دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او میني ټولي پولي له منځه وړي دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کیدو هیله او امیدهم نه شم کوولی ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحالیونه ډکه کړه او زما په لمن کي دي د میني ګلاب وا چول .
تردې ځایه دخبرو وروسته ریونا د یوې لمحي له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر یي وکړ اوبیا یي په خبرو پیل وکړ.
نریوس خورجاني ! اوس چي تا زه د ټول حقیقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووایه چي زه څه وکړم ؟ ایا ته ما له لاسه نیسي او د ټولو تر مخ مي دروي ،
دریونا په دي خبره نریوس یوه نرۍ غونډې خندا وکړه او بیایي وویل:
ریونا خورجاني ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څیر له لاسه نیسم او د خیمي هغي بلي برخي ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو یوازې علي پاشا به حیران دریان وي ، ریونا جاني ! کل چي علي پاشا په دې خبر شي چي دکومې نجلۍ سره چي دهغه کوژدن کیږي هغه د ریونا پرته بل څوک نه ده ، نو یاد ساته چي د علي پاشا د خوشحالیو به انتها نه وی .
د نریوس په دي خبرو باندې ریونا ډیره زیاته خوشحاله شوه، کله چي نریوس خپلي خبرې خلاصي کړې نو ریونا ورته وکتل او ویي ویل :
که چیرې خبره همداسي وي نو درځه د هغه بلي برخي په لور ولاړ شو !
په دې وخت کي نریوس ریونا ته په ډیر غور سره وکتل او ورته یي وویل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووینه ، ستا د سترګو څخه را بیدونکي اوښکي ستا پر ګلابي مخ باندې لارې کړی دي . هغه مخامخ د لاس پریمنځلو ځاې دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پریمنځه ، په آینه کي دی خپل ځان په غور سره ووینه ، خپله څیره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغي وروسته به زه تا د خیمي هغه بلي برخي ته له ځانه سره یوسم .
ریونا د نریوس په خبره سمدلاسه پا څیده او د ځان پریمنځلو ځاې ته ورغله ، لمړۍ یي مخ لاس پریمنځل بیا د آیني تر مخ و دریده خپل ویښتان یي سهي کړل ، خپل کالي یي و کتل او بیا نریوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس یي و نیو او ورته یي وویل :
را ځه خورې ، چي نور ورځو .
نریوس دهغې په دې خبره تر ډیره پورې مسکۍ وه اودهغي لورې ته یي کتل ، بیا یي د ریونا تر ملا لاس چاپیره کړ او د ناوې په څیر یي د لاسه و نیوله او دخیمي هغي بلي لورې ته یي یوړه چیرې چي رستاک ، کیتهنا ، قیرات ، سریان او علي پاشا ټولو په ډیره بې قرارۍ سره دوې ته منتظر ناست و.
کله چي نریوس به داسي حال کي چي لاس یي د ریونا د ملا څخه را تاو کړې و د خیمي هغه برخي ته ورننوتل چیرې چي ټول ناست و نو په دې ډول ددوې د راننوتلو سره چي تر کومه ځایه قیرات ، سریان ، کیتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کالیو کي نه ځایدل ، هلته علي پاشا سخت آندیښمن ، حیران او تجسس کي و . نریوس غوښتل ریونا په هغه ځاې باندې بیرته کینوی د کومه ځایه چي هغه را پاڅیدلي وه خو دعلي پاشا مور قیرات پرې نه ښود ه او نریوس ته یي وویل :
نریوس لورې ! ریونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چي کوم ځاې مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کینوه ، د قیرات په دې خبره ریونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته یي په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کي د ریونا مور کیتهنا وویل :
ریونا جاني لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کینه ، ځکه چي اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډیر حقونه دي . تاسي دواړه یوه بل ته منسوبیږئ ، زما لورې ! د همدې شیبي وروسته ته دعلي پاشا امانت یې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلي موو د دې خبرو په اوریدو سره ریونا دخوشحالۍ په ټالنوکي زنګیده خو بیا یي هم نه غوښتل د خپلي خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټیټ سر د علي پاشا تر څنګ اوړه په اوړه کیناسته ، په دې وخت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کيناستل د ريونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ويني ،دهغه تر څنګ د کيناستو وروسته به ريونا کله کله هغه ته په غلنيو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به يې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسيدل ، نو قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستل ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وويل :
ريونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مينې يو ازميښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نريوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رالیږلی و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مينه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسيد نو زما د خوشحاليو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او يوه اونۍ دې له مونږ ه سره تيره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډيره زياته خوشحاله يم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قيرات تر دې ځايه ريونا ته خبرې وکړې او بيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
علي پاشا زويه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر يوه وخته پورې په تجسس کې واچولې نو په دې پلان کې ستا خور نريوس له مونږ ه سره برابره شريکه ده . خو زما بچيانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالې نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحاليو سره مخ شوې يم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالې ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه يوړل ، دا داسې يو ستر ګار دې چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه کاږم. زه په واورينو سيمو او د ګرمۍ نه په را خوټيدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزيدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه يوړل او زما پښو ته يې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالې چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نريوس نه وروسته دريونا په څير لور په نصيب شوه . لمړۍ زه يواځې د يوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور يم . او دا زما له پاره دډيرې خوښۍ ځاې دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بايزيد يلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کيږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدين ورور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بايزيد ته ووايه ، نو سلطان بايزيد يلدريم زما د کتلو له پاره په خپله زما حويلۍ ته را غې او ويې ويل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بايزيد له اړخه تا ته مبارکي ووايم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر يوه ګوته هم را ليږلې ده، ډيره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زيوراتو څخه يوه ده. چې د کلونو کلونو راهيسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کيږي . سلطان بايزيد همداسې يوه ګوته د ريونا له پاره هم را ليږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کيږي هغه د ريونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ريونا ته په ګوته کيږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ريونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ريونا له پاره څه نور قيمتي
زيورات را ليږلي دي. تر څنګ يې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وويل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څير دې نو سلطان ريونا ته هم خپل لور وويله ، او دايې وويل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ريونا ته د خپلې لور په څير د زړه له کومې مبارکي وايم .
په دې وخت کې قيرات په يوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سريان ته وکتل . سريان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه يې يوه څرمنې خلطه را وويسته ، دخلطې خوله يې پرانسته اوخپلې مور ته يې ور حواله کړه . قيرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بيا يې ترې دوه ډيرې قيمتي ګوتې را وويستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډير زيات جواهرات په کې کارول شوې و. دهغې څخه يې يوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ريونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ريونا مور کيتهنا ته ورکړه او ورته يې وويل
:
کيتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ريونا ته ورکړه تر څو هغه يې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کيتهناتر يوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته يې په حيرانتيا سره کتل ، ډيره زياته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلی ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړی پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او رپیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلي په څیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه څنده پورې هغې په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړی د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځای همل‌ته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللای شئ ، ریونا لورجانې ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خدای ته دعاده چې هغوی تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ څنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولې شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کینبودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کینبوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالۍ کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتې چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دی ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوی ګڼلي دی د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانۍ ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانۍ زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.
قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کینوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دي ، لورجانۍ تادې هم خدای د ریونا سره یو ځای ښاده او اباده لري ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما ښنې ابلې پښې را پټې کړې او پښې یې را په پښنو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خدای دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .
قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :
نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لوڼې دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دی . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .
کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دی ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دی ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .
دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
ای مورجانۍ ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ی چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړای شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوی په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .
نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .
قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .
درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوی په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دی ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسې ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوی دی او هغه څه چې د علي پاشا دي هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .
د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :
کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده اوهغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوی نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوی به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلې حویلۍ څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځای پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوی په شتون کې به زما په حویلۍ کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړې ؟

پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :

ای زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلې ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . ای پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګې باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکې را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملې د کولو له پاره دلته راغلې ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دې هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې پّه ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانې او خوشحالیګانې مې چې تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ . اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پای ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلۍ ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چي دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلي مور سره يوځاې د ريونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستي ريونا هغه و سکوندِه او ورته يې په پټه وويل چي ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چي ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کي دې، تاسي لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلي تباهی خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چي دا معلومه کړم چي دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپي د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چي دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسي لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمي ته راستون شو ، بيا ټول د خيمي څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسي لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخې په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسي ددې تاريخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسي***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلي وه او د سهار وړمي تازه تازه را ليږيدلي چي دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميي په منځنی برخي کې داسي يوه ځاې ته ورسيدل ، چي تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چي علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چي دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يي وويلي :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کي يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسي و ګڼه چي دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه یو دبله سره خبرې کوو او یا د نورو خلکو سره مخ کیږو نو یو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سیمه کې خپل اصلي نوم بلکل له یاده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدین مسکې شو . بیا یې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته یې وویل :
قادرخانه ! هیڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي یو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبیرته به دهمدې نومونو سر یو ځاې خپل امیر علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادریانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د لیدو کتو له پاره لاره پیدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدین ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بیا دواړو یو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته یې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تیریدو په وخت کې د یوه سړې څخه په ډېره عاجزئ او انکسارئ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ د پولوپ په حزیره کې نا بلده یو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او یا دهغې نائب اردیس سره ووینو ، مونږ دواړه د رومیل د ولایت څخه راغلي یو او د کرسپاس یا اردیس له پاره مو ډیر مهم پیغام راوړې دې .
د دې خبرو په جریان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صلیب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړئ دې دواړو ته په ډیر ژوره توګه وکتل ، او بیا یې په ډېره نرمه ژبه دوې ته وویل : که چیرې تاسې دواړه په دې جزیره کې نابلده یاست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د رومیل څخه راغلي یاست نو داسې معلومیږي چې تاسې به دپادریانو له پاره ډیر مهم پیغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ یاست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته یو ستر ه مانۍ راشي ، دا مانۍ په پخوا زمانو کې ډېر ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادریان په لاس درشي . د پادریانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړیږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدین خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسیدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتیریدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته یې یوه ستره مانۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانۍ ته ورغلل او د مانۍ په ستره دروازه کې یې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بیا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وویل :
زما دوستانو ! مونږ د رومیل د ولایت څخه راغلي یو . په دغه جزیره کې نا بلده یو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او یا دهغه د نائب اردیس سره ووینو ، مونږ هغوې ته یو ډیر مهم پیغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته یوډیر خراب خبر او خپل فریاد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه یې یوه وویل :
دغه ښي لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کیږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګیاه انتظام شته ، بیا بیرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري اردیس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډیره ښه وخت دې تاسې کولاې شې ددواړو سره په یوه وخت کې ووینئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدین او قادر خان ډیر خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته یې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګیا یې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې یې چې د زینونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پریښودې . مګر هغه ضروري سامان او خورجینه یې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو یی بار کړل اوبیا بیرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. یو ساتونکي هملته ولاړ پاته شو اویو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ .
عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکي د یوې خونې مخته ودرید، هلته ددې تر مخه یو بل ساتونکي هم ولاړ و ، هغه ساتونکي چې دوې یې له ځانه سره وړې و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکي سره د لږې شیبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بیا د قادرخان او مظفرالدین لورې ته راغې او هغوې دواړو ته یې وویل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه یو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اویا د هغه د نائب اردیس سره د کتلو زمینه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بیرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکي دوې ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادري به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته هغه ساتونکي بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوې سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوې غواړي له تاسې سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځني عمر دوه کسان ناست و ، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوې يې ډېر زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوې څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دې تاسې دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسې فرياد څه دې ؟
د ستر پادرې د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږېږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسې څخه وپوښتم چې تاسې د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنۍ چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرې ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوې د انجمن له پاره ډېر ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرې نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډېر عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتۍ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس ووايايست تاسې څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرې په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را څرګند شوي و . دهغوې ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډېر انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرې کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډېر افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځاې کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسې نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې ووايااست هر څه چې وايې په زغرده يې ووايې؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځاې يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللې و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . على پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړې و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځاې د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس حویلی ته ور ننوت لمړی یې د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د یونیسیس په حویلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او هملته یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.

د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ځخه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و ښښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .

مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .

د قادرخان په دې ځرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسې حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکې ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللې وه. ځکه چې ددې ځخه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوي دي ، او یوه د هغوې ځخه د سرویه د پادشاه ماتې او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.

تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید او علي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یوازې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .

شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړئ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایې حکمرانانو ځخه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلي او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې ځخه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو ځخه چې اوس پرې مسلط شوې بیرته و کاږو .

کرسپاس ددې خبرو ځخه وروسته لږ څه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :

دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک ځښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړي دي . ځرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر ځخه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوی له ځانه سره یوسه ،او د خوراک ځښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به یې راړې .

خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره وینو.

ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو ځخه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره یوځاې دخوني ځخه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدين په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکي راغې چې ددوی میلیمستیا یې کړ ې وه ، دوی ته را نژدې شو ، ددوی ډېر زيات احترام اودرنښت يې وکړ اوبيا یې دواړو ته وويل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې کرسپاس تاسي بللي ياست ، همدا اوس ستر پادرې کرسپاس او کوچني اردیس هملته په همغه کمره کې ستاسي انتظار کوي چې پرون مو وروسره کتلي و،
د ساتونکې په دې خبره قادرخان او مظفرالدين خان لږ څه ټکان غوندې وخوړ او د راغلي ساتونکي څخه يې و پوښتل :
دوسته ! تا وويل چې ستر پادر ې کرسپاس او نائب يې اردیس په هماغه خونه کې دې چې پرون مو ورسره ليدلي و په داسي حال کې چې ستر پادرې مونږ ته وويلي و چې د راهبانواوپادريانو ستره غونډه کيدونکي ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولي ،او هلته به د تيرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصاميم نيول کيږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکي هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بيا يې ورته وويل : درونده میلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړی خو ستر پادري کرسپاس غوښتل تاسي د پادريانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بيا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډی پريکړې هم منځته راغلي دي زما په فکر چې ستر پادري غواړې تاسي د هغو پريکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسي دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکې په دې څرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدين يو بل ته په غور سره وکتل او بيا يې په سترګو سترګو کې کومه پريکړه وکړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکي سره يوځای روان شول .
دې ساتونکي دوې دواړه همغه کمرې ته يوړل چې يوه ورځ دمخه يې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په کې ليدنه شوې وه . کله چې دوی هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادريانو يې ښه دروند ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې يې ورته د کيناستو وويل : کله چې قادرخان اومظفرالدين په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل ،نوستر پادرې کرسپاس ورته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما دوستانو ! تاسي يې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پريکړه کړې وه چې نن چې د پادريانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کيدونکې وه په هغې غونډی کې به تاسو ته هم دګډون ويل کيږي، اوکومې پريکړې چې کيږي نو هغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پريکړه وکړه. زما ساتونکې به تاسو ته ويلي وې چې د انجمن غونډه پای ته رسيدلي ده . اوکومې پريکړې چې په هغې کې شويدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پريکړې د روميل ولايت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوی په عزم کې سستي او کمزورتيا را پيدا نه شي او ورته ووایاست چې د راتلونکي مناسب وخت انتظار وکاږي .
زما دوستانو ! کومې پريکړې چې زه يې تاسو ته ډاګيزه کوم هغه به په پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ، مسلمانان بايد ترې بلکل خبر نه شي ، که چيرې تاسي په ښکاره توګه د روميل دولايت نصرانيانو کې دا تبليغ کړئ نود بايزيد سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه ياد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسي دواړه د مرګ له کومې تيرکړي نو په دې خاطر زه تاسي ته خبر درکوم چې دا پريکړې په ډېره پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ تر څو دهغوی هغه پستې حوصلي ددې پريکړو په اوريدو سره بيرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وايم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فيصله شوې دي.
تر ټولو لمړی هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صليبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صليبي جنګ دپيلامې له پاره همدا نن څو هيئتونه د صليبي حکمرانانو په لور استول شوي دې ، تر څو هغوی هغه په ګوته کړل شوو ځايونو ته خپل خپل لښکر را ولیږي.، په دې لړ کې چې کومو هيوادو ته هيئتونه تللي دي په هغو کې هنګرې ،بلغاريه ، دلاچيه بويريا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنيي پادشاه مينوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو ليکونه استولي دي او ورته مو ليکلي دي چې ک چيرې د نصرانيت پاينښت غواړي اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالی نه ډک ژوند تر سره کړي نو بيا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بيرون کړي ، او دا کار دصليبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دې . په دې ډله کې يو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ايټاليې ته استولی،د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دې د خپل ذاتي پيغام په ذريعې د ټولو اروپايي هيوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړی ، زه هيله من يم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې ليکونو په ليږلو سره به ټوله اروپا په ډېر قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپايي حکمرانانو ته دا پيغام هم استولي دې چې هغوی دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اويا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پاې ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې ټیل وهل شوي .

په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسي بریاو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپایي حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړې او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلې نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامی وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.

اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندي کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړو و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یوازې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپایي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندي پاته شي .

ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.

زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولې دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رویې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې . او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي او هغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستې د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانی سره راځي.

ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسې پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .

زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوڅو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .

اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا یي اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چي دمسلمانانو پر خلاف دې دصلیبي جګړې پیل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبي سره راټول کړي چي بیا به دهغي لښکر مقابله نه خو بایزید یلدرم وکولي شي اونه دهغي جرنیل علي پاشا .
خو که چیرې زمونږ د بدبختی اوبدنصیبی حدود خپل اخري حد ته رسیدلي وې اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بایزید اودهغې جرنیل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او یا ځنګه چې مونږ هیله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بیا به هغه مخکني تدبیر ته عملی شکل ورکول کیږی اوهغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تیمور لنګ او بایزید تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهغه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تیمور لنک و نه توانیږي چې روسیه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسیه کې یو ډیر ټینګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بایزید ددې وړتیا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګیزه کوم چې که په اروپاکې بایزید یلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بیا یاد ساتئ چې قسطنطنیه به د بایزید تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته یی وویل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابیر چي نیول شوي مونږ دواړو ته د ډیر زیات قدر په سترګو ګورو ، زه هیله من یم چې دهغه صلیبي جنګ پیل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د یونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغي په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بیرون کړل شي . خو که چیرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبیر او وړاندیز هم د مسلمانانو له پاره د ډیر زیان سبب ګرځیداې شی . که چیرې تیمورلنګ اوبایزید په خپلو منځو کې یو له بل سره ټکر کیږي نو د مسلمانانو ټولنیز ځواک به ټوټې ټوټي شي اواروپا به تل د بایزید د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تیمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځایه قادر خان خبرې وکړې او بیایې څه فکر کاوه بیایې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته یې وویل : مونږ باید د یوه بل صورت له پاره هم تیار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب اردیس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته یې وکتل ،خو پخوا له دې نه چي دوې څه ووایې قادرخان یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ. او ویې ویل :
مقدسه پلاره ! دریم صورت دادې چې که چیرې مونږ په صلیبي جنګونو کې بریالي نه شو اوکه چیرې بایزید یلدرم او دهغه جرنیل علي پاشا د صلیبیانو متحده ځواک ته په یونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دویم صورت اختیاروو،او هغه د تیمورلنګ اوبایزید تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بیا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبیا یې په ډیر عجیبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته یې وویل :
درونده میلمه ! زه ستا د اندیښنو سره متفق نه یم . لمړئ خو زه هیله من یم چې مونږ به په صلیبي جنګونو کې بریالي را ووزو . زه همدا راز هیله لرم چې یسوع مسیح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چیرې زمونږ دعملونو په خاطر د یونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بیا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساپرکن او ایکسلا دواړه شهزادګان به د تیمورلنګ په لښکر کې د ورګډیدو وروسته داسې حالات را پیدا کړې وي چې دبایزید او تیمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بیا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کیدو سره سم به بیا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبیا یي قادرخان او مظفرالدین ته وکتل اوورته یي وویل :
زما درونو میلمنو ! که چیرې تاسو ددېنه زیات دلته په پولوپ جزیره کې تم کیدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وایو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه یو ډول تاسې تر لاسه کړ، بیرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډیره خفیه اوپټه توګه داپیغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته وواياست چې په ډیرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف یو ستر صلیبي جنګ پیل شي ، همدار از په یوناني زمکو کې اوسیدونکي عیسایان هم ددې له پاره تیار کړئ چې د صلیبي جنګ په تیاریو کې د صلیبیانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هغوی ته وسلي او د خوراک زيرمي تياري کړي ، که چيري د يونان خلک همداسي وکړي نو زه تاسي ته ډاډ درکوم چي د يونان په زمکو کي به د بايزيد يلدرم ځواکونه دړي وړي شي .
ددي سره قادرخان او مظفر الدين دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول ، قادرخان يو ځل بيا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته يي وويل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډيره ناهيلي دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسي خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوي کړ، زه او زما ملګري همدا اوس ددي ځايه بيرته ستنيږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کليو ته به هم داپيغام ور ورسوو او ورته به ووايو چي د ناهيلی ته اړتيا نه شته ځکه چي د مسلمانانو پر خلاف دصليبي ستر جنګ پيلامه کيدونکي ده او په هغه کي د مسلمانانو په مقدر کي دناکامی ، ماتي ، ذلت او رسوايي پرته نور څه نه شته.
ددي وينا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدين دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب ارديس سره په ډيره درنه توګه خداي پاماني وکړه او بيا د کمري څخه بيرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدين دواړه په خپلو خپلو آسونو باندي سپاره شول اود يونان د جزيري پولوپ څخه بيرته د علي پاشا د لښکر په لوري را روان شول .
پرلپسي لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

ـ تک وکړ . علي پاشا غوښتل چي دخپله ځايه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته يي وکتل او

علي پاشا ته وويل :
ډګلوي هم دي ،ځکه چي ستا د وينا په اساس دوي د نريوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته يي وويل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چي تاسي راغلي ياست د سلطان بايزيد له لوري راغلي مخبران

دا ډاګيزه کړه چي څه ډول د سلطان بايزيد جرنيل علي پاشا د يونيسيس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کي چي څومره د انجمن

ډسپينا دومره ښايسته نجلۍ وه چي د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدي والي وکړي خو استيفن ډيره بي عقلي وکړه چي

ي پريکړي وکړی :
ژدي وخت کي به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړي .
نيولو څخه علاوه دهندوستا ن په نيولو هم مصروف دي، اوهمدا راز غواړي د روسيي په نصرانی حکومت باندي هم ور
و په خپل منځي جنګ کي دمسلمانان عظمت اود هغوي قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کي به د بايزيد له اړخه اروپا ته
املیږي ،هغوي همدا اوس هغه لوري ته روان شوي دي، هغوي به هلته د تيمورشا ه په لښکر کي د شامليدو وروسته دا کار
اوس پري په پوره چټکتيا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وكتل او ورته يې وويل :
ودواړه كوچنيان پس له دې همدلته تم كيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم وواياست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځكه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښكر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وكتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و كتلې ، هغه وكتل چې دريونا په سترګو كې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالي .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصې ته سلطان ته ور رسيږي
كې به نه پاې ته رسيدونكې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو كې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتۍ له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځې ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده كوم چې زه به هره ورځ ستا كتلو ته را ځم اومابنامي به هم له
ه هم ستا څخه لري اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! كله چې د قومي اهميت داسې پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

وې په لور په كتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا ماندينه هم .
اته اوپه وير كې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملكه و ګرزيده .
پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت وركړ . د تركيې د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيكونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څكلو پيل وكړ.
ه كتلې و چې كوم وخت چې برهان الدين دهغه كمرې ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تكې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا كار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره كولو كې كمې و نه كړم .

غو خلكو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونكي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دكانو ښكار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشیت په راز کې د ابن ادم نمایندګي کونکي اوسي .

ا حالت وي نو بیا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تیزو ځنډو په څیر را نازلیږی او هر
ع کیږي نو بیا یاد ساته چې د ظلم او تیرې ښکار شوې یو سوالګر،بینوا ګرځي ، زه هیله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کیږي . بایزیده ! هغه څه چې مې ویل ومې ویل ، په راتلونکې کې به هم زه د ویلو

ې دې .
د ورسیدو سره سم یې یو ځل بیرته شاته را وکتل اوبایزید ته یې وویل :
ر ددې وروسته برهان الدین په پرلپسې توګه بایزید ته د نصیحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدین د تللو وروسته بایزید خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وویستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغین وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپیر کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له یوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تیمور لنګ د یرغل څخه د

ې متحرک شوې دې . هغه د دې پادریانو اوراهبانو دپیغام په ځواب کې یو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچیه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړئ علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچیه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپایي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره یوځاې د دلاچیه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

یوس هم میلمستون ته ورغله ، هغې په میلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بیایې د ریونا پلار رستاک ته وویل:

ان او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ه ماته وویل چې علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم سره یوځاې ددې ځاېه کوچ کړې دې.
یوس سمدلاسه د میلمستون څخه را ووتله خو ریونا دنریوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلي دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنګ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

که دعلي پاشا سره وخت وايې نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
وې په لور وي، ځکه چې ځو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړۍ د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايي هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ې کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاې د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پريښوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
ې په يواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توګه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اوويې ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړې نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليوني سپې ورميږ ورماتوم. ددې سره

ج ته خپل آس په ځغاسته کړ .

يدو سره سم په ډيره مسحورونکي توګه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لوري دیوه قهر په څیر را خپور شي ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ي ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلي پيل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

، پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څیر پرې خپل یرغل پیل کړ .

کي پریوتي و . هغه فکر کاوه چې ډیر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسي را ښلولي و چې په خپله
ړکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډیر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

ووینې چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې به واسطه دهغه څټ او اوږي ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
ږد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خآنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو وینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ر ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوی له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
تا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندۍ ، بهادرۍ او میرانې تعریف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډیره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میراني او بهادرۍ ته

ه خلکو څټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خویوه معمولي جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډیر ژر پښیمانه شي .

ي علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخری برخي ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوي هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلې کړي .
صرت او کومک هم له تاسې سره دې . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوی وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په خير را څرګند شئ ، زه تاسې ته ډاډ
کومک له تاسې سره وی . الله دې تاسې ته په دې ستر جهاد کې برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوی د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مختنه کيدو حکم وکړ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوی وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکې کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کې سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوی مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوی هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوی هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موږي باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوی درې ړواړه

راپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځای واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځای ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځای د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوی غوښتنه ده چې ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قراری سره منتظر دی ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چې ته څنګه وايې همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوی وپيژندل . ځکه هغوی د سلطان جاسوسان و.

قيقت کې د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوی دی . هغه کتلي چې تاسې او علي پاشا دواړه په اروپا کې په
ډ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوی چې د تيمورلنګ په لښکر کې ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځای د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چې د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چې د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسې سزا ورکړم چې هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوی وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځای د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايي او اندېښنو په ګډ آند کې له میلمستون څخه راووتل ، کله چې نریوس را نزدې

ي کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته یو ډېر ښه خبر راوړې دی.

مد اوعلي پاشا هم ملګری وول.
تاسې درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تیار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره یو ځای د

مراسم پر ځای کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره څومره مينه او محبت لرى ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وى ؟

علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلى دى . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډېر بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ز ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او على پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وى اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ى برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ى يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منى او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښې عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویې ټړل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلۍ ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د ایښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځاې کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندې یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به ارومرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ي تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
بې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ره یو ځاې دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځاې د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

. په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوې سره یو ځاې هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

څیر ګرزیدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلې د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وویل :

لم او دننه حویلی ته یې یونه سم .

ې را وسپېرم ، تر اسمانه به ځیرې کړم ، او ستا په لیندۍ کې به غشې شم او ستا د توري تیره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

مندو کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کیتهنا د علی پاشا سره یا بیا یې دهغوی سره مینه وکړه او ښکل یې کړل . ترڈې وخته پورې ریونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ۍ ؤ، زما دبیرته ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضایع

مونږ د ځانونو په تیارولو باندې پیل کړې ، زویه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ریونا هلته په چت ختلې وه او ستا رازې څخه یې بیرون ستا انتظار پیل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زویه ! که ته اوس بیره کوې نو لږ ځنډوکړه مونږ

ی پاشا سره یو ځای حرکت وکړو .
خوندې ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره یو ځای په سفر روان شول.
تاک ، کیتهنا ، نریوس ، د هغې دمور پربیسا او دواړو کوچنیانو پیژندګلوي وکړه ، سلطان بایزید او ولیعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر یې هم د شفقت او مهربانی لاس را ښکود ،او ورته یې وویلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره یو .
یر خفه شو ، خو بیا سلطان نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل چې :

ځان زما په ځیر غریبې کوندې ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ویلې . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډیر زیات سعادتمنده او

ل جائیداد د نریوس د کوچنیانو په نامه کړې او نریوس دې دخپلې لور په ځیر د ځانه سره دیو ځای اوسیدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زیاتې خوشحالۍ او اسانتیاو تیارې کړل شي ، که چیرې تا نریوس خپله لور ګرځولې ده نو بیا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره یې یو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنۍ برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغي ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښي او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
کبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبیا کله چې سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخپلو لښکرو سره د صلیبیانو ځپول پیل کړل ،
وستي ځادر د تښتیدونکو خوبونو په څیر،بدلیدل شروع شول .

ستي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چیغې وهلي او هغوې یې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجسمنډ په
سره یې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دین ته یې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو یا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پیژانده ، هغه بایزید پیژندلې و . په دې وخت کې یو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پیدا شو چې
ړه او ډال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلې ته په ډیره نازړه توګه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ یم او ستا ددې ګستاخی او بدژبۍ سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال یې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږی تر اخره پورې د

ر دهمغې ځایه یې په صلیبیانو باندې له یوه اړخه یرغل راوست ،دې حملې د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په
انانو رحم وکرم ته پریښودې او په خپله ټولو دتیښتې لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کې ځاې په ځاې کړې او پر هغې یې پهره و دروله .

غبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بندیان کړي و هغوې یې ټول په یوه ځاې کې سره را ټول کړل
وي شیان یې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خیمو لورې ته ولاړ نو په سوالیه توګه یې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش اوعشرت سامان و له بله اړخه یې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په
خوا دیخوا و نه تښتې .

یوه وخته پورې سلطان د جنګ د میدان جایزه واخیسته ، اوبیا په یوه ځاې کې پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا یې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بویري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوې سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نیورس او دهغه ملګرو ته یې هم دخپل ځان سره د کیناستو له پاره وویل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بندیانو په څیر نیول شوي او د اروپا ډیر ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته یې ټولو ته په

میرې خاوندان هم . کیداې شي ستاسې د لمړئ میرانې په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمین ووایي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تیاروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ې یم ،تر څو تاسې هر یو خپل خپل هیواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته یې وویل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف یې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څیر پراته دي . ټولو ته ووایاست ! چې هر هیواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازمیښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هیڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بیرته کیناست او سلطان بیا په خبرو پیل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست یم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووایی نو په کیناستو یې ووایې ، د دریدو اړتیا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نیورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه یو ځل بیا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ایا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئ .

فرازي له ځانه سره لري .

کډې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ړې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولې دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داډول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلې جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویې د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقیننا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه درېږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښنه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتې دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته کتل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه کړ . نه يې د لاش وړونکي منه کړل او نه يې دهغوې تعاقب وکړ . بلکه

ه زرګونو اروپايي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته کړې . بيا کاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ کيناست او سلطان بايزيدېلدرم ته يې وويل :

ر که چيرې داسې نجوني د کوم اروپايي حکمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړئ به هغه په هغوې کې ښه څريدلي واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره يو ځاې اروپايي جنګي بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ف ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يې او د اخلاقو او کړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تکرار وم ، چې که چيرې په راتلونکې کې کله هم صليبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځايه لږ مخته په لږ واټن کې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

ته نجونو هم دا کارو کړ .او د سلطان بايزيدېلدرم په صفت کې يې شعارونه ورکول پيل کړل. په ځواب کې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

رتيب دروم پاپای اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځکه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليکنو
شم . او ددښمن د عکس العمل انتظار وکړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسې پوهيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ کې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و،دا په داسې حال کې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيې

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه کوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس تړم
ا صليبی جنګ د پيلولو فکر او جرأت و نه کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ديراو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغي يوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چې مونږ په نايکوپولس ښار کې تم
ي ؟

شاهي خزانې ته وليږله ، بله برخه يې په نايکو پولس ښار کې د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

شوي و نو لښکر ته يي هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاي کې د سالارانو د اوسيدو له پاره ډيرې ښې خوني جوړې
ي د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايکوپولس ښار ته

ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

مصيبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډې سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ريونا په داسې حال کې چې د
اګې يې نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډيره حيرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډيرې زياتې
ه کيدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دريدلې و. تر څو شيبو هغې په ډير شوق ، ډير محبت سره علي پاشا ته

ې په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نريوس را مخته شوه او هغه يې په تندي باندې ښکل کړ او ورته يې وويل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نيورس هم و ، ددې تر څنګ د صليبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نيول شوې ، بيا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بيرته همغو خپلو خپلو سيمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډينس بحري بيړه
وركړه .

ځانه سره يوسم ،ځکه چې سلطان بايزيدبلدرم هملته د نايکوپولس په ښار کې زما او د ريونا داوسيدلو له پاره ځاې تيار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوريونا يو ځل دلته له تاسو سره ووينو.

ولس ښار کې تيارکړې دې . په دې ترتيب ته کولې شې ريونا له ځانه سره هملته ديره کړې ،خو دا را ته ووايه زويه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پريږده چې اس دې په اخور وتړم او بيرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتي احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و درېږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به يې همدا زه تړم .

و زويه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوې او هم يې دومره اوږود سفر کړې دې .

، زوره وخندل .

او قيضه ترې لرې کړه ، او د زين سره چې کومه څرمنيزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره يې راوړه ، په

ره يې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بيا يې ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قيمتي زيوراتو نه علاوه جواهرات او ښايست او تزئين ډير زيات شيان موجود و ول. د

څه غواړې هغسې يې وويشه .

ي پريکړه تاسې ميره او ښځه کوئ .

ځه يې يوه برخه د نريوس له پاره ، بله يې د ريونا او دريمه برخه يې د سريان له پاره کيږدئ. اوس نو که چيرې تاسې په دې

ور سريان له پاره ورکړئ .

يونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه يې وپوښتل چې ايا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخي چي ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلي مور په لور مخ کړ او

ړي لښکر عکس العمل نه وې را ښرگند شوې ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړې له تاسي څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چي ريونا به له تاسره يو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چي کله چي ستاسي لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لورې

، او تااو بايزيدليدرم ته بل کوم لورې ته دهغوې دمقابلي له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاې د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دې خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کي جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوې ته تاکيد کړې دې ،
، هغوې پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوې پلان شنډ او ځواکونه يې درې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسي ته ووايه، که چيرې په دې لړ کي

ه زړه زړه کي يې ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور یوانځنې زوی یې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته یو ډول اطمینان ور په برخه واې ، دویمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ایا دا خبره به زما مور قیرات نه وې محسوس کړې ؟ او یا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هیڅ شک نه شته ، چې ریونا له پاره ته تر ټولو قیمتي پانګه یې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو میره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره یو ځاې د بروصې ښځه دې سیمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسیږم. خو که چیرې په هغه وخت کې تا ویلي وې او سلطان دې هم په دې خبره

رې وکړم . خو کله چې لږه شیبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په میلمستون کې خبرې کولې چې که چیرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کیدو په ځاې بروصې ته د مور څنګ ته ولیږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کیږي او

ه ګیله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي یې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هیله لرم چې په ډیرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډیر ژر کار و ختم کړو . او بیا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بیا کوم داسې پروګرام را مخته کیږي نوبیا
ږ دواړه میره اوښځه د هغې سره تفصیلي خبرې وکړو اودهغې ښځه به ښښه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوی خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غېږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وويشې نو وي ويشه .

، مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږېږه . بيا نوټول يو ځای يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اېښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې اېښې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړي
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کارېږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکې يم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې ښه نيوکه وکړای شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته یوړ.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځای مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزی سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ٔا ته وکتل او ورته یې وویل :

ه په انګړ کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلې حویلی څخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلې ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلې و په هغې کې د سروزرو او طلاو
رخت چې هغه زما د تورې د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړاو کې پرې ايښې وي او يا يې د ويرې او تيښتې په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلې

ې کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسې واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کې
ې کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوى ، او هلته به نه
ې داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر څو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړې و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځې.

ې د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد همدلته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګې پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

ږينونو سره تړل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د تړلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکې ونې او بوټې او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته همدلته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ې څه ډير تزئين نه دې کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شي اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځي .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

، په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې همدلته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ردې دوه مياشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزيرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپايې
انو ته تاکيدی ليکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې يې پړاو کړيدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نايکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغليو
، چې تر ولکې لاندې يې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تيرشوې دې نو ما اوس يو پلان تر تيب کړې دې :

که په دې سيمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و څپوي .

وپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته يو ډير ښکلې د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چې د قسطنطنيې پادشاه اوس د صليبيانو يو ستړپنا ه ځاې
ځي ځواک همله ته را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به يې د ځپلو له پاره تيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه ستړی ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوی وليږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځای ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپای اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامې له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شی . هغوی

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دی . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د ښمني وړ نه دی .
چې ځومره پادريان او راهبان دي او هغوی هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتي لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوی د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځای لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړی دی. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې ځومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

مي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارئ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځای د سهار وختي

ی و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتي وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړي و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيدېلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
پ په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايي خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزیرې په لور وخوزیدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بایزید یلدرم د لښکر لار ښوونه یې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ی د جزیرې څخه نژدې پنځه

.ر

جزیرې ته د ننوتلو یواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تیاره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسیدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره یو ځای علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې یې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې یې ټول و ښل . په دې ترتیب دشپې په تیاره کې علي

سره را یوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صلیبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بایزید یلدرم د لښکر

ه جوړول پیل کړل ،هغه وخت چې سلطان بایزید یلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او ولیعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شمیره نژدې یولک او پنځه ویشت زره کسان دي ، خو زه چې وینم د صلیبیانو د

نږ د جنګ دهغې طریقې سره بلدتیا لري .

مو چې د نایکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستې ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبیر د اواز داوریدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پیل

پیدا کیږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ویشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه یو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکری ځواکونو تر منځ یوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کیفیت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چیرې مونږ ددې پلان په پلي کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړ هغه طریقه دومره اغیزمنه نه وی . که چیرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دریښتونوالي ،او ستاسې د روح د پایمالولو پسې دي .

ه دې میدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څیر را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چیرې تاسې یوائې یو
ه مو ماته ورکړه همدا سې به پدې جنګ کې هم ستاسې تر مخه ددښمن پر خلاف جنګیږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسې ملاتړې ، ستاسې دوست او ناصر وي او په دې میدان کې به تاسې ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او ولیعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل مرکز څخه ډیر لرې دې ، او بیا هغه د صلیبیانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصلیبیان پر دې
ې څو وارې زیات و .

ې ډیر خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بیا هم نه و توانیدلي د سلطان بایزید یلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او ولیعهد محمد لښکری د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتې ، اوبیا یې داسې په تیزۍ سره لکه د تیز باران په
ر تر منځه ستر ه ګډوډی راپیدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنیو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نیمایی کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کي پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ یقیني شي .

کو باندې حمله وکړه ،د سلطان بایزید یلدرم دا حمله دومره سخته ، او تیزه و ه چې مخته صفونه یې یو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر لیدو پورې وه . د صلیبیانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر یې خپله ماتې و منله او څوک چې توانیدل

چې توانیدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتیدونکي صلیبیان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و څخه هم ډېره وه . زه د هغه خداې ممنون يم چې ددې توپير سره سره يې بيا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو څخه دا خلک ډېر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل څخه هم بدتره ده .

يل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډېره مينه او شفقت سره يې ورته وويل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې يې ويره را پيدا شوه ، سلطان لږ څه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادريان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په څهرو يې د مرګ ويره ، په سترګو کې نا اميدي . سلطان يو ځل د ټولو جايزه واخسته ،اوبيا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادريان ستړې ستړې ډلې د تبليغې ډلو تر نامه لاندې زمونږ سيمو ته راوړې او دخپل دين او مذهب تبليغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صليبي جنګ پيلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتيا انځور يې جوړاو ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زړګونو ښايسته نجونې و نيولې ، هغوې ټولې ستاسې صليبي عسکرو زمونږ د نيولو څخه د مخه بې عفته
نيولې او نه زما په هوډ کې کوم تغير چا رواستلې شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډېر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغين وژنئ نو ايا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن يوې لورې ته يوړل او ټول يې له منځه يوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړۍ نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيدېلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايي چې په سلطان بايزيدېلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيدېلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسي نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيدېلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيدېلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيدېلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيدېلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې ماڼۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کاڼی لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پايلې داشوې چې د اسيا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ډولو شاندار عمارت د تيمور لنګ څلور منزله مانی ده چې د ترک د سراې په نامه يې شهرت موندلې دې

ځانګړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډېر ښايسته بڼه ليکل شوې دې ، دا آيت «کوس » لري څخه هم لوستل کيداې شي .
ان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځايه به تجارتي قافلي له يوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډې هيوادونه اوسيمې يوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختيز باندې ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستې .

وانه وه ، او بيا يې د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيديلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډيرې زياتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړې ستر

ڼيده په کې را ولوشي يوې خواته کيښود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ي وکتل ، نو هغې هم خپل لوښي په هماغه ځاې کې کيښود چيرې چې سريان خپل لوښي ايښي و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازې ته ور رسيدلې وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمنډه کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم یم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نیسه

ره چې کوم سامان ترلې و نو کله یې چې هغه را خسته نو سریان هم ورمنده کړه او څه سامان یې دریونا سره را واخست ،اوبیا

سریان دواړو به د وزو څخه شیده را واخلو او دهغې وروسته به بیا همدلته کینو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خویندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شیده واخستل .

ږخمیانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بایزیدیلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار یې محاصره کړ

چې د قسطنطنیې محاصره به اوږده شي ، تر څنګ یې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً وایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډئ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دریم زوی میران شاه ډیره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتیااو میراني په اساس په لښکر کې هم محبوبیت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تیمور لنګ د سترګو دنور حیثیت درلود. خو ددې سره سره بیا

برخه یې د خپل سپه سالار نور الدین تر قوماندې لاندې پرې ښوولو ، اوبله برخه یې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

ه و چې د تیمور لنګ تاتاریان په هیڅصورت و نه توانیږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه یې په هغې لورې و ټاکل چې د تیمورلنګ ولیعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تیمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سیواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنیقونو تر مخه یې د خپلو غشو ویشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنیقونو تر شا یې هم د غشو ډیري کیښول ، ددې
خه جوړ شوې ډیر زیات لوښي ایښودي و، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وینا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورید چې په پایلو کې یې زیات شمیر تاتاریان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوی لښکر هملته تم

میره یې په ښار کې د لسو زرو څخه زیاته نه ده ، په هیڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندی پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زیات شمیر تاتاریان یې هملته وسوځول او له منځه یې

و کیږي . څکه هر ځل د تاتاریانو دا یرغل په شا تمبول شوې ،پر هغوی د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوی

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي ، ارطغرال و توانید چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړای .

زیاته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخیرې په ختمیدو شوې ، او مجبور شو چې د تیمور لنګ سره سوله وکړې او

حشي انسان په دنیاکې بل پیدا کیږي نه . کله چې ارطغرال د سیواس ښار تیمور لنګ ته حواله کړ نو تیمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوي د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغي دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسي الغ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښۍ سبب شي

برخي د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکي کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې يي شپيني حملې وکړې چې خپل ځانونه يي نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يي ډير ښه
ي و د همدي يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

ځومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميرانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يي وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې هملته ډېرې کړل شي . له تاسره یواځې ستا سالار نور الدین اوستا لمسي ولیعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخیمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بایزیریلدرم د پولوپ په جزیره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو یاد ساتئ چې سلطان بایزیریلدرم به زمونږد لښکر و د شمیرې د په نظر کې نیولو پرته دفاسفور س د
نو په څیر به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسیږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنیه کې یوه ورځ زیات وکم تم شی او بیا به
دجنګ کومه طریقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غوږ کیږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بایزید د لښکرو سره ټکر پیلیږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بندیان کړې او ماته به یې راوړي ،او دبروصې په خزانې به ولکه وکړي .

ڼو نو مونږ ته به یې ډېره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره یوسئ ، نو بیا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کیږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او ولیعهد محمد استوي ، که چیرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بایزید سره یواځې څلویښت زره فوځ پاته کیږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تیب به نور الدین او محمد هم دعلي پاشا او ولیعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
لطان دې چې تر نن ورځې پورې یې د سترو سترو جابرانو تر مخ یې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
. په تاریخ کې په طلاي ټکو ولیکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي سترې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزره مسلمان سپاهيان يې ژوندې

وخته هغه ګونګ ،ضُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

زمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

نځورونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرګندولي ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندې بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
دې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د خټوپه ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او سټروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې يو غم ، يو الم او يو افسوس و ، نو يو ځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او

رلنګ زما زوې هم وژلي دې ، لکه چې تاسي هم واوريدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندې تر خاورو لاندې کړل ،

وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دي سيمو کي مونږ د شمير ډيرښت ته کوم اهميت نه دې
ره . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنيي په محاصره کولو باندې بايد خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

څخه يي غيږه چاپيره کړه په داسي حال کي چې ريونا د علي پاشا څخه د اس واګي واخستي ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دي ، ريونا هم علی پاشا ته کتل اوهغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګينه وه ، بيا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تيغه نه وې تير کړي ، دې ظالم د سلطان بايزيد يلدرم زوې هم له تيغه تير کړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تيمور لنګ مقابله هم وکړ و. خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تيمور لنګ د
د غم او صدمي سبب ګرځيدلي ده .

ختهپورې ريونا ، علي پاشا او قيرات درې واړه هلته په ميلمستون کي ناست و ، سريان هم بيرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې څخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې څخه د

رتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تيارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړي دي . په بروصې کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پريښودل

وروسته هغه همدلته د درياب په غاړه په غرنۍ سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنگ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنگ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغي .

وړود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنگ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

تکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغي

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقرې په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دی ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلي وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتۍ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکي دي او نه د جنگ څخه مخه گرځونکی دي .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهۍ سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د گټې ديورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوی له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ڠخه خوندی پاته شي .

، په دې ترتيب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تيښته کې روان و او د سلطان بايزيد يلدرم يولک شل زره فوځ د

ايزيد يلدرم د لښکر د ويرې د خندق د ويستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې ميدانو ته رارسيدلې و .

اچولي واو دا يو داسې حرکت دې چې د انسانيت پر خلاف ګڼل کيږي .

سلطان ځني خويونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به يې د خپلو سفيرانو د ليږلو را ليږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ى دسلطان بايزيديلدرم د مقابلي له پاره تيار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

نده کې يې پريکړه کړې وه چې کله سلطان بايزيديلدرم ددې مقابلې له پاره راشي نو تيمورلنګ به د الغ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي وليعهد محمد سره يې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تيمورلنګ په خپل لمسي وليعهد محمد باندې تر ټولو ډير باور درلود .نو په دې خاطر يې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بايزيديلدرم له اړخه ککړ و بيا يې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خيمه

علاوه په لښکر کې ډير کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بايزيد همدومره وفادرا و لکه څومره چې يو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذيتونه او ستونزي يې زغملې او هيڅ ډول شکايت يې نه کاوه .

و مخته خپله خيمه و دروله نو بيا دتيمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بايزيديلدرم د راتلو سره سم د
ح ته يو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه يوه لمحه

ى يې له ځانه سره هملته پريښود ، دويمه برخه يې وليعهد محمد ته او دريمه برخه يې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بايزيديلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سايرکن اوايکسلا سره يو ځاې پاته شول..

په دې ترتيب د تيمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بايزيديلدرم په لښکر لکه د مچو او ميږيو په څير را پريوت .

و باندې ور پريوتل .

د زوې وليعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، وليعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وينه تويونکې حمله وکړه او هغوی يې تر ډيره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډير جرأت نه کار
ب يې داروپايي دوو شهزادګانو څخه د يوه کار و ر خلاص کړ. اوس ايکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور يې

، کله چې د تيمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تيريدو سره کيداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسيږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړې وه . بيا سلطان بايزيديلدرم دتيمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تيز زغليدونکې آس سپاره
ئ او يوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبيا د نوې جنګ

ه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تيريده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتې . په دې تر تيب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تيريدونکې دښمن له منځه يوړ او پخپله

ب عسکرو يې زغم و نه شو کولاې اويوې لورې اوبلې ته يې د تيښتې مخه کړه ، بيا وليعهد تر ډيره پورې شاته ، ان
ب پيل شي.

ښار راوړي او په دې ترتيب په پا شاکيدو باندې بريالي شي .

اندې د ملخانو په څير را توې شول، سلطان بايزيديلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته يوه

رځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ويستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يې ژوندې و نيوه ، او هغه يې و تاړه او په پړاو کې پروت تيمور لنګ ته يې

اړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سينه زخمي شوې وه او

او ستا زوې وليعهد محمد هم د خپل څلويښت زره عسکرو سره يو ځاې د تيښې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچيانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د يقيني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړې دې . خو ګوره تيموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو ياد ساته چې په اخلاقي توګه ته

يمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په يوه خونه کې کيني اوکوی يي .
ته لږ څه د انصاف په حدکې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بيا وو ايه چې ايا رښتيا ته فاتح يې ؟ ايا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بيا

يد لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهيانو چې بايزيد يې لاس تړلي دلته د تيمور خيمې ته راوستې و دهغه
ی هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تيمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتيمور لنګ د حکم سره سم يې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بايزيديلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې وليعهد محمد دواړه تښتيدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره يو ځاې په وتلو برياليي شول . هغوې د هيلس درياب څخه تير شوي دي او په هغه بل لورې غرنی سيمو کې

طوری په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ګ هغوې ته قاصد ور وليږه اوخبر يې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نيولي دې او اوس

يه سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډيره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تيمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخې ناول شپږ ويشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدين سره په خيمه کې ناست و او په څه مسله يې خبرې کولې چې د هغه يو ساتونکي راغي او ورته يې وويل :
اقا! د بايزيد د لښکر سره چې کوم بنديان مونږ نيولي دي په هغوې کې يو معمر شخص برهان الدين هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته يې وويل چې هر څه چې د برهان الدين په هکله وايي ويې وايه . اوژر يې راته ووايه .
ساتونکي وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې ټاکل شويدي ،وايي چې د بنديانو دډلې څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان
الدين دلته راوړې دې او د خيمې نه بيرون ولاړ دي او د اجازې غوښتنه کوي.

ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډيرې قصې اوريدلي دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمې ته راوړئ، زه غواړم و
پوهيږم چې هغه څه غواړي .

ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځاې کې د
ه و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځاې ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :

د هم يواځې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه
تاسې ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصې اوسيدونکې يم ، زما نوم برهان الدين دې او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.

تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:

ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .

برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :

ې تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړې دې ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.

د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل :

ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنګ دخپلې خيمې څخه د برهان الدين سره يو ځاې بيرون شو.

ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمې د
دې . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړې چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..

تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده....بايزيده ،بايزيده زما زويه !

په خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .
رو يو بل ته کتل ، اوبيا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :

ې . ما تاته څو وارې ياد ه کړی و ه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړې نو تا ولې دا
په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يواځې زه
،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکي به ټول ستا په لټه کي و ي.

برهان الدين د لږڅه وقفې نه وروسته بيا بايزيديلدرم ته وويل :

ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خداې هر قوم ، اودهر ملت دلارښوونې له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر
کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خداې له
ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مې ويرولې
وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې
غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .

ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا
ځکه چې کله چې دخداې له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .

دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوې او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګۍ يې وهلې ، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شوندې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ
ان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :

بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستورې را وکاږی؟ برهان الدين تردې ځايه خبرې و کړې او چپ شو.

سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :

نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوې په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په
وب وي ، نود خداې عذاب پر ده ولې نه را نازليږي ؟ ولې يې خداې نه نيسي ؟ دا عذاب ولې يواځې پر مانازل شوي دې ؟

دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :

بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د
د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيورې وې . ستا پلار او نيکونه په ريښتانې توګه دخپل رعيت له پاره د خداې
که چيرې ته زما د پوهاوې په واسطه توبه کړې وې نو تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ي تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دې نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خیر په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، تولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدين لږ څه تم شو او بيايې دلږ څه فکر کولو وروسته وويل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځایه راغي . بايزيده ! هغه څه چې ما تا ته ويل غوښتل هغه مې درته وويل ،
ګ هم ستا په خير په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک ترې خوندې نه شي پاته کيدی .
دقسمتي وه چې د څلورو خواو څخه مې را پرېوتونکې پانې و نه شواې کتلې . يواځې د تورو شپو له پاره مې د ښايست
د اخلاص وريځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چيرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمرانديتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتيمورلنګ په کتلو سره بايزيد خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدين تيمورلنګ ته وويل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نيولې دې ، ما چې څه ويل غوښتل هغه مې ورته وويلې ، اوس نو ما ته د خپلو هغو ملګرو سره
ديو ځاې کيدو د بيرته ستنيدو اجازه راکړه چې له ماسره يو ځاې بنديان دي .
راځه ، زما سره يو ځاې راځه ، تيمورلنګ په مړژواندې اواز وويل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خيمې څنګ ته راغي نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يې مخ کړا و ورته يې وويل:
ه ته دهغه آينه ور وښووله ،برهان الدينه ! په هغې اينې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګرې پرېږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هيڅ ډول بنديز نه شته.
شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملګرو سره يو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تيمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****
او د ميلمستون ديوال ته يې ځان تکيه کړ. دهغې د حال څخه څرګنديده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ريونا او سريان
رسيدو سره سم قيرات په خپله غيږ کې و نيوله ، او د شا له اړخه سريان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا يې پيل وکړ. خو
ي ځکه ريونا هم ژړل او د سترګو څخه يې اوښکې را رواني وې، او په خپل ژړغوني اواز سره يې قيرات ته وويل :
پيل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بيرته راستنه شوې پې پخوا
نوځي ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يې د قيرات په اوږې ايښودې و او په کوکو کوکو يې ژړل .
ه يوه اړخ کې ريونا او په بل کې سريان را ونغاړلې ، ميلمستون ته يې ننويستلې اوپه ډير غمژن اواز سره يې وويلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قيد کې نه دې ورغلې . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بيا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصيلي خبره وکړم.
ل واړه هلته ميلمستون ته راغلې اوکيناستې ،قيرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې ايښې و ه د هماغه ځايه يې بيا وويل :
ل محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سيورې ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
د عيش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلې هغوې هم دا ډاګيزه کړېده چې د سلطان بايزيد
يلدرم سره دهغه زوې موسې هم نيول شوې دې .
قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
مير وايي چې نورالدين د ډير نيک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندې کوې او ددين د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ي له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به يې لوټلې و . نو خداې دې نورالدين ته خير ورکړي . تاسو وکتل چې هغه د خپل
نه يې کوم اوسيدونکي ته زيان ور ساوه او نه يې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې يو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبربادۍ څخه خوندې پاته شو .
دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بيا يې په ډيره غمژنه توګه وويل.
کر سره را وتلې وې او په کوم خوندې ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړې ، کيداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړي چې تيمورلنګ ددې ځايه څخه د خپل لښکر سره يو ځاې کوچ وکړی .
دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
وپايي حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنيې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړې تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوې علي پاشا اووليعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
يزيد يلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډيره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه يې بنديان شوی دي ، په دې بنديانو
کې زما وروړ برهان الدين هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما وروړ برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدین په
وشحاله شوې ، برهان الدین هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل :
په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځاې دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لږه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویی ویل :
تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه ه د لږی شیبي د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وی ویل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.
الدین ددمې په خاطر توقف وکړ. سرېې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، اوویي ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلي و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقری ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لري په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلي شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې دشپې له منځه یونه سي.
لي ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډیر
ی شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندې کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ې کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میړه او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
سوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقري پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .
الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وې ویل:
ې پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږي ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځاې وخورو .
ې واړو سره یو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغوی دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځای ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دی ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یې هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوی ته دداسې کولو
تې اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستي و.
رلودې ، نو په دې خاطر دوی همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوی و پیژندل چې ددوی مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوی د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځای د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دی ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوی دې د تیمورلنګ سره یو ځای د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځی وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . وروره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
هملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځای د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شي انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنگ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقري دښار په يوې دروازې ور
لکه ځارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
ستله ، بيا گوره وروره ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقري دښار په اطرافو کې د هغوې په لښکر باندې شپينۍ وينه تويونکې بريد وکړو . هر څه چې مونږ
، نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنگ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يې وويل چې :
ښار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسي په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلي دې ، تر څو د تيمورلنگ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسي دددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توگه د هيلس درياب څخه تير او د انقري په لور وخوځيدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنگ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلي او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د گډون له پاره اروپايي حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوې په جشن کې د گډون له پاره د تيمورلنگ د فوځ پړاو ته ورسيدلي دې .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دې . کله چې تيمورلنگ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنگ دخپل فوځ يوه برخه
ې کوم زيان د تيمورلنگ له اړخه رارسيدلي دې نو که خداې غوښتل نو تيمورلنگ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ا ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
رې نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمې پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسي له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسي ته نه شم بيانولي ، په هر حال هغه پلان چې تاسي ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لړيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لږې لږې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترگو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
. محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنگه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقري ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې هملته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنگ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنگ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوريدلي دې ؟
د تيمور لنګ وليعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وويل :
ور داخل شوي دي زه پوهيږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډيره ښه خبر دې ، په تير جنګ همدې علي پاشا او وليعهد
نيو لمنو کې ور ننوتل ، هغوې ته په دې تيښته کې بايزيد هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نيول شو او دوې دواړه و تښتيدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هيله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو
يوځاې تيار کړې دې هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته يې وويل، ما ته ووايـاست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکې دسهار اذانونه پيل شي نو بيا به زه د يرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسې منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلي ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تيمور لنګ ډير زيات خوشحاله شو او بيا يې په ډيره مينه خپل لمسی ته وويل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، يا له ځانه سره خپل ورور الخ خان يوسه او يا سپه سالار نور الدين له ځانه سره ملګري کړه .
ول يواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هيڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګرى نه کړم . اوس خپله دويمه
خبره را ته وکړه.
بيا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې يرغل وکړه ، نو په دې تر تيب به مونږ د انقرې د فتحي دويم جشن هم و لمانځو .
، چيرې دکوم علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او يا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پيدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري بڼې ورکولو حکم وکړئ . زه هيله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نيوکه و نه کړې .
تيمور لنګ تر يوه وخته پورې دخندانه شين و . بيا چپ شو او څه فکر يې وکړ بيا را پورته شو او ويې ويل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځايو کې و ساته ، که چيرې ته د وخت نه مخته هلته ور
، هم ورسيږې نو داسې يلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي يلغار سره انقره د ېښنو و غورزيږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډيره بې صبرئ سره ستا انتظار کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تياري وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تيمورلنګ دخيمې څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (٢٨)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (٢٨مه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخي ناول اته ويشتمه برخه لولئ :
٥٠ *****
هلته د سلطان بايزيديلدرم جاسوسانو په ډيره بيړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوې د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تيمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تيمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت يرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پيل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوريدو سره سم خپل جنګي تيارې نور هم ځواکمن کړ . دانقري دښار په ديوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچني کوچني منجنيقونه نصب شوی و او تر څنګ يې د تيرو ډيرې لا هماغسې موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ويشتونکې کينول او دهغوې سره يې دغشو انبارونه کيښودل . تر څنګ يې دديوال دپاسه د تيرو بارې جوړې
کړې ، اوښاريانو ته يې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
ديوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تيرې دې ووروي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې ديوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنیولمنو کې علي پاشا او ولیعهد محمد ته هم ورورسید . په ځواب کې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنیو سیمو څخه راوویستې او د هیلس ددریاب څخه تیرې او همله یې په پوره تیاری سره سنګرونه و نیول .علي پاشا و اولیعهد محمد دواړه د هیلس ددریاب په غاړه د غره په یوه اوچته څوکه باندې کیناستل او انتظار یې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپینوالي راښکاره شو نوعلي پاشا ولیعهد محمد ته وویلې :
وروره ! زمونږ د ازمیښت او امتحان وخت را ورسید. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پیل شي ، اودهغې سره سم به دتیمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې یرغل پیلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شیبه وروسته د هیلس ددریاب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبیا د خپل لښکر سره یو ځای د هیلس ددریاب څخه راتیر شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په دیوالونو باندې دختلو اراده به له یاده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پیل کړم . زه به هم ستاسې په څیر د هیلس ددریاب څخه تیر شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هیله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بریالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبیایې ولیعهد ته وویلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه یوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تیمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت یوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بایزیدیلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسیږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تیمورلنګ او دهغه سالار نورالدین داسې نه کوي ، یا خو دوې دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او یا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور تیله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوې مقصد او تر ټولو لویه اراده به داوي چې زه خو یا د تیمور لنګ لمسي ولیعهد محمد ژوندي و نیسم او یا لږ تر لږه هغه له منځه یوسم . نو تیمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړیني او یا ژوندي نیولو خبر د جشن په منځ کې ور سیږي نو بیا فکر کوه چې تیمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ولیعهد محمد خندان و . غوښتل یې څه ووایي چې علي پاشا بیا ورته په ویلو پیل وکړ . که چیرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هیلس ددریا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړۍ خو د انقرې ښار له دې ځایه دومره لرې نه دې ، اودویم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډیره پورې بیرته انګاز ې کوي او منعکس کیږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واورید نو دهیلس له دریابه تیریږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لویږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځپونکې برید کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هیله لرم چې دښمن به یوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخری پریکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وایه .
ولیعهد محمد تر ډیره پورې چپ چاپ و اوبیا یې وویل : علي پاشا! بې شکه چې زه ولیعهد یم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډیره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډیرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بریالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پریکړه ماته اخري پریکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودرید.
که چیرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره یو ځای دهیلس ددریاب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تیب د جنوب له اړخه ولیعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پریوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډیره بې قرارۍ سره یې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بیدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شي په خپله غیږ کې را نیولې و.
دانقري د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړۍ دا چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څیر ور خوځیدل .

بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیداې شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښې وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه ایښول شوي و بیرون را وویستل شول اوددیوال دپاسه کیښودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنايي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکې وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملي اویرغل خبر دانقرې ښاروال ته رسیدلې دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې .

خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږی ، او هغه به ډیر ژر هغوې و ځپوي .

دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړی فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .

ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغي ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .

دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخۍ یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخیژي نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیږو ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیږې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړی یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .

کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لري .

د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څیر ګرم شو .

دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړې دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځاې د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .

تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځاې د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .

ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل

د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځیر په څیر یو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .

جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .

د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې ایني په څیر ګرځیدلې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډیره وخته پورې دهغوې بیرته منظم کیدل شوني نه ښکاریدل ، دهغوې ټولې لیکي ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تیمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډیره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف یې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې یو ځل بیا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نیمايی پورې ، هغه ځای ته ځان ر ا رسولې و چیرې چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .

د جنګ د پیلامې دمخه علي پاشا ولیعهد محمد ته ویلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تیمورلنګ لمسی ژوندې ونیسی اویا یې له منځه یوسي . دخپلې همدې ارادې د تکمیل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره یو ځای د تاتاریانو لښکرې سره وشکو لې او د تیمورلنګ د لمسي پورې یې ځان را ورساوه . اوبیايی په ډیر قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تیمورلنګ لمسي ته وویل :

د تیمورلنګ ظالمه لمسیه ! زه د بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ یم ، اوتا ته زیرې درکوم چې که زما خدای وغواړي نو راتلونکي سهار به ستا څیره د وینو ډکه ووینې .

د علي پاشا په داسې ناڅاپي راتلو سره د تیمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته یوځل بیا وویل :

د تیمور لمسیه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څیر دې دهغه په نیولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .

د تیمورلمسییه !اوس چې ته زما تر مخ یې نو ولیکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرګ راوړنکي اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تیمور ته ورسیږي نو یاد ساته چې دهغه عمر به د سلګي وهونکې ژوند په څیر په نوحه ویلو باندې تبدیل شي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تیمورلنګ لمسی ډیر په غضب شو او په ډیره بې باکۍ سره یې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حیثیت څه دې ، ایا ته پوهیږی چې د شا له اړخه دڅلوېښت زرو عسکر وسره او ولیعهد محمد به دڅلوېښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چیرې تاسو دا فکر کړې وې نو د ا ستاسې خوب اوخیال دې ، له ځانه سره ولیکه چې زه به تا د جنګ په میدان کې و نه وژنم بلکه د بایزید په څیر به دې بندي کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنیزه پنجره تیاره کړم تر څو د طوطي په څیر په کې پروت اوسې. اوبیا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .

د تیمورلنګ لمسې چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وویل :

د تیمورلنګ لمسیه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چیرې زما خدای ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبیږم او زه تاته یقین درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځایه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ویې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتیمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .

تر ډیره پورې یې یو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، یو بل ته یې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاویې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډیر زر د تیمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو یو ځل بیا د زاویې په بدلون سره علي پاشا د تیمور لنګ لمسي ته یوه موقع ورکړه خو بیا یې خپل توره په داسې شان پرې را خوشې کړه چې د تیمورلنګ د لمسي اوږه یې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتیمورلنګ لمسي د آسه پریوت او چیغو اوسورو یې ټول میدان و نیو. کله چې تاتاریانو خپل سالار په وینو رنګ د آس نه راپریوتې او پر زمکه لوغړیدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ یو هنګامه جوړه شوه ، او په ډیره بیړه دتیمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بایزید یلدرم سپه سالار علي پاشا د تیمور لنګ لمسی وواژه .

دخبر په خبریدو سره سم دتیمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري یو ډیر بد حال را پیدا شو ، علي پاشا او د بایزید زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره یو ځای د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاریانو باندې یې حمله وکړه .

اوس نو د تیمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تیمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پیل شوې وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتیدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تیار کار پیلکړې و . په دې اساس په ډیره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شمیره مخ په کمیدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کیفیت د بایزید زوې ولیعهد محمد راوستي و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوې د ځانونو دخوندي کولو له پاره يواځې يوه لاره وه او هغه هم دهيلس ددرياب په لور .نو کله چې هغوې متيقين شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتې دهغوې مقدر ګرځيدلې ده نو بيا هغوې ټول د هيلس ددرياب غاړې ته را وتښتيدل. خو دې لورې ته تيښته هم څه اسانه کار نه و..
علي پاشا ، وليعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوې داسې تعقيب کړل چې په تيزۍ سره يې دهغوې وروسته ټول دتيغه تيرول او دهغوې شميره يې بيخي را ښکته کړه ، هغوې چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره يو ځاې د هيلس په درياب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، وليعهدمحمد او دانقرې ښاروال هغوې ته د تيښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوې غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډيرو لږو ته د درياب څخه د تيريدلو فرصت تر لاسه شو .
دهيلس ددرياب اوبه د تيمور لنګ د لښکر په وينو باندې سرې وې .
د تيمورلنګ لښکرو ته د ماتې د ورکولو وروسته دهغوې هغه کسان چې ژوندي نيول شوي و هغوې ټول يې په يوه ځاې کې سره راټول کړل ، اوبيا علي پاشا د جنګ په ميدان کې هغه ځاې ته راغې چيرې چې دتيمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجين څخه يوه بنګه را وويسته ، هغه يې د تيمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وينه کې ککړه کړه ، پر هغې يې يو خط و ليکه ، لږه شيبه يې د خولې په پوکې هغه په وينه ليکل شوې خط وچ کړ. اوبيا يې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجين کې يې وا چاوه .
هلته نژدې ولاړ وليعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت وليعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .
وروره ! تا خود تيمور لنګ د لمسي په وينه باندې دا کاغذ وليکه ، ايا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهيدې شم ؟
علي پاشا دخپله ځايه راپورته شو او وليعهد ته يې وويلې :
زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې ليک څخه څه ډول کار اخلم.
وليعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتيمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بنديانو څخه يو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بيا د تيمور دلمسي په وينو ليکلې کاغذ يې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته يې وويل :
زه تاسې ټول ازادوم . تاسې بيرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتيمورلنګ د لمسي په وينه يو ليک ليکلې دې ،کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسيږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تيمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد ياست ، تاسې تللې شئ.
دعلي پاشا ددې پريکړې څخه بنديان تاتاريان ټول ډير زيات خوشحاله شول. بياد هغوې څخه يود علي پاشا خوا ته راغې او په ډير عجز او انکسار سره يې وويل :
مونږ ستا ممنون يو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پريښودو چې بيرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره يوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهيږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بيرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .
علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوې په ډيرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چيرې چې ددوې آسونه تړل شوي و. هلته يې خپل آسونه و لټول اوبيا چې کوم آس کوم يو ته په ګوتو ورته ، په همغه يې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانيده . علي پاشا او وليعهد محمد هم دهيلس له دريابه را تير شول .هغوې د همدې غرنيو لمنو څخه تير شوې و او د تيمورلنګ په لښکرو باندې يې يرغل ور وستې و . د انقري ښاروال هم بيرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځايو ته يوړ او په ښار کې يې ځان د پخوا په څير يو ځل بيا په محاصره کې واچوه .
٥١ *****
هلته په پړاو کې تيمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تيمورلنګ سلطان بايزيد هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ويستلې و او په جشن کې يې را ګډ او ور ته يې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځاې برابر کړې و . دتيمورلنګ سالار نورالدين چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزانې او دسلطان د حرم څه وګړې له ځانه سره راوړې و هغوې يې هم د جشن په وخت کې دنمايش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بايزيد ته يې هم د هغه يوه جوړه کالي ورکړل چې وايې غوندی ،خو هغه د هغوکاليو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چپنه يې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستې وه هغه يې ورته په زور واغوستله ، هغه ته يې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهې نښې په څير يې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .
ددې ټولو هر څه وروسته تيمورلنګ د جشن د پيلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وينځو او د سلطان د حرم ښځو ته يې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستې وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،

دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په څښلو پیل کړې و. خو سلطان د شرابو د څښلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنۍ په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .

د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .

په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړې توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .

هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نزدې شو او په ډیر رازدانه توګه یې ورته وویل :

اقا!د انقري څخه یو څو کسه سواره راغلي دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.

تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یېووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقري څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .

په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را نښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلي سورو څخه چې کوم یې ډیر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستې وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه یو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پیغام څخه خبر شم .

څرنګه چې ساتونکی غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .

د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړی و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.

لږ شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:

اقا! ستا ساتونکي زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلي یم اوله ماسره تاته یو پیغام دې .

تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي یې ووایه .

په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .

د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارۍ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلې و.

دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوې موسې هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلى دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:

تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولې شې په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .

تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکې يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .

دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دې. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوې اوسي .

تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقرې به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .

هغه جنګ چې مونږ د انقرې په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوې ده .

تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايې باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رښا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوړه او نازوغتيا نڅونکې نه شو کتلی .

تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوې وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .

زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښنې او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروې ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ې خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلې نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .

د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وې .

دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :

تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزیدددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسي ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایي او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکي ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسي د پنجرې په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسي دخپل پلار د پنجرې مختته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارنې ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسي ته غوښتل څه ووایي چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نزدې شوه او په خندا یې موسي ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسي ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایي ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسي په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :

ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولې دې . کیدې شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلې وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلې و او رالیږلې یی و. په هغه کې یی ورته لیکلې و چې که تا زمونږ څلوینښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړې و چې که رښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ اوانتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لیک ځواب څه ډول ورکوي ، ایا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او یا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سیمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپینا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بیا یې سلطان ته وویلي :
درونده سلطانه ! دا تیمورلنګ هیڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلي ، بلکه زه به تا ته دا ډاګیزه کړم چې تیمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کیداې شي هغوې د هیلس ددریاب په غاړه په غرنیو لمنو کې د علي پاشا او ولیعهد سره مخامخ کیدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځایه دکوچ کول تابیا کړی ده ، هغه ددې نه ویریږي چې هسې نه چې علي پاشا اوولیعهد محمد پرهغوې دلته هم یرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکي زیان ور ورسوی.
د ډسپینا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شیبه وروسته تیمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه یې په اوښانو او نور و باریدونکو حیواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر یې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغاری وهل کیدی او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تیارې نیول کیده ،اوس د هغې څخه د تیمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تیمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بیرته د سمر قند په لور ته ، نو بیا په هغه لښکر کې یې د خپل لمسي په غم کې تورې جندې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتیا وه.
پرلپسي لري .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول نهه ویشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تیمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانیانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بایزید دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي ولیعهد د سترګو نه ورک و . او ریښتیا هم په څرګنده تو ګه داسې بریښیده چې د عثمانیانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډیره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبیا هم هغه وخت چې تیمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بیرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډیرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل یې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللي زمکې بیرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډیره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بیا هم هنګری ، بلغاریه ،دالاچي ، او ډیرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشیو سرونه را پورته کړل . یعنې هغوې د تیمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسې هم کتل شویدي چي عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلي تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چي عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځاې ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چي د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅي کولي ، نو هر چا دا فکر کاوه چي د تیمورلنګ ددې ضربي په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ي ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخي و ګرځولي چي ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چي تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځاې کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میړانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چي وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چي : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلي سلطي لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چي هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چي په خوشحالی سره یې دهغوې محکمي او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوی په عیش او عشرت او بداخلاقیو کې مصرفیدل. عثمانیانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترئ له پاره د انسانیت لوړتیا معیار وګرځاوله ، او په ډیرې نیکې طر یقې سره یې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلي مخته لیکي چې : د عثمانیانو لمړئ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدین و . دوی دحکومت په نظم او جوړښت کې ډیره زیاته پوهه درلوده ، هغوی د عدل ، تنظیم او فوځي امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړی روزینز نظا م جوړ کړی و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چینه شمیرل کیږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړیکي پرې کړې و اویواځې او یوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه یې ویاړ محسوساوه .

بیا د دهغوې د نورې زیاتي حوصلي په خاطرد عثماني ترک سلاطینو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربیه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کیدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې د اډ او دهغوې په هیلو کې یوه نوې جذبه را ټوکیده ، او د هر وخت نه په زیات د عثماني ترکانو تابع او مطیع ګرزیدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوې د کرچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغیزو چې مسلمانان اوعیسایانو دوه مختلف النوع قومونه په یوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې یو وخت دروم په شهنشاهیت کې ټول ولایتونه تر یوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بیرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بیرغ په رپیدو سره د اسیا تر زړه او د اروپا او افریقا تر ساحلونو پورې ورسیدل.

په هرصورت دا یوه پریکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازمیښت کې اچول شوي دي نوهغوې د یوه نوې ځواک سره بیرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تیمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانیانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان یې و نیوه ،او دخپله ځانه سره یې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سیمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بیرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او ولیعهد د پوهې ، اتحاد ، زړه ورتیا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلې خوا نه کله چې اروپایانو ته خبر ورسید چې بایزید یلدرم د تیمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه یې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دڅواونیو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کیده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسید چې د عثماني سلطنت د تیمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپایي صلیبیانو یو ځل بیا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځي سلا مشورو وروسته دا پریکړه و شوه چې یو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څیر، د نایکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپایي سیمې بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحیرې څخه تیر شي او د ترکانو اسیاي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادئ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوې دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړې شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوې ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنئ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړئ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنئ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوې یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوې ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانئ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړئ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنئ ته یې پراختیا ورکړې ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوې سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوې ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلی و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولی یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومي ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

۵۳ *****

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسي دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مي تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسي یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدین پخپله ستاسي په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسي ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځای ولاړ و او خپلې شونډی یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکي په تیرلوړه ځاې باندی سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډير عاجز او مسکين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدايه ! که چيرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي يم نو اې پروردگاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون کړم . اې پروردگاره ! زما قوم همدا اوس په ډيرو مصيبتونو ، تکليفونو او غمونو کې اخته دې نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وگرځم چې په ستره بيديا کې ځليدا سپوږمۍ او شگې اوبه گڼي . اې پروردگاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې کې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترگې يې په خپلې لنگۍ باندې وچې کړې ، د وليعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته وويل :

په دې غرنيو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کيدو مبارکي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هيلي چې د تيمورلنگ په واسطه پيدا شوې ده نو ډير ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته را وگرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې وينې تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښيگڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بيايي علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واي .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايي خو علی پاشا يې خبرې غوږ کړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوي نو بيا علي پاشا څوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لکه څنگه مې چې دپوره ريښتونولي سره د بايزيديلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړي ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايي هغه وايه ، ځکه چې ماته څرگنده ده چې ته د ملت د ښيگڼې او پرمختگ له پاره زما څخه ډير مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډيرو بدو وختو کې يواځې ته زما ښې لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځني شخصيت يې چې د خدای نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دگذار کولو همت او قوت را کې پيدا کيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوی سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوی څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه ورورنه کينو او يوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه یوه چې خبره کوله هغه ته یې وویل :
ستا دوینا په اساس یو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وویلې ، خو تا په پیل کې ویلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وویلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته یې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تیمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وینه لیکلي او ور استولې و، تیمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزید،د هغې لیک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تیمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډیره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلې و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې لیک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستیو کې مست و او زمونږ سلطان بایزید یلدرم هم دهغه به ځنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د لیک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې لیک کې علي پاشا تیمورلنګ ته په غرنیو لمنوکې د خپل ځاې ځیګې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنیو سیمو ته د راتګ پر ځاې تیمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه یې دعثماني سلطنت د نیولو د خوشحالیو نغارې وهلې اوس بیرته د سمرقند په لور به ژړا او فریاد سره د تورو جنډو تر سیورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د وژل شوې ولیعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ویل کیږي چې دتیمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واویلا ، چغو او سورو په خپله تیمور لنګ څخه لیوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وویل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډیر خوشحاله ونکي دې . نو که چیرې تیمورلنګ دخپل لښکر سره یو ځاې د سمرقند په لور خوزیدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په میدان کې یو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړې وي دا دهغه خیال دې ، په ترکانو باندې داسې ډیر وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډیر ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پیل وکړه ترڅو وپوهیږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډیر احترام یې وویل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر یواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتیمورلنګ د لښکر سره یو ځاې زمونږ څه ملګرې اوړې را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کیدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځومیلو تګ نه وروسته په یو ځاې کې تیمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه یې هملته د خپل قیام په وخت کې په څو برخو وویشله . دهغوې څخه یې یوه برخه روسی او اروپایی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي اواروپایي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تگ کوي او د توري بحيرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بيړه منتظره ولاړه ده . دغه بيړه روسي او اروپايی لښکر دفاسفورس د درياب څخه تيروي او ډينيوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کې يوځاې شوی و،دهغوې څخه يو يي ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ايکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله يو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کې دې چې که چيرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيړئ ته د ور رسيدو تر مخه ونيسئ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چيرى تاسي دغه متحده لښکر د توری بحيري په غاړه له منّځه يوسئ نو بيا ياد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تيمورلنګ پورې هم ور رسيږي ، هغه ته لمړئ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړي نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنګ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډيره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلاې .

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړې او لږ څه توقف يی وکړ . څه فکر يی وکړ، سلطان او علي پاشا ته يې وکتل اوبيا يی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړئ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وويل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځيداې شی . هغه درته وايم ، خو که چيرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولې شو.

لمړئ خبر د کرميان په اړه دې . پخوا سلطان بايزيديلدرم د کرميانو قوت اوځواک ځپلې و .اودکرميان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتيدلې و . اودهغې ټولې سيمې سلطان بايزيديلدرم په خپل سلطنت کې را ګډی کړی وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړئ تيمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تيمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ويريده ، اودخپل ځان په شاوخوا يې ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کې يو دکرميان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرميان حاکم په خپله دتيمورلنګ دربار ته ورغلې و . اوزمونږ پر خلاف يې ترې کومک غوښتې و . تيمورلنګ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت ګانه ، هغه د کرميان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرميان والي د تيمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاې يو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرميان د حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامی انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستئ کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړ ې او زمونږ د کمزورۍ کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړئ بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلي ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندې دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږې او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړئ روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مي په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مي کوم حکم وی نو وي واياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالۍ خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې
.او زما له پاره د ناخوښی خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسې او زما
میرنۍ مور ډسپینا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډېر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.
زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د
بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو
باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره
را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو
کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډېره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل
کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس
ووایه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .
د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:
درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډېره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې
وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې
سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې
کې ډېر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې
وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دی ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې
چې زړه غواړ ي و دې یي کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ
به سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي
.
اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوی باندې حمله کول زمونږ له پاره ډېره
ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوی سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید
هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم
نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه
لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .
که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نوياد ساته چې
دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي
او هغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځای شي او په دې تر تیب
به د صلیبیانو په ځواک کې ډېرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډېر زیات خطرناک و ګرځي ،
په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیره د توري بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډېنسي بیړی ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړی نښته کېږی ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوی هملته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دي خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغي لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوی په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسي ددښمن او بحري بیړی تر منځ حایل شئ ، له تاسي سره به ستاسي خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یي تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوی هیڅ عسکر به ژوندي ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسي یاست او د شا له لورې به زه یم ، دهغوی ښي اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوی دري واړه اړخونه بند وي هغوی به

ت کې د روسانو او اروپایانو ګډ لښکر د توري بحیرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوی خوشحاله و ، د خوشحالی

ي ،[illegible] . اوکه چیرې هغه لورې ته و تښتیږي هم
ه پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و نو دهغې مقصد د شنډولو له پاره هغوی د تیمورلنګ په څیر یو غیرمسئول وګړي
،نو مونږ دهغوی تعقیب کولی شو او د تابودی سره یې مخ کولی شو. دروندة سلطانه ! هغه څه چې ما ویل ومي ویل
دتوري بحیرې په غاړه غاړه بانډې د ډینس د بیړی پورې ور رسیدل ددوی خپل حق و .
. ددي خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګي ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوی لاره و نیوله نو هغوی ډیر حیران شول ،
د علي پاشا په دي ټولو خبرو سلطان مسکې و. مخته ورغي او علي پاشا یې په ملاو ټپاوه ، علي پاشا ورورة ! سوګند
سلا اوروسي جرنیل دواړو د بحیري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته ور
ژدي په [illegible] څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توګه صفونه

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

[illegible]

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوی د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

چي [illegible] ،او د
جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو. دهغه سره اته لکه فوځ
ددې سره یو ځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو
ه تر لاسه کړئ .
و او [illegible] شهزاده ایکسلا ته وواياست چې ستاسي
پرلپسې لري.......

توري [illegible] له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوی ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ې جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاد موجود و او فکر یې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډیرو لږو عسکرو سره ډیر ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددینس د بحري بیړۍ پورې یې رسیدل
ه غاړه لري نو دهغوی دا حال اوس درحم وړ وګرزید، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوی ته په خپله دهیبت او ویرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چیرې جنګ اوږود شي نو دوی به دعلي پاشا په
نه یوه ډول یو لوري ته لاره پرانستل شی .او دوی د بحري بیړۍ پورې ور سیرې .
بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره یې بیا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځایه و خوځول

ې تیاري نه د ژوند د رڼا په لور د تیښتي لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوی
ړې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بیا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا یې په خپله غیږ کې و نیو .دهغه تندي یې ښکل کړاو بیا یې په ډیره

ې د تورې بحیرې تر څنګ د غرنیو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د میراني له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دمیراې او جرأت له پاره سلام وکړم. که چیرې دواړو یو ځاې

اتي چې مونږ د تیمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نیول شو ، او مونږ دواړه د هیلس ددریاب څخه دیخوا
شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تیرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بیا هیڅکله هم مونږ ته بیرته را ونه

لنګ د لمسي سر دي پرې کړ او بیا دې دهغې په وینه باندې د هغه دادا تیمورلنګ ته لیک و لیکه او روته دې
ځاې یې د سمرقند په لور مخه کړه . دتیمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برباو
وخت عظمت بیرته تر لاسه کولو کې بریالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بیرته تر لاسه کیږي . د تورې بحیرې په غاړه د
لار بایزیدیلدرم سره د اروپایی هیوادونو به پراخه میدانونو کې د صلیبیانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

بیا د تورې بحیرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپایانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دی چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه یو مخبر چې په یوناني ژبه باندې ښه پوهیږي ، مخته ولیږئ ، چې د تورې
، نو په دې خاطر تاسې دهغوی د ښه راغلاست له پاره لاندې و دریږئ .
یو سره یو ځاې د اسود په بحیره کې ولاړې خپلې بحری بیړیو سره یو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بیا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دویم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران ولیږو اوهغوی دخپلو برباو څخه خبر کړو خو دهغوی
کولو وروسته به مونږ د فاتحینو په څیر د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کیدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوی بیا زمونږ پر خلاف د راپورته کیدو جرأ ت و نه کړي .

یرو چې په یوناني ژبه باندې پوهه ولری ، اوهغوی ته د روسي او اروپایی لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دینس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بیا دخپلو بریالیتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره یو ځاې یو ځل بیا د تورې بحیرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حویلۍ انګړ ته د رارسیدو سره سم برهان الدین و درید او درې واړو ته یې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتیرولو په خیر حالت اوس په پوره توګه تبدیل شوي دي . زما خورې ! زما لونو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په میلمستون کې کیناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، خو دا چوپتیا ریونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تیور یو انقلاب راوړې دې . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره یو ځاې دهیلس ددریاب څخه راتیر او په غرنیو

. ځکه چې د بروصي دسلطنت تولو اراکینو هغه د رایو په اتفاق سره د ولیعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وینه باندی یو لیک تیمورلنګ ته ولیکه او ور ویی استاوه ، په دې لیک کې یې تیمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

یرۍ دینس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نایکوپولس کې د اروپایي صلیبیانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډیره چټکتیا سره یې د توري بحیرې په لور مخه کړه .
یو عسکر او یو یو سپه سالار یی ورختم کړ ، بیا یې دخپلو لښکرو سره یو ځاې د دینس د بحري بیړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بایزید و نیول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمې کړو.

اخله ، برهان الدینه وروره ! ستا ددې زیرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذیب اوتکلیف

کینه ، مونږ به ډوډۍ تیاره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلي خور او دوو لونو سره یو ځاې خورې . دهغې وروسته بیا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دي ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول یو دیرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چي په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بيړۍ کپتان ته يې دا پيغام ورساوه چي د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چي دهغې په بيړۍ کي سپرېږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لړ واټن کي دې او ژر به را ورسيږي، په دې خاطر هغوې بايد ټول راښکته شي او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بيړۍ کي چي څومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايي لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوې مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بيړۍ په لور دتورې بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چي ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپې په تکه توره تياره کي يو بل انقلاب راغي او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندې يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يې ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بيړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه يې هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيړه يې دشپې په تياره کي د ترکيې د بحري بيړۍ په لور يوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زيات عسکرى بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يې خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کي يې خپل لورې تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلې ولکي لاندې راوستى وي او نورو باندې يې هم يرغلونه کول .

څرنګه چي دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکرى کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوې لښکر هم په واک کي ورکړې و او تر څنګ يې هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسيد چي د مسلمانانو نوى سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دې نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چي د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کي و چي تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکې کي ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لړو لښکرو سره د هغه مقابلې ته راشي او هغه به يې د وزو او ميږو د رمې په څير مات کړى . هغه دا اندازه هم لګولې وه چي که هغه د نوى سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتى ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کي تر لرې لرې ځايو پورې يلغار کولې شي او دهغوې ډيرې سيمي تر خپل واک لاندې راوستلې شي او خپله واکمني پراخولې شى . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلې هم ټينګې وي او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يې د عثماني ترکانو په سلطنت باندې حملې کولې او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يې هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو شتمنيو کي ډيربښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کي خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يي يوه ستره غرنۍ لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړى و چي که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخورى نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژى اودښمن په لښکر باندې به داسي تيرې را وروى چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړى او په دې تر تيب به ماتي په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کي دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرميان حاکم په زړه کي هم دا پټيېلي وه چي کله چي د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به يې ارا م ته پري نږدی ، د هغوې د لتهٔ د رارسيدو سره سم به پرې يرغل کوي اوهغوې به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګير نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندۍ توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چي دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کي د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کي مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يي لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چي سلطان اوعلي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يي دويم علت دا هم کيداې شی چي هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چي که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کي به هغوې د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چي خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چي د کرميان حاکم ته معلومه شوه چي سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبيا يي په خپل لښکر کي دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، دپخوا په څير يي فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه څنګه چي زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چي کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چي زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبيږي اوپه دې غرونو او غونديو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کي افراتفری را پيدا شي نوبيا به يوناځاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښي به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چي د کرميان حاکم ته داسي فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسي ځاې کي دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلی باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چي که چيرى هغه زمونږ په لاسو د ماتې سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولي لارې به يې تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځې يوه لاره ده چي دلته يي پړاو کړې دې اوهغه هم دا چي غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيرو باران وکړی خو زه غواړم چي د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کي له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يې شريک کړم او هيله لرم چي ته به يې راسره ومني.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چي : علي پاشا ! ورروره ! دا ته څنګه خبرې کوی؟ ايا ته داسي فکر کوی چي د جنګ په ميدان کي به زه ستا تجويز ونه منم . ورروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس ووايه چي زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولې شم . خو ورروره ! هغه څه چي ته يې ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چي مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چي مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرميان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چي په تيرو وختونو کي هم چي کله دې ته موقع برابره شوې زمونږ پر خلاف يي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يې ستونزې پیدا کړی دي او زیان یې ور رسولې دې . دخپلو سیمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کې يې تر لرې لرې ځایو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسې له منځه وړی ا و کنډرې يې ترې جوړې کړې دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پیدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه ورورره ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دې . دا همغه لښکر دې چې دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کی رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دي .دروندہ سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ وينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دې نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتې او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا ورورره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما ورورره ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندې و نيسو اولښکر به يې هم دتباهی کندې ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوي دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کی به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده . دنغارې دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کې يې کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندي یې یرغل یوړ.

دکرمیان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په یوه ډول نه یوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چیرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډیر ویریده ، ځکه چې هغه د سلطان بایزید سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه یې درلوده . او ددښمن د زیر کولو فن باندې هم ډیر ښه پوهیده. ځکه دکرمیان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډیر ژر د هغه په حق کې پای ته ورسیږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې یرغل یی وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرمیان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کي یې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پیدا شوي و.

دکرمیان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه یوپه بل پسې له منځه یوړل نو هغه ډیر په غضب شو او خپل لښکر ته یی د یوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپیدا شوه او یو ځل بیا یې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندی د تورور وریځو د باران په څیر را وپرځیدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبیر ږغ پورته شو او د تکبیر دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی یو به پل باندی ور پریوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرمیان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرمیان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس یې ماتې به قسمت کې لیکلې خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګیزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنیو سیمو کې پورته غونډیوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځایه پر دوې باندې د تیږو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفرې او ګډوډې راپیدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډیره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرمیان د لښکر وروستۍ برخه یې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرمیان حاکم ته را پیدا کړې و. ځکه اوس نو د کرمیان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګیر شوې و.

ددې وروسته یو ځل بیا د سلطان محمد له خوا دتکبیر اوازونه پورته شول چې په ځواب کې یې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبیر اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبیرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څیر را وختلی . او په دې ترتیب یې د کرمیان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرمیان د حاکم د لښکر عامه وژنه پیل شوه .

د کرمیان د حاکم په دې لښکر کې د تیمورلنګ جنګیدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرمیان حاکم ژوندې و نیول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خیمو کلي او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه یې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه یې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبیا سلطان محمد د خپلې خیمې مخې ته په یوه ساده لوړ ځای د علي پاشا تر څنګ کیناست او خپل یو کوچني سالار ته یې حکم وکړ تر څو د کرمیان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شیبه وروسته د کرمیان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه یې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه يې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتي درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه يې و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دي خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغې نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې ترې وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ او هغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلې دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلې زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه يې . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارئ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ويې وایې.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارئ او سرکشئ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر يې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

٥٧ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخرئ پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپني په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره يې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یي بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسي په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځي ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښي را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لري ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شي . ته خو لږ مخته د ښي لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دې .

په ځواب کې موسي ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقري د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دې . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړی دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د توري بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې ستري بيړۍ لنګر اچولي و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شي چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونو پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلې سيمې بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهې نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما ورور محمد په ناڅاپي توګه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنګ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او على پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنګ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يی تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په ګډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالى سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يې حمله وکړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يی ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنګ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهی او د دينس د بحري بيړۍ دخپلې بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او على پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنګ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يې ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تبمورلنګ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملي نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسې مو انګيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسې ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنګ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقرې په شاوخوا کې شوې جګړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکي زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنګ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې ګډوډي راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنګ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او على پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنګ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنګ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و ګرځو . هسې نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنګ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپينا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدي خبرو له پاره تيمورلنګ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو ګډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوې وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او ګورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنګ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډیره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځایه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغې او ورسره کیناست .

دموسي د بیرته ستنیدو وروسته ، سلطان بایزید یلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنیزې پنجرې تر شا ناست و او په خلا کې یي کتل او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یی د زړه په ډک اواز ویل :

علي پاشا! د تیمورلنګ د یلغار نه وروسته زه پوهیږم چې ولیعهد محمد ځانته هیڅ نه شو کولی ، دا ته وې چې ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړی یوپه بل پسي پرانستي او بریاوې دي تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهیږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتیا ، ستا د میراني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتیا ، خپله میړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنډه معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحالیو کې نوې رنګ را پیدا کړ . علي پاشازویه ! تا نه یوازی عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ویني په هره زره کې دې د خپلو بریاو او خپلو کامرانیو په واسطه نوې قوت پیدا کړ....

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان بایزید یلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځې ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لړه شیبه وروسته موسي یو ځل بیا په منډه راغې . سلطان او ښځې یې هغه ته په سوالیه سترګو وکتل . موسي دپنجرې تر څنګ کیناست او بیا په ډیر سکون او ارام سره سلطان بایزید یلدرم ته وویل.

پلارجانه! دتیمورلنګ غونډه پاې ته ورسیده ، هغوې پریکړه کړې چې بیرته به نه راګرځي ، بلکه سیده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تیمورلنګ زامنو او لمسیو دا ویره ښکاره کړی ده چې مونږ ته بیرته تلل نه دي په کار . خو تیمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدین څخه ناراضه دې ، ځکه چې نور الدین ستا د بندیتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار یی هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ دکورنۍ ښځینه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبیا هم تیمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدین هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدین لمړنی شخص و چې هغه وړاندیز وکړ چې مونږ باید د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدین د تیمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسیره کړي اوویلي دي چې هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنیدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتیمورلنګ زامنو او لمسو هم تیمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځیدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنیږو بلکه د سمرقند په لور باید مخه کړو . دهمدی ویرې په اساس تیمورلنګ پریکړه وکړه چې دخپل پایتخت سمرقند په لور وخوزیږي .

تردې ځایه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوی د سلطان بایزید پنجره پورته کړه او پر اوښ یې کینبوده ، او په دوه نورو اوښانو یې ډسپنا او موسي سپاره کړل .او تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقریب الرحمن سعید ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسې ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډېره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاې ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستې وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیرانې وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجانې ! او خورجانې ! ما تاسې دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړې او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو وروړمي علي پاشا د دینس بحري بیړی باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړی د ترکي د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مې واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مې علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجانې !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجانې ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیرې باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یی وکتل او ورته یې وویل :

مورجانې ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کې و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمې او ترانې په کې غږیدې .داسې بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکي او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یی کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼي به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسې باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راوستې وي او راوروي یې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتې خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه ورورنه هم د ډیرې ستړتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغی ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کي يې خوښی نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

۶۰****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يې د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستي .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګي ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکي تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسي دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کي څه و نه شو ویلاې ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوې دواړو د اسونو واګي په خپلو لاسو کي و نیولي ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوې ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسي دواړو یو ځاي د ولس دشپي تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلي کړې . زامنو ! لکه څنګه چي تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډیره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چي دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چي تاسي دواړه دخوشحالیونه ډکي پهخوانی قصې په څیر نوې بریاوې ، خوشحالی ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چي ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چي دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چي که چیرې تاسي همداسي وکړئ نو قدوس خداې به تاسي ته په هغه میدانو کي هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګی ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چي سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کي د صلیبیانو د لښکر مخي ته ورغلل اوهملته یی پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چي د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چي دغه لښکر دهغوې مخي ته راغلي دهغوې حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دي نو په ډیره اسانی سره به ورته ماتي ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چي همدې علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړی باندې ولکه کړي ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلي او دکرمیان حاکم یی هم وژلي دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یي هم د خپلې زیاتي شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چي سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چي ددښمن په صفونو کي دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کي جوړ کړي و . کله چي د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یي سر پورته کړ ، په دې وخت کي دهغه په سترګو کي اوښکي راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیدې. هغه په ډیره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکیه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چي کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یواځي ستا ذات ددې وړ دي چي بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کي ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یواځي ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چي صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکي را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میریو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوی لورې ته را روان و دوی هم د تکبیر د غږ نغمی پیل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځیدل . او ډیر ژر یې ددښمن ټولې ولولې او جوش له منځه یوړه . د لږشیبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصلیبیانو لمړې صفونه مات کړي او او ددښمن په لاشونو باندې په تیریدو سره ددویمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسیدل.

صلیبیان چې د جنګ دپیلامي څخه دمخه ډیر په جوش او ولولي کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بایزیدیلدرم د نیولو وروسته او د تیمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتی ورکوي او دخپلو تیرو ماتو او تیښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړیو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستیو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځیونکي حمله وه چې د صلیبیانو هیڅ یوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه یې دفع کړي ، په پایلو کې د نائکوپولس دښاره بیرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صلیبیانو یو ځل بیا ډیره سخته او ذلیله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تیښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقیب پسې روان شول . همدا راز د نایکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور ولیږه چې د خپلې برخي د فوځ سره یو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډیره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بیا د راپاڅیدو توان نه لري ، نو بیرته راستانه شول او هغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نایکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شیان راټول کړي و او هر شي یې جدا جدا ایښي و ،کله چې سلطان بیرته را ورسید نو د نایکوپولس ښاروال ورته تعظیم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه یې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه یې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه یو څو آسپ سواره په داسي حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه یې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنایکوپولس ښاروال ټول حیران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته یی تعظیم وکړ او ورته یې وویل:

دروندہ سلطانه ! یو ډیر بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنیا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا میرنۍ مور ډسپینا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه یې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څیر را وغورزید. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وویل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه یوه برخه یې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي یوسه او پاته دوه برخې یې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډیر خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره یوځاې شو او د غنیمت د مالونوڅخه یې یوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته یی دخپل او سلطان د لښکر سره یو ځاې راواخسته او دبروصې په لور یې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بایزید یلدرم مړې دهغه زوې موسي او ښځې ډسپینا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څیرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بایزیدیلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بیرون را وړل کیده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بایزید خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر یی دهماغه ځایه لږ څه شاته پریښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وي ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازي پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا ګومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپنا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یې او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیریو پیریو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیښود او په ژړا یی پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خداې وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خداې کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټې کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خداې دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځۍ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکي يې د سترګو را رواني وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګي لاسو په فضا کي دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړې و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولي و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکي سترګي ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کي ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتنې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسې شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library